

การศึกษาเปรียบเทียบวิธีสอนแบบสืบสวนสอบสวนและวิธีสอน
แบบปกติที่ส่งผลให้เกิดทัศนคติต่อบุคลิกภาพประชาชนไทย
และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ปริญญานิพนธ์

ของ

ปิ่นประภา บุตรไสว

สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 พระโขนง กรุงเทพฯ 11 โทร. 3921575, 3915058

29 ต.ย. 2524

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

เมษายน 2523

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การศึกษาเปรียบเทียบวิธีสอนแบบสืบสวนสอบสวนและวิธีสอน
แบบปกติที่ส่งผลให้เกิดทัศนคติต่อบุคคลิกภาพประชาธิปไตย
และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

บทคัดย่อ
ของ
ปิ่นประภา บุตรไสว

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
เมษายน 2523

การศึกษาครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบทัศนคติต่อบุคลิกภาพประชาธิปไตย และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนโดยการสอนแบบสืบสวนสอบสวน กับการสอนแบบปกติ และศึกษาการพัฒนาของทัศนคติต่อบุคลิกภาพประชาธิปไตยและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยการสอนแบบสืบสวนสอบสวน ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสตรีศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 90 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลองซึ่งสอนโดยการสอนแบบสืบสวนสอบสวน 45 คน และกลุ่มควบคุมซึ่งสอนโดยการสอนแบบปกติ 45 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ แบบสอบถามวัดทัศนคติต่อบุคลิกภาพประชาธิปไตย และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สถิติที่ใช้คือ การวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม (Analysis of Covariance) และค่าสถิติที่ (t - test)

ผลการศึกษาพบว่า ทัศนคติต่อบุคลิกภาพประชาธิปไตยของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น .01 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของทั้ง 2 กลุ่มไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น .05 และทัศนคติต่อบุคลิกภาพประชาธิปไตยกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มทดลองสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น .01

A COMPARATIVE STUDY OF THE A - O - E - P - C INQUIRY TRAINING AND
CONVENTIONAL METHOD OF TEACHING AND THEIR EFFECTS ON ATTITUDES
TOWARD DEMOCRATIC PERSONALITY AND ACHIEVEMENT
IN MATHAYOM SUKSA 1 SOCIAL STUDIES

AN ABSTRACT

BY

PINPRAPA BOOTSWAI

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree
at Srinakharinwirot University
April 1980

The purposes of this study were to compare the attitudes toward democratic personality and achievement in social studies among students in Mathayomsuksa 1 taught by the A - O - E - P - C Inquiry training and conventional method of teaching, and to study the increment of the students' attitudes toward democratic personality and their social studies achievement.

The subjects were 90 students in Mathayomsuksa 1 from Strisuksa School, Amphor Maung, Chungwat Roi-Et, during the academic year 1979. One half of the 90 students were randomly selected as an experimental group and the other half as a control group. The experimental group was taught by the A - O - E - P - C Inquiry training while the control group was taught by conventional method of teaching. Both groups spent 35 periods. (1 period = 50 minutes) The attitudes toward democratic personality questionnaire and the social studies achievement test were used in this experiment. The statistics were the analysis of covariance and t - test.

The results showed that attitudes toward democratic personality of the experimental group and the control group differed significantly at the .01 confidence level but the both social studies achievement did not differ significantly (.05 level) The attitudes toward democratic personality and the social studies achievement of the experimental group and the control group scored significantly higher at the .01 level.

คณะกรรมการที่ปรึกษาประจำตัวนิสิตได้พิจารณาปัญญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้



ประธาน

หม่อมเพ็ญ วิเชียรศรี

กรรมการ

ประกาศคุณูปการ

การทำปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ได้รับความช่วยเหลือแนะนำอย่างดียิ่งจาก
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิชัย คีรีสระ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นวลเพ็ญ
วิเชียรโชติ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบคุณ ผู้อำนวยการ คณะครู และนักเรียนโรงเรียนสตรีศึกษาที่ให้ความร่วมมือในการทดลอง และรวบรวมข้อมูลพร้อมทั้งขอขอบคุณผู้อำนวยการ คณะครู และนักเรียนโรงเรียนรอยเอื้อวิทยาลัย ที่ให้ความสะดวกในการทดลองเครื่องมือ และขอขอบคุณเพื่อน ๆ ทุกคน ที่ช่วยให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงด้วยดี

การทำปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ได้รับค่าใช้จ่ายจาก "ทุนอุดหนุนการวิจัยด้วยเงินงบประมาณแผ่นดิน" ผู้วิจัยจึงขอขอบพระคุณไว้ในโอกาสนี้ด้วย

เป็นประกาศ บุกรไสว

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	6
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	6
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	6
คำนิยามศัพท์เฉพาะ	7
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบสืบสวนสอบสวน	10
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบปกติ	26
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติ	31
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพประชาธิปไตย	41
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	47
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	47
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติต่อบุคลิกภาพประชาธิปไตย	52
สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า	60
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	61
กลุ่มตัวอย่าง	61
เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง	61
การดำเนินการทดลอง	66
วิธีดำเนินการทดลอง	67
การวิเคราะห์ข้อมูล	68
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	68

4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	72
สัญลักษณ์และอักษรรายชื่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	72
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	72
ค่าสถิติพื้นฐานของแบบสอบถามและแบบทดสอบก่อน	
การ เรียน	73
ค่าสถิติพื้นฐานของแบบสอบถามและแบบทดสอบหลังการ เรียน	74
การ เปรียบเทียบคะแนนทัศนคติต่อบุคลิกภาพประชาธิปไตย	
ระหว่างกลุ่มตัวอย่าง	75
การ เปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนระหว่าง	
กลุ่มตัวอย่าง	76
การ เปรียบเทียบทัศนคติต่อบุคลิกภาพประชาธิปไตยระหว่าง	
ก่อน เรียนกับหลัง เรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่ม	
ควบคุม	77
การ เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนระหว่างก่อน เรียน	
กับหลัง เรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม	78
5 สรุป อภิปราย และ ข้อเสนอแนะ	79
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	79
สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า	79
วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	80
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า	81
อภิปรายผล	82
ข้อเสนอแนะทั่วไป	84
ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป	85
บรรณานุกรม	86
ภาคผนวก	94

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แบบแผนการวิจัย	66
2 คาสถิติพื้นฐานของแบบสอบถามและแบบทดสอบก่อนการ เรียน	73
3 คาสถิติพื้นฐานของแบบสอบถามและแบบทดสอบหลังการ เรียน	74
4 การวิเคราะห์ความแปรปรวนรวมของคะแนนทัศนคติต่อ บุคลิกภาพประชาธิปไตยของกลุ่มตัวอย่าง	75
5 การวิเคราะห์ความแปรปรวนรวมของคะแนนผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนของกลุ่มตัวอย่าง	76
6 การเปรียบเทียบทัศนคติต่อบุคลิกภาพประชาธิปไตยระหว่าง ก่อนเรียนกับหลังเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่ม ควบคุม	77
7 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนกับ หลังเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม	78

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 วิธีวิทยาการทางธรรม	13
2 ปรัชญาการเรียนรู้การสอนแบบสืบสวนสอบสวน 6 ชั้น	18
3 แผนภูมิแสดงโครงสร้างของการเรียนรู้การสอนแบบสืบสวนสอบสวน	22
4 แผนภูมิแสดงปรัชญาการเรียนรู้การสอนแบบสืบสวนสอบสวน	23
5 องค์ประกอบของทักษะ	36

ภูมิหลัง

ในสภาพปัจจุบัน ประเทศไทยกำลังอยู่ในระหว่างการเร่งรัดพัฒนาทุกด้าน ปัญหาที่คือ อุปสรรคที่เกิดขึ้นจากคนซึ่งขาดคุณภาพ คุณภาพของคนที่สำคัญก็คือ ความสามารถในการคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น และควมมีบุคลิกภาพแบบประชาธิปไตย คุณภาพของคนทั้ง 2 ด้านนี้เป็นสิ่งที่จำเป็นในการพัฒนาประเทศ สังคมไทยจึงต้องการบุคคลที่มีคุณภาพทั้ง 2 ประการนี้ (วิริยเดช วิเชียรโชติ 2521 : 4 - 5) มีผู้เสนอแนวคิดในการพัฒนาประเทศกล่าวไว้สอดคล้องต้องกันว่า จุดมุ่งหมายที่สำคัญในการพัฒนาสังคมก็คือ การจะพัฒนาประเทศให้เป็นสังคมประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ (อาษา เมฆสวรรค์ 2514 : 73) แต่ผลจากการดำเนินงานพัฒนาประเทศเท่าที่ผ่านมาแล้วมี ปัญหาเกิดขึ้นหลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาเรื่องประชากรที่ยังขาดคุณภาพ และบุคลิกภาพที่เหมาะสม (เสนาะ อุณาภูล 2517 : 17) และเรื่องนี้ เจริญเพ็ญ เจริญผลารักษ์ ได้กล่าวไว้ในทำนองเดียวกันนี้ว่า "ลักษณะหลายประการในบุคลิกภาพของคนไทยเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาสังคมไทย" (เจริญเพ็ญ เจริญผลารักษ์ 2516 : 3)

จากการศึกษาค้นคว้าเรื่องบุคลิกภาพของคนไทยนี้ ปรากฏว่า เรื่องนี้กำลังเป็นปัญหาใหญ่ เพราะคนไทยส่วนใหญ่นั้นมีบุคลิกภาพแบบอิตาเลียน กล่าวคือ คนไทยชอบเคารพอาวุโส ก้าวก่ายสิทธิของผู้อื่น ชอบอภิสิทธิ์ ขาดการรวมกลุ่มเพื่อผลประโยชน์ มีลักษณะชอบอำนาจและอิสระนิยมคือ ทำอะไรไปตามใจ (ลิขิต ชีระเวคิน 2516 : 1 - 3) และนับตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองเมื่อเดือนตุลาคม 2516 เป็นต้นมา สถาบันต่าง ๆ เช่นสหภาพแรงงาน คนงานในโรงงาน กลุ่มเกษตรกร นิสิตนักศึกษา ในมหาวิทยาลัย วิทยาลัย หรือแม้แต่เด็กนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาจะมีการเดินขบวนเรียกร้องสิทธิต่าง ๆ อยู่เสมอ บางครั้งก็เกินขอบเขตคือเรียกร้องสิทธิโดยไม่ปฏิบัติ

หน้าที่ของคน เกี่ยวกับเรื่องนี้ ชานินทร์ กรัยวิเชียร (ชานินทร์ กรัยวิเชียร 2520 : 81) กล่าวไว้ว่า ในคำค้นคว้าบุคคลนั้น จะเห็นได้ว่าก่อนวันที่ 14 ตุลาคม 2516 นั้น เรามีปกครองในระบอบประชาธิปไตยแท้ แต่หลังวันที่ 14 ตุลาคม 2516 แล้ว เราก็ให้สิทธิ เสรีภาพ กับประชาชนเต็มที่โดยปราศจากขอบเขต ผลจึงปรากฏว่าทุกคนใช้สิทธิ เสรีภาพอย่างเต็มที่หาได้คำนึงถึงหน้าที่และความรับผิดชอบที่ตนมีอยู่ ควบคู่กับสิทธิ เสรีภาพไม่ หวังมุ่งหวังแต่ประโยชน์ส่วนตนเป็นที่ตั้ง สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นว่า ประชาชนไทยยังไม่รู้จักและไม่เข้าใจระบอบประชาธิปไตยอย่างเพียงพอ หรือประชาชนไทยส่วนใหญ่ยังขาดบุคลิกภาพประชาธิปไตยนั่นเอง

การพัฒนาสังคมไทย ให้เป็นสังคมประชาธิปไตยนั้น รอสส์ พริสเซีย (Ross Prizzia. 1974 : 3) ได้ให้ความเห็นว่า การพัฒนาสังคมไทยให้เป็นประชาธิปไตยต้องใช้เวลานาน แม้ในประเทศอังกฤษซึ่งเป็นแม่บทของประชาธิปไตย ต้องใช้เวลานานร้อยปีในการพัฒนาประเทศไปสู่ระบอบประชาธิปไตยโดยเริ่มปลูกฝังบุคลิกภาพประชาธิปไตยให้แก่ประชาชนเป็นประการแรก ซึ่งความเห็นนี้สอดคล้องกับความเห็นของหินพันธ์ นาคะตะ (หินพันธ์ นาคะตะ 2517 : 56) ที่กล่าวไว้ว่าความสำเร็จของการปกครองแบบประชาธิปไตยจะเกิดขึ้นไม่ได้เลย ถ้าคนในสังคมนั้นขาดบุคลิกภาพประชาธิปไตย และเรื่องนี้ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช (ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช 2516 : 3) กล่าวไว้เช่นเดียวกันว่า การพัฒนาสังคมไทยไปสู่ระบอบประชาธิปไตยนั้น จำเป็นต้องมีการพัฒนาบุคลิกภาพของคนไทยไปด้วย เพราะคนไทยขาดบุคลิกภาพประชาธิปไตยแล้วทำให้มีรัฐธรรมนูญฉบับ เลือกตั้งครั้งแล้วครั้งเล่า ประเทศไทยก็เป็นประชาธิปไตยไปไม่ได้

เป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ คือการพัฒนาพฤติกรรมในการคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็นและพัฒนาบุคลิกภาพประชาธิปไตยด้วยการพัฒนาทัศนคติต่อบุคลิกภาพประชาธิปไตยในโรงเรียนทั้งนี้เพราะ เรื่องการพัฒนาบุคลิกภาพของบุคคลนั้นเราต้องเริ่มจากการปลูกฝังทัศนคติ เนื่องจากบุคลิกภาพมีพื้นฐานมาจากทัศนคติของบุคคล กล่าวคือทัศนคติ เป็นสิ่งที่ได้รับการปลูกฝังและเปลี่ยนแปลงมาตั้งแต่วัยทารก จนกระทั่งถึงวัยผู้ใหญ่ และบางอย่างจะพัฒนาเพื่อมาสู่ความมั่นคงในภายหลัง หรือก่อตัวมาเป็นบุคลิกภาพของบุคคลนั้น และ

ทัศนคติเป็นสิ่งเร้าภายในที่ทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมหรือแนวโน้มที่จะตอบสนองต่อสิ่งเร้าภายนอกไปในทิศทางใดทางหนึ่งอาจจะเป็นทางสนับสนุนหรือคัดค้านก็ได้ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกระบวนการอบรมให้เรียนรู้วิธีของสังคม (Socialization) (เชคคักก์ ไชวาสินธุ์ 2520 : 38 - 41)

เรื่องการพัฒนาบุคลิกภาพของคนในสังคมนี้ คาร์ลตัน (Karlton. อ้างอิงมาจาก งามล สมวิเชียร 2520 : 4) ได้สรุปแนวความคิดไว้ว่า ในการพัฒนาประเทศไปสู่สังคมประชาธิปไตยเป้าหมายประการแรกของการพัฒนาก็คือ เสริมสร้างปรับปรุงทัศนคติของประชาชนให้เป็นไปในทางที่ดีต่อบุคลิกภาพประชาธิปไตย โดยใช้ระบบการศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนา และท่านเองเดียวกันนี้ ดิกสัน ก็ได้พบว่าโรงเรียนเป็นแหล่งสำคัญของสังคมในการถ่ายทอดอุดมคติและทัศนคติเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีให้กับบุคคลในสังคม (Dixon . 1976 : 282) นอกจากนี้ แคเนียล วิทท์ (Witt. 1963 : 16) ก็มีความเห็นสอดคล้องว่า รากฐานของประชาธิปไตยที่แท้จริงนั้น เกิดจากระบบโรงเรียน เพราะโรงเรียนมีอิทธิพลต่อการสร้างทัศนคติบุคลิกภาพและค่านิยมต่าง ๆ ให้เกิดขึ้นในตัวเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง วิชาสังคมศึกษามีบทบาทมากในการปลูกฝังทัศนคติต่อบุคลิกภาพประชาธิปไตย

เอ็ดการ์ บี. เวสเลย์ และสแตนเลย์ ที รอนสไก (Wesley & Wronski. 1958 : 13) ก็ได้ให้ความเห็นว่า บทบาทสำคัญในการสร้างบุคลิกภาพประชาธิปไตยควรถือเป็นหัวใจสำคัญของการสอนสังคมศึกษา ซึ่งความเห็นนี้สอดคล้องกับคำกล่าวของซีไอซอร์ แคลท์ซอนนิส (Kaltsonnis. 1969 : 34 - 35) ที่ว่า หน้าที่โดยตรงของวิชาสังคมศึกษา คือการสร้างเยาวชนในค่านิยมมนุษยสัมพันธ์ และเพื่อเตรียมโอกาสให้พลเมืองในอนาคตได้พัฒนาความสามารถ และคุณสมบัติที่จำเป็นเพื่อการมีส่วนร่วมในค่านิยมมนุษยสัมพันธ์และพัฒนาคุณสมบัติอื่น ๆ ที่จำเป็นสำหรับการเป็นพลเมืองดี และในหลักสูตรชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ได้กล่าวถึงวิชาสังคมศึกษาไว้ว่าเป็นวิชาที่จะเสริมสร้างบทบาท หน้าที่ ความรับผิดชอบ และความสัมพันธ์อันดีระหว่างสมาชิกในครอบครัว ในชุมชน ในประเทศ และในประชาคมของโลก ทั้งยังส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์

เป็นประมุข (กระทรวงศึกษาธิการ 2521 : 64)

✧ หลักการในการวิจัยครั้งนี้คือพัฒนานักเรียนให้เกิดพฤติกรรมการคิดเป็น
ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น และพัฒนาบุคลิกภาพประชาธิปไตย ด้วยการพัฒนาทัศนคติต่อ
บุคลิกภาพประชาธิปไตย-จะต้องใช้วิธีสอนให้คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น

การสอนวิชาสังคมศึกษาในปัจจุบันนี้เป็นไปในรูปแบบการบอกเนื้อหาให้นักเรียน
จดจำ คือเน้นเนื้อหาในหนังสือมากกว่าเน้นกระบวนการคิดครูจะเป็นผู้มีอำนาจมาก
ที่สุดในชั้นเรียน นักเรียนจะเป็นเพียงผู้รับฟังจดจำเนื้อหาที่ครูบรรยายหรืออธิบาย
แล้วทำแบบฝึกหัด ครูจะเป็นผู้ตัดสินว่าสิ่งที่นักเรียนทำมานั้นผิดหรือถูก หรือตรงตาม
เนื้อหาในหลักสูตรหรือไม่เพียงไร สภาพการณ์เช่นนี้ตรงกับผลการวิจัยของ สุภาพร
วิไลพันธ์ (สุภาพร วิไลพันธ์ 2520 : 78-80) ที่พบว่า วิชาหน้าที่พลเมือง ชั้น
ม.ศ.3 ควรจะปรับปรุงเนื้อหาทางการเมือง วิธีสอน และการวัดผล โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
เรื่องวิธีสอนพบว่า ควรจะให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน เช่นการแก้ปัญหา
ร่วมกันในห้องเรียน การลงมือทดลองปฏิบัติและทดลอง การค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง
มากกว่าการท่องจำเนื้อหาจากบทเรียนและผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับความคิดเห็นของ
วีรยุทธ วิเชียรโชติ (วีรยุทธ วิเชียรโชติ 2521 : 4) ที่กล่าวไว้ว่า "เราได้
ปฏิรูปหลักสูตรและวางหลักสูตรใหม่ในปี 2521 แต่เรายังไม่มีการปฏิรูปการเรียน
การสอน เพียงแต่ปฏิรูปจุดมุ่งหมายการศึกษาและการวัดผลการศึกษาเท่านั้น และเรื่องนี้
นิพนธ์ ศศิธร (นิพนธ์ ศศิธร 2522 : 3) ให้ความเห็นว่า "การศึกษาขณะนี้
ยังไม่สอดคล้องกับการสร้างประชาธิปไตย เพียงแต่เขียนไว้ในหลักสูตรเท่านั้นและ
หลักสูตรเป็นการสร้างวิญญูณ วิธีการเรียนการสอนสร้างอุปนิสัย ถ้าเราจะเอาวิญญูณ
ประชาธิปไตยและอุปนิสัยประชาธิปไตย เราก็ต้องเริ่มจากการศึกษาที่ถูกต้อง"

✧ วิธีสอนสังคมศึกษาที่จะช่วยฝึกนักเรียนให้มีความรู้ความสามารถ รู้จักคิดแก้ปัญหา
ศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง และมีทัศนคติต่อบุคลิกภาพประชาธิปไตยได้ ตามจุดมุ่งหมาย
ในหลักสูตรใหม่ พุทธศักราช 2521 วิธีหนึ่ง คือวิธีสอนแบบสืบสวนสอบสวน ซึ่งวิธี
สอนแบบนี้ วีรยุทธ วิเชียรโชติ (วีรยุทธ วิเชียรโชติ 2521 : 36) กล่าวไว้ว่า
เป็นวิธีสอนที่มุ่งพัฒนาความสามารถของนักเรียนโดยส่งเสริมให้นักเรียนค้นพบความรู้

ด้วยตนเอง ครูพยายามไม่บอกความรู้ให้กับนักเรียนแต่จะใช้คำถามกระตุ้นให้เกิดใช้ความคิดตลอดเวลา ในขณะที่เดียวกันก็ช่วยฝึกให้นักเรียนใช้คำถามในการแสวงหาคำตอบ และกฎเกณฑ์ของวิชาต่าง ๆ ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า การเรียนการสอนแบบสืบสวนสอบสวนยืคตัวผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ โดยถือว่าครูเป็นเพียงผู้แนะแนวทางความรู้ในการแก้ปัญหาตัวผู้เรียนเป็นเพียงอุปกรณ์สำหรับช่วยให้เกิดการเรียนรู้ ให้เกิดปัญหา คิดแก้ปัญหาและเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ในด้านการบริหารชั้นเรียนจะหนักไปในทางประชาธิปไตย การเรียนการสอนจะจัดเป็นกลุ่มย่อย กลุ่มละประมาณ 4-6 คน ครูกระจายอำนาจและการตัดสินใจให้นักเรียน โดยให้นักเรียนฝึกการเป็นผู้นำและผู้ตามแบบประชาธิปไตยในกลุ่มย่อย โดยครูจะแนะนำการพัฒนาทักษะประชาธิปไตยให้ ครูให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการตั้งระเบียบกฎเกณฑ์ของชั้นเรียนด้วยวิธีการประชาธิปไตย ซึ่งการสอนแบบนี้เน้นในเรื่อง

1. วิธีคิดแบบประชาธิปไตย
2. การพัฒนาบุคคล
3. การปรับปรุงระบบสังคมให้ใช้วิธีการทางประชาธิปไตยให้มากขึ้น

จากแนวความคิดและข้อเท็จจริงที่กล่าวมาแล้ว เมื่อนำมาพิจารณาประกอบกัน จะเห็นได้ว่า เราน่าจะได้ทำการทดลองสอนสังคมศึกษาโดยใช้วิธีสอนแบบสืบสวนสอบสวน เพื่อเปรียบเทียบกับการสอนที่ใช้วิธีเดิมทั่วไปว่า จะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านทัศนคติต่อบุคคลสภาพประชาธิปไตยและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหรือไม่ เพียงใด

ในการวิจัยเชิงทดลองครั้งนี้ ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาเพื่อเปรียบเทียบพัฒนาการทางด้านทัศนคติต่อบุคคลสภาพประชาธิปไตยและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการสอนแบบสืบสวนสอบสวนและการสอนแบบปกติ เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาด้านการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ต่อไป

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติต่อบุคลิกภาพประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนจากการสอนแบบสืบสวนสอบสวน กับการสอนแบบปกติ
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนจากการสอนแบบสืบสวนสอบสวน กับการสอนแบบปกติ
3. เพื่อสร้างตัวอย่างชุดการเรียนการสอนแบบสืบสวนสอบสวน วิชาสังคมศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. เป็นการส่งเสริมให้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ได้บรรลุถึงจุดหมายที่มุ่งพัฒนาบุคลิกภาพประชาธิปไตย
2. เป็นการเสนอตัวอย่างบทเรียนให้ครูสังคมศึกษาได้มีวิธีและปรับปรุงการเรียนการสอน
3. เป็นแนวทางสำหรับกรมวิชาการที่จะปรับปรุงการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาต่อไป

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. กลุ่มตัวอย่างได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสตรีศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2522 จำนวน 90 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 45 คน และกลุ่มควบคุม 45 คน
2. ระยะเวลาในการทดลอง กลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่มใช้เวลาทดลองสอนกลุ่มละ 35 คาบ คาบละ 50 นาที รวมเวลาประมาณ 1 เดือน

3. เนื้อหาที่นำมาใช้ในการทดลอง เป็นเนื้อหาวิชาสังคมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 เรื่องจริยธรรมเบื้องต้น สำหรับการอยู่ร่วมกันแบบประชาธิปไตยและการปฏิบัติตนและสหกรณ์

4. ตัวแปรที่ศึกษา

4.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ วิธีสอน 2 แบบ คือ

4.1.1 การสอนแบบสืบสวนสอบสวน

4.1.2 การสอนแบบปกติ

4.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

4.2.1 ทักษะการตอบคำถามประเภทปัญหา

4.2.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

คํานิยามศัพท์เฉพาะ

1. การสอนแบบสืบสวนสอบสวน หมายถึง การสอนแบบหนึ่งที่ครูมุ่งพัฒนาความสามารถในการคิดของนักเรียน โดยส่งเสริมให้นักเรียนค้นพบหลักวิชาและความรู้ด้วยตนเองเป็นการสอนที่ยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง ครูจะเป็นผู้กระตุ้นให้นักเรียนเกิดความคิดในลักษณะปัญหาของจิต (Conceptual Conflict) นักเรียนจะเป็นผู้ตั้งคำถาม อภิปรายเพื่อหาคำตอบด้วยตนเอง คำถามที่ใช้เป็นคำถามเกี่ยวกับการสังเกต การอธิบาย การทำนายหรือทดสอบการอธิบาย การควบคุมและคิดสร้างสรรค์ ดังนั้นการติดต่อสื่อสารจึงเป็นไปในแบบสองทาง (Two - Way Communication) ก็คือการซักถามโต้ตอบกันระหว่างครูกับนักเรียน ที่สำคัญคือการเน้นให้นักเรียนสื่อสารกันเองในรูปของการอภิปรายกลุ่มย่อย โดยแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มย่อยกลุ่มละ 4-6 คนในการสอนครูอาจใช้เทคนิคหลาย ๆ แบบประกอบกัน เช่น การสาธิต การแสดงบทบาทสมมติ การแสดงละคร การอภิปราย ฯลฯ เพื่อช่วยให้นักเรียนใช้ความคิดและเกิดการค้นพบด้วยตนเองให้มากที่สุด

สรุปลักษณะวิธีสอนแบบสืบสวนสอบสวน คือ

หลักการสอน	ให้นักเรียนและสิ่งที่เรียนรู้เป็นศูนย์กลาง
การติดต่อสื่อสาร	เป็นไปในแบบสองทาง คือมีการโต้ตอบระหว่างครูกับนักเรียน และนักเรียนกับนักเรียน
วิธีการเรียนการสอน	เน้นกระบวนการแสวงหาความรู้เท่าทันเนื้อหาความรู้
ผลที่ได้	นักเรียนพัฒนาทั้งด้านการรับรู้และความคิด (Cognitive Domain) ด้านอาเวค (Affective Domain) และด้านทักษะ (Psychomotor Domain)

2. การสอนแบบปกติ หมายถึง การสอนที่ครูใช้กันอยู่ตามโรงเรียนทั่วไป ซึ่งการสอนส่วนใหญ่ จะใช้วิธีอธิบาย บรรยาย-ซักถามและให้นักเรียนอ่านหนังสือประกอบ ในบางครั้งอาจจะมีการอภิปราย การสาธิต ทำรายงาน และใช้อุปกรณ์ตามความเหมาะสม

3. บุคลิกภาพประชาธิปไตย หมายถึง บุคลิกภาพของคนแบบหนึ่งซึ่งประกอบด้วยลักษณะนิสัยที่สอดคล้องกับอุดมการณ์ประชาธิปไตย ลักษณะนิสัยที่เรียกว่าบุคลิกภาพประชาธิปไตยประกอบด้วย ความรับผิดชอบ ความใจกว้าง การคำนึงถึงผู้อื่น ความสามัคคีธรรม ความมีเอกศักดิ์แห่งตน ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การเป็นพลเมืองดี ในสังคมประชาธิปไตย ความสนใจที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองและการปกครอง

4. ทศนคติต่อบุคลิกภาพประชาธิปไตย หมายถึง ทำที่ ความรู้สึก ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อพฤติกรรมอันแสดงบุคลิกภาพประชาธิปไตย ซึ่งแบ่งเป็น 2 ลักษณะใหญ่ๆ คือ

4.1 ทศนคติเชิงนิมานหรือเชิงบวก (Positive Attitude)

หมายถึงทัศนคติที่แสดงออกในลักษณะที่พึงพอใจ สนใจ สนับสนุน ชอบหรือเห็นด้วย ถ้าคนเรามีทัศนคติแบบนี้คอสิ่งใดแล้วก็อยากทำตนให้ปฏิบัติ

4.2 ทัศนคติเชิงลบหรือเชิงลบ (Negative Attitude) หมายถึง ทัศนคติที่แสดงออกในลักษณะที่ไม่พึงพอใจ ไม่ชอบ หรือไม่เห็นด้วย ถ้าคนเรามีทัศนคติแบบนี้ต่ออย่างใดอย่างหนึ่งจะทำให้เกิดความเบื่อหน่ายชิงชัง

การศึกษาครั้งนี้ วัดโดยใช้แบบสอบถามวัดทัศนคติต่อบุคลิกภาพประชาธิปไตย ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert)

5. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา หมายถึง ความสามารถของนักเรียนที่มีต่อการเรียนสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยวิธีสอนแบบสืบสวนสอบสวนหรือแบบปกติ ความสามารถนี้วัดได้จากการตอบแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบ่งออกเป็น 5 เรื่อง ใหญ่ ๆ ดังนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบสืบสวนสอบสวน
2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบปกติ
3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติ
4. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพประชาธิปไตย
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 5.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 - 5.2 ทัศนคติต่อบุคลิกภาพประชาธิปไตย

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบสืบสวนสอบสวน

1.1 ความหมายของการสอนแบบสืบสวนสอบสวน

การสอนแบบสืบสวนสอบสวน เป็นกระบวนการสืบแสวงหาความจริง เพื่อนำไปสู่การค้นพบธรรมชาติ ลักษณะ คุณสมบัติของสิ่งต่าง ๆ ตลอดจนการค้นพบ กฎเกณฑ์ของธรรมชาติ แล้วนำกฎเกณฑ์นั้นมาประยุกต์ใช้อย่างสร้างสรรค์ เพื่อควบคุม สิ่งแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกของมนุษย์ สิ่งแวดล้อมภายในของมนุษย์ คือโลกทาง จิตใจ สิ่งแวดล้อมภายนอกของมนุษย์ คือโลกทางวัตถุและทางสังคม

ความจริง "การสืบสวนสอบสวน" เป็นคำที่ใช้กันอยู่ในวงการตำรวจ และกระบวนการยุติธรรม ตัวอย่างเช่น ในกรณีที่มีฆาตกรรมเกิดขึ้น ตำรวจจะดำเนินการเป็น 2 ขั้นตอน กล่าวคือ

ขั้นที่ 1 เจ้าหน้าที่จะทำการ "สืบสวน" หาเค้าเงื่อนของคดีด้วยการ สังเกตสภาพที่เกิดเหตุอย่างใกล้ชิด เพื่อเก็บข้อมูลต่าง ๆ อันที่จะนำไปสู่การตอบคำถาม ว่า "อะไรหรือใคร คือสาเหตุของการฆาตกรรมรายนี้" ในขั้นนี้เมื่อได้เค้าเงื่อน

และข้อมูลมากพอแล้ว คำว่าวิจัยอาจจะจับผู้ต้องสงสัยหรือที่เรียกว่า "ผู้ต้องหา"

ขั้นที่ 2 คือขั้นของการ "สอบสวน" ซึ่งเป็นขั้นที่จะพิสูจน์ความจริงจึงจำเป็นต้องมีการสอบสวนหาพยานและยกเอาหลักฐานข้อมูลต่าง ๆ ขึ้นมาเป็นยันตามกระบวนการยุติธรรม และถ้าพิสูจน์ได้ว่าเป็นผู้กระทำผิดจริง ศาลก็จะตัดสินลงโทษ ซึ่งก็อาจจะลงโทษด้วยการคุมขังไว้เป็นนักโทษในเรือนจำ

จากตัวอย่างนี้จะเห็นได้ว่า การสืบสวนสอบสวนนั้น ใช้กระบวนการวิธีวิทยาศาสตร์ ที่มักจะเริ่มต้นจากสถานการณ์ที่เป็นปัญหาของจิต จากนั้นก็เริ่มสืบสวนเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับปัญหานั้น ขั้นตอนไปก็คือพยายามหาสาเหตุของปัญหาในรูปของการตั้งสมมติฐาน แล้วทดสอบสมมติฐานนั้นด้วยข้อมูล ในที่สุดก็สรุปได้ว่า อะไรคือสาเหตุของปัญหานั้นอย่างแท้จริง

ข้อพึงสังเกตในกระบวนการสืบสวนสอบสวนก็คือ ผู้สืบสวนสอบสวนมักจะใช้คำถามเป็นสื่อสำคัญในการสังเกต เก็บรวบรวมข้อมูล ตลอดจนการพิสูจน์ข้อเท็จจริงจากคำให้การของบุคคลที่เกี่ยวข้อง

ฉะนั้นจึงอาจสรุปได้ว่า การสืบสวนสอบสวน คือกระบวนการแสวงหาความจริงและวิธีการแก้ปัญหาด้วยการตั้งคำถามตามกระบวนการวิธีวิทยาศาสตร์ เพื่อนำไปสู่การควบคุมสิ่งแวดล้อมของมนุษย์ทั้งทางวัตถุ ทางสังคม และทางจิตใจ

กระบวนการวิธีวิทยาศาสตร์ทางโลกก็คือ วิธีวิทยาศาสตร์ที่แสวงหาความจริงทางวัตถุโดยอาศัยประสาทสัมผัสทั้งห้า ได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้นและกายสัมผัส เป็นอุปกรณ์สำคัญในการเก็บรวบรวมข้อมูลทางวัตถุเพื่อแก้ปัญหา เมื่อกล่าวโดยสรุปวิธีวิทยาศาสตร์ทางโลกก็คือ วิธีแก้ปัญหาคายเหตุผลและข้อมูลที่เป็นรูปธรรม ซึ่งมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

- ขั้นที่ 1 การเห็นปัญหาและการวิเคราะห์ปัญหา
- ขั้นที่ 2 การเสนอเหตุแห่งปัญหาในรูปของการตั้งสมมติฐาน
- ขั้นที่ 3 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- ขั้นที่ 4 การทดสอบสมมติฐานด้วยข้อมูล
- ขั้นที่ 5 การสรุปผล

จุดมุ่งหมายของวิธีวิทยาศาสตร์ทางโลกก็คือ เพื่อการเข้าใจและควบคุม
สิ่งแวดล้อมภายนอกของมนุษย์

สำหรับกระบวนการวิธีวิทยาศาสตร์ทางธรรมก็คือ วิธีแห่งอริยสัจ ซึ่ง เป็น
กระบวนการแก้ปัญหาทางจิตใจ โดยอาศัย "ประสาธน์สัมผัสทั้งห้าและใจ" เป็น
อุปกรณ์สำคัญในการเก็บข้อมูลทั้งทางวัตถุและจิตใจ เพื่อการแก้ปัญหา เมื่อกล่าวโดย
สรุป วิธีวิทยาศาสตร์ทางธรรมได้แก่ อริยสัจ เป็นการแก้ปัญหาค่ายเหตุผลและ
"ข้อมูลทั้งทางรูปธรรมและนามธรรม" ซึ่งมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

- ขั้นที่ 1 ขั้นทุกข์ คือการเห็นว่าทุกข์เป็นปัญหา
- ขั้นที่ 2 ขั้นสมุทัย คือการหาเหตุแห่งทุกข์ ซึ่งก็คือเหตุแห่งปัญหา
- ขั้นที่ 3 ขั้นนิโรธ คือการดับทุกข์โดยดับที่สาเหตุแห่งทุกข์ ซึ่งก็คือการ
แก้ปัญหที่สาเหตุแห่งปัญหา
- ขั้นที่ 4 ขั้นมรรค คือทางแห่งการดับทุกข์ ซึ่งได้แก่วิธีการแก้ปัญหานี้
นั่นเอง

ถ้าเราพิจารณาวิธีวิทยาศาสตร์ทางธรรมในลักษณะของระบบเหตุผล เราจะ
พบว่า อริยสัจสี่ประกอบด้วยระบบเหตุผลสองระบบเชื่อมโยงกัน กล่าวคือ ระบบ
เหตุผลเชิงทฤษฎีและระบบเหตุผลเชิงปฏิบัติ และเป็นการวิเคราะห์ระบบแบบย้อนหลัง
จากผลไปหาเหตุ ซึ่งอาจแสดงให้เห็นได้ชัดดังต่อไปนี้

ระบบเหตุผลเชิงทฤษฎี

ทุกข์ เป็น ผล

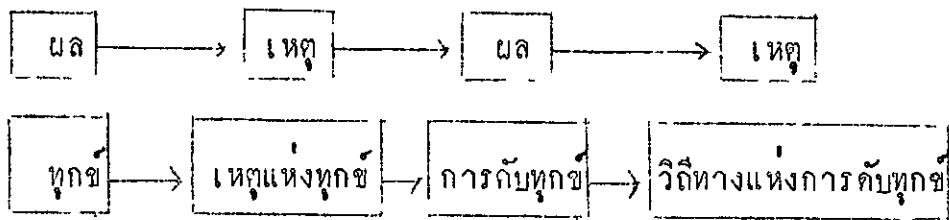
สมุทัย เป็น เหตุ

ระบบเหตุผลเชิงปฏิบัติ

นิโรธ เป็น ผล

มรรค เป็น เหตุ

ดังนั้นเมื่อนำระบบทั้ง 2 มาเชื่อมโยงกันก็จะเป็นวิธีวิทยาศาสตร์ทางธรรมเกิด
ขึ้นดังนี้ คือ



ภาพประกอบ 1 วิธีวิทยาศาสตร์ทางธรรม

จุดมุ่งหมายของวิธีการวิทยาศาสตร์ทางธรรมก็เพื่อการ เข้าใจและการควบคุมสิ่งแวดล้อมภายในของมนุษย์

เมื่อเปรียบเทียบวิธีวิทยาศาสตร์ทางโลกกับวิธีวิทยาศาสตร์ทางธรรม เราจะพบ ทั้งลักษณะที่คล้ายคลึงกันและลักษณะที่แตกต่างกัน

ลักษณะที่คล้ายกันก็คือ การ เริ่มต้นด้วยปัญหาเหมือนกันและมาแก้ปัญหาที่สาเหตุ โดยอาศัยระบบเหตุผลทั้งเชิงทฤษฎีและเชิงปฏิบัติ (เชิงข้อมูลเหมือนกัน)

ลักษณะที่ต่างกันก็คือ วิธีวิทยาศาสตร์ทางโลกแสวงหาสัจธรรมทางวัตถุ โดยอาศัย การรับรู้ทางตา หู จมูก ลิ้น และกายสัมผัส และมุ่งหวังควบคุมสิ่งแวดล้อมภายนอก ส่วน วิธีวิทยาศาสตร์ทางธรรมแสวงหาสัจธรรมทางจิตใจ โดยอาศัยการรับรู้ทางตา หู จมูก ลิ้น กาย และใจ และมุ่งหวังควบคุมสิ่งแวดล้อมภายใน

เนื่องจากการสืบสวนสอบสวนในที่นี้มุ่งหมายหาความจริงทั้งทางโลกและทางธรรม ฉะนั้นจึงจำเป็นต้องใช้กระบวนการวิธีวิทยาศาสตร์ทั้งทางโลกและทางธรรมควบคู่กันไป

ดังนั้นจึงอาจสรุปความหมายของการสืบสวนสอบสวนได้ว่า "การสืบสวนสอบสวน คือการแสวงหาและการค้นพบสภาวะธรรมและสัจธรรมด้วยการถามในกระบวนการวิธีทาง วิทยาศาสตร์ทั้งทางโลกและทางธรรมอันจะนำไปสู่การควบคุมและสร้างสรรค์สิ่งแวดล้อม ภายในและภายนอกของมนุษย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ" (วิบุตธ วิเชียรโชติ 2521 : 1-6)

เมื่อเราทราบความหมายของ "การสืบสวนสอบสวน" แล้ว เราก็จะเข้าใจ ถึงความหมายของการ เรียนการสอนแบบสืบสวนสอบสวน ได้อย่างชัดเจนว่า การสอนแบบ สืบสวนสอบสวน หมายถึงกระบวนการ เรียนการสอนแบบหนึ่ง ที่มุ่งพัฒนาความสามารถใน การคิด การแสวงหา และการค้นพบสภาวะธรรมและสัจธรรมด้วยตนเอง โดยใช้

กระบวนการวิธีทางวิทยาศาสตร์ทั้งทางโลกและทางธรรม อันจะนำไปสู่การควบคุมและสร้างสรรค์สิ่งแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพนั่นเอง

1.2 ประวัติความเป็นมาและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบสืบสวนสอบสวน

ในปี พ.ศ.2504 ดร.ริชาร์ด ซุคแมน (Suchman อ้างอิงมาจาก วีรยุทธ วิเชียรโชติ 2521 : 10-11) ได้ตั้งโครงการวิจัยเกี่ยวกับการสอนแบบสืบสวนสอบสวนที่มหาวิทยาลัยอิลลินอยส์โดยเน้นการสอนวิทยาศาสตร์ด้วยวิธีให้นักเรียนตั้งคำถาม เพื่อให้นักเรียนค้นพบหลักการและกฎเกณฑ์ทางวิทยาศาสตร์ด้วยตนเอง

ดร.ซุคแมนดำเนินการสอนแบบสืบสวนสอบสวน (Inquiry) โดยแบ่งออกเป็น 3 ขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 ตั้งปัญหา ในขั้นนี้ครูสร้างเหตุการณ์ที่ขัดแย้งในหลักการเพื่อให้นักเรียนเกิดช่องว่างระหว่างโครงสร้างของการรับรู้และความคิดเห็นเดิมกับปัญหาที่กำลังเผชิญอยู่ทำให้นักเรียนเกิดความกระหายที่จะสืบค้นต่อไป

ขั้นที่ 2 ชักถาม ในขั้นนี้นักเรียนจะตั้งคำถามเพื่อชักคุ โดยจะต้องตั้งคำถามนั้นให้อยู่ในรูปที่จะตอบว่า "ใช่" หรือ "ไม่ใช่" เท่านั้น การที่กำหนดให้ถามเช่นนี้ก็เพื่อให้การสืบค้นเป็นไปในแบบอุปมาน (Inductive) ให้มากที่สุดที่จะทำได้

นักเรียนจะได้รับการกระตุ้นให้รวบรวมข้อมูลโดยการถามซึ่งเป็นการบังคับให้เด็กใช้เหตุผลเชิงอุปมาน และนักเรียนจะทำการทดสอบสมมติฐานหรือทฤษฎีของเขาโดยการทดลองด้วยคำพูดเป็นส่วนใหญ่ ครูไม่จำเป็นต้องหาวิธีดลุมให้เด็กได้ทำการทดลองเพิ่มเติม เพราะถ้าให้เด็กได้ทำการทดลองจริง ๆ แล้ว จะทำให้เด็กไม่จำเป็นต้องคิด

ในขั้นนี้ครูจะส่งเสริมให้เด็กกำหนดตัวแปรอิสระต่าง ๆ และทำนายผลของมันที่มีตัวแปรตามด้วยตนเอง เด็กจะถามครูแต่เพียงว่า การทำนายของเขาเป็นไปตามที่คิดหรือไม่ ครูจะตอบแต่เพียง "ใช่" หรือ "ไม่ใช่" เท่านั้น หรืออาจจะบอกว่าการทดลองด้วยคำพูดของนักเรียนยังมีการควบคุมยังไม่ดีพอก็ได้ นักเรียนจะคัดแปลงการทดลอง (ด้วยคำพูด) จนกว่าจะค้นพบความสำคัญที่ต้องการ

ขั้นที่ 3 วิจัยกระบวนการสืบค้นด้วยคำถาม ในขั้นนี้ครูจะช่วยวิจัยว่า นักเรียนควรจะปรับปรุงการถามอย่างไร บางครั้งครูจะเปิดโอกาสโดยใช้เครื่องมือที่ก่อกำเนิดให้นักเรียนได้ฟังคำถามของตนเองแล้ววิจัยว่าตอนใดไม่เหมาะสมและควรปรับปรุงแก้ไขอย่างไร

ในปี 2513 ดร.วิรุทธ วิเชียรโชติ (วิรุทธ วิเชียรโชติ 2520 : 12-14) ได้พิจารณาปัญหาการศึกษาของไทยได้พบว่า เราสอนนักเรียนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาจนถึงระดับอุดมศึกษาแบบบรรยายเนื้อหา เพื่อให้ นักเรียนท่องจำเป็นส่วนใหญ่ จึงเป็นผลให้นักเรียนของเราลดความสามารถในทางความคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินค่า และแก้ปัญหา ซึ่งถ้าปล่อยปัญหานี้ต่อไปก็จะเป็นผลร้ายต่อการพัฒนาประเทศทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม เราต้องการกำลังคนที่มีคุณภาพในทางความคิดสร้างสรรค์และการพัฒนาสังคมจากระบบเดิมไปสู่ประชาธิปไตย เราก็ต้องการประชากรที่มีความสามารถในการคิดแบบมีวิจยญาณโดยอาศัยวิธีการทางวิทยาศาสตร์

ด้วยแรงคลาใจที่จะหาวิธีแก้ปัญหา "การคิดไม่เป็น" ของเด็กไทยนี้ ดร.วิรุทธ วิเชียรโชติ จึงตั้งโครงการวิจัยการเรียนการสอนแบบสืบสวนสอบสวนขึ้น โดยได้รับทุนสนับสนุนจากมูลนิธิเอเซียในช่วงปี 2513-2514 ดร.วิรุทธ วิเชียรโชติ เริ่มต้นพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนแบบสืบสวนสอบสวนขึ้นโดยได้นำเอาวิธีการสอนแบบสืบสวนสอบสวน (Inquiry) ของ ดร.ซุกแมน หลักวิธีการวิจัยและหลักการเรียนรู้ มาสังเคราะห์กันจนได้ระบบโครงสร้างวิธีการสอนแบบสืบสวนสอบสวนที่มีระบบแน่นอนและเหมาะสมกับสภาพและพื้นฐานของนักเรียนไทย

หลักการเรียนรู้ที่นำมาสังเคราะห์นั้นก็คือ หลักการรับเข้าโครงสร้างและปรับปรุงโครงสร้างของเพียเจต์ และของออสเบล (Piaget and Ausubel) อ้างอิงมาจาก วิรุทธ วิเชียรโชติ 2521:12 ซึ่งถือว่าการเรียนรู้เป็นกระบวนการแลกเปลี่ยนระหว่างการรับประสบการณ์เข้าสู่โครงสร้างเดิม ถ้าประสบการณ์นั้นมีโครงสร้างสอดคล้องกับโครงสร้างการรับรู้และความคิดของผู้เรียน แต่ถาประสบการณ์นั้นเป็นสิ่งใหม่โครงสร้างเดิมของผู้เรียนไม่สามารถจะรับไว้ได้ ผู้เรียนก็จะปรับขยายโครงสร้างการรับรู้และความคิดของตนเพื่อที่จะรับ

ประสบการณ์ใหม่นั้นเข้าโครงการได้

จากหลักการนี้ ดังนั้นเมื่อจะมีการเรียนรู้ประสบการณ์ใหม่ ครูจึงควรจะสร้างความพร้อมในเชิงโครงการรับรู้และความคิดให้กับผู้เรียนก่อนที่จะมีการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ

การรับเข้าสู่โครงสร้างจะเกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ ถ้าครูเร้าให้นักเรียนนำความรู้เดิมมาใช้ในห้องเรียน เด็กจะเกิดการเรียนรู้โดยการใช้ความรู้เดิมเป็นแนวทางในการรับรู้และในการคิด เช่น ครูถามนักเรียนว่า "สัตว์ชนิดหนึ่งมี 4 ขา ชอบกินปลาเป็นอาหาร สัตว์นั้นคืออะไร" เด็กอาจจะตอบว่า "แมว" การที่เด็กตอบเช่นนั้นก็เพราะเด็กนำความรู้เดิมหรือโครงสร้างการรับรู้เดิมเกี่ยวกับ "แมว" มาใช้ในการรับรู้ประสบการณ์ (คือคำพูดของครู)

แต่ถ้าครูกลับบอกเด็กว่า "ไม่ใช่แมว" เด็กจะเกิดความสับสนและสับสนทั้งนี้เพราะโครงสร้างเดิม ความรู้เดิมของเด็กไม่สามารถจะรับรู้ประสบการณ์ใหม่ได้ เด็กจึงเกิดความจำเป็นที่จะต้องปรับขยายโครงสร้างการรับรู้และความคิดของตนเอง เพื่อจะเข้าใจประสบการณ์ใหม่ที่ได้รับ กระบวนการนี้เรียกว่า "การปรับขยายโครงสร้างการรับรู้และความคิด"

การปรับขยายโครงสร้างการรับรู้และความคิด เป็นการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงขยายโครงสร้างเดิมเพื่อจะรับความรู้ใหม่นั้นให้มาสัมพันธ์กับความรู้เดิม หรือโครงสร้างเดิมได้ ถ้าไม่มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเดิมก็จะไม่มีความสามารถจะรับความรู้ใหม่ได้ เช่นตัวอย่างที่กล่าวมาแล้ว ครูจะต้องช่วยให้นักเรียนปรับขยายสังกัดหรือความคิดรวบยอดของสัตว์ชนิดที่กินปลาว่ามีหลายชนิด ไม่ใช่มีเฉพาะแมวที่เป็นสัตว์กินปลา เช่น เสือก็ชอบกินปลา ตัวนากก็ชอบกินปลา เป็นต้น

ส่วนหลักการวิจัยเบื้องต้นที่นำมาสังเคราะห์ได้แก่ขั้นตอนของการวิจัยแบบธรรมชาติ เป็นแบบธรรมชาติ ดังต่อไปนี้

1. การสังเกต โดยอาศัยประสาทสัมผัสทั้งห้า เพื่อบรรยายสิ่งแวดล้อมว่าอะไรคืออะไร และอะไรคือปัญหา
2. การอธิบาย โดยใช้เหตุผลเพื่อหาสาเหตุของปัญหา อธิบาย

ธรรมชาติ และอธิบายว่าทำไมจึงเป็นเช่นนั้น

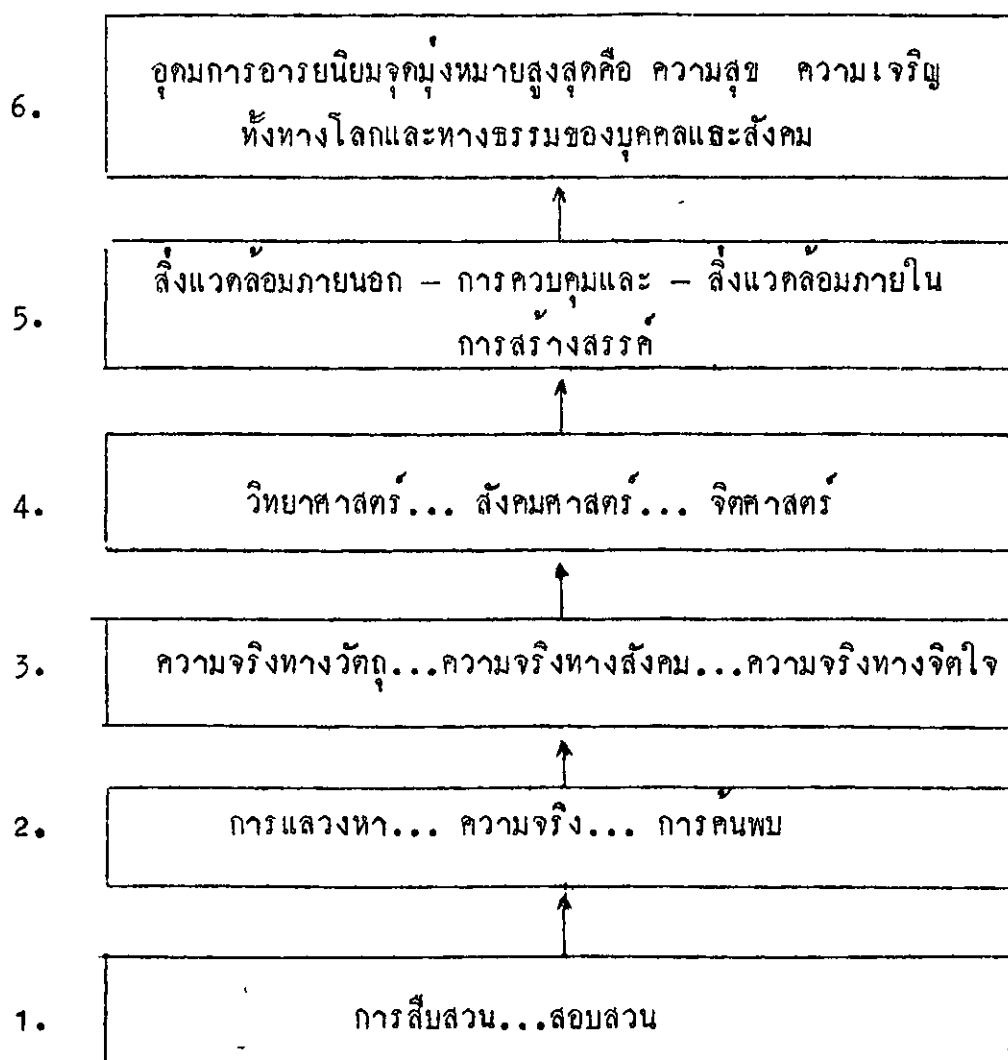
3. การทำนาย โดยการตั้งสมมติฐานเชิงทำนายเพื่อพิสูจน์คำอธิบาย และการนำกฎเกณฑ์ที่ได้พิสูจน์แล้วไปใช้ทำนายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นใหม่ในอนาคต หรือเกิดขึ้น ณ ที่อื่น ๆ

4. การควบคุม โดยการนำกฎเกณฑ์และหลักการที่ค้นพบไปประยุกต์ใช้ในการควบคุมสิ่งแวดล้อมเพื่อให้สนองความต้องการของมนุษย์

การสังเคราะห์หลักการทางการวิจัยและทางจิตวิทยา ออกมาเป็นรูปแบบ การเรียนการสอนแบบสืบสวนสอบสวน ดร.วีรยุทธ วิเชียรโชติ (วีรยุทธ วิเชียรโชติ 2521 : 43 - 49) ได้พบว่า ผลสุดท้ายก็คือการสังเคราะห์วิธีวิทยาศาสตร์ทางโลก และวิธีวิทยาศาสตร์ทางธรรมนั่นเอง

1.3 ปรากฏการณ์การเรียนการสอนแบบสืบสวนสอบสวน วีรยุทธ วิเชียรโชติ (วีรยุทธ วิเชียรโชติ 2521 : 28 - 31) ได้อธิบายปรากฏการณ์การเรียนการสอนแบบสืบสวนสอบสวนได้ดังนี้ การเรียนการสอนแบบสืบสวนสอบสวน มีปรากฏการณ์ศึกษาระบบ อารยประชาธิปไตยแบบอารยนิยมเป็นพื้นฐาน ประเด็นสำคัญของปรากฏการณ์นี้ก็คือ การศึกษาพัฒนาบุคคลและสังคมให้มีความสุข ความเจริญทั้งทางโลกและทางธรรม ซึ่งก็เป็นจุดมุ่งหมายสูงสุดของการเรียนการสอนแบบสืบสวนสอบสวนเช่นกัน ฉะนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า "ปรากฏการณ์การเรียนการสอนแบบสืบสวนสอบสวนก็คือ การสืบสวนสอบสวน แสวงหาการค้นพบความจริงด้วยวิธีวิทยาศาสตร์ทั้งทางโลกและทางธรรม เพื่อให้มนุษย์สามารถควบคุมและสร้างสรรค์สิ่งแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล"

เนื่องจากปรากฏการณ์อารยนิยมมีความเป็นนามธรรมอย่างสูง ฉะนั้นเพื่อให้เข้าใจได้ชัดเจนยิ่งขึ้น จึงขอเสนอปรากฏการณ์การเรียนการสอนแบบสืบสวนสอบสวนในรูปแบบของแผนภูมิดังต่อไปนี้



ภาพประกอบ 2 ปรัชญาการเรียนการสอนแบบสืบสวนสอบสวน 6 ชั้น

จากแผนภูมิต้นี้ จะเห็นว่าปรัชญาการเรียนการสอนแบบสืบสวนสอบสวน สามารถ
แบ่งออกเป็นแนวความคิดได้ 6 ชั้น คือ

ชั้นที่ 1 การสืบสวนสอบสวนอาศัยวิธีวิทยาศาสตร์ทั้งทางโลกและทาง
ธรรม ซึ่งหมายถึงวิธีการเรียนรู้ที่ใช้การสัมผัสทั้งทางตา หู จมูก ลิ้น กาย และใจ
ในสิ่งแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกของมนุษย์

ชั้นที่ 2 การสืบสวนสอบสวนเป็นกระบวนการแสวงหาความจริงและ
การค้นพบความจริง ทั้งสามอย่างนี้มีปฏิสัมพันธ์กัน การแสวงหาทำให้เกิดการค้นพบ
ความจริง และการค้นพบความจริงก็อาจทำให้เกิดการแสวงหาต่อไป

ขั้นที่ 3 ความจริงที่ค้นพบนั้นมีความจริงทางวัตถุ ความจริงทางสังคม และความจริงทางจิตใจ ความจริงทั้ง 3 อย่างนี้มีปฏิสัมพันธ์กัน กล่าวคือ ความจริงทางวัตถุ และความจริงทางจิตใจมีปฏิสัมพันธ์กันในรูปของสิ่งมีชีวิตที่ประกอบด้วยรูปธรรมและนามธรรม ส่วนชีวิตนั้นมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ก็กลายเป็นความจริงทางสังคม

ขั้นที่ 4 ความจริงทางวัตถุเมื่อรวมกันเข้าเป็นองค์ของความรู้ ก็คือ วิทยาศาสตร์ ความจริงทางสังคม ก็คือสังคมศาสตร์ และความจริงทางจิตใจ ก็คือ จิตศาสตร์

ขั้นที่ 5 จุดหมายปลายทางของศาสตร์ทั้งหลาย ก็คือประยุกต์วิทยา ซึ่งก็ได้แก่การนำเอาหลักการและกฎเกณฑ์ที่ค้นพบในศาสตร์ต่าง ๆ มาใช้เพื่อควบคุมและสร้างสรรค์สิ่งแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกของมนุษย์

ขั้นที่ 6 การควบคุมและสร้างสรรค์สิ่งแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกของมนุษย์ จำเป็นต้องมีเป้าประสงค์หรืออุดมการณ์ว่า เราจะควบคุมและสร้างสรรค์เพื่อจุดมุ่งหมายสูงสุดอะไร จุดมุ่งหมายสูงสุดในที่นี้อยู่ในแนวปรัชญาสังคมระบบอารยนิยม จึงเรียกว่า "อุดมการณ์อารยนิยม"

1.4 จุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนแบบสืบสวนสอบสวน สำหรับจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนแบบสืบสวนสอบสวนนี้ วิรุทธ วิเชียรโชติ (วิรุทธ วิเชียรโชติ 2521 : 51 - 52) ได้กล่าวไว้ว่า เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นผู้ที่มีความสามารถในการแสวงหาความรู้และกฎเกณฑ์ต่าง ๆ จากสิ่งแวดล้อมตนเอง โดยมุ่งฝึกให้ผู้เรียนมีทักษะในการสืบสวนสอบสวนปัญหาของจิตด้วยวิธีวิทยาศาสตร์ กล่าวคือ เพื่อให้ผู้เรียนเป็นผู้ที่

1. สามารถสังเกตและวิเคราะห์สิ่งแวดล้อมด้วยประสาทสัมผัสทั้งห้า อย่างละเอียดและถูกต้องทั้งปริมาณและคุณภาพตลอดจนความสามารถสังเกตเปรียบเทียบปรากฏการณ์ต่าง ๆ จนเกิดปัญหาของจิต

2. สามารถอธิบายสาเหตุแห่งปัญหาของจิตในรูปของความสัมพันธ์เชิงเหตุผลเป็นสายโซ่ อันอาจนำไปสู่การสร้างสมมติฐานทั่วไปและทฤษฎี

3. สามารถตั้งสมมติฐานเชิงทำนายจากทฤษฎีและสมมติฐานทั่วไปและ

สามารถออกแบบเพื่อทดสอบสมมติฐานเชิงทฤษฎีนั้นได้ด้วยการทดลอง ตลอดจนสามารถ
ทำนายปรากฏการณ์ใหม่ได้ด้วยการหลักการที่พบหรือเรียนรู้

4. สามารถนำหลักการและกฎเกณฑ์ที่ได้เรียนรู้และค้นพบด้วยตนเอง
ไปประยุกต์ใช้อย่างสร้างสรรค์ในการควบคุมสิ่งแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกของมนุษย์
สิ่งแวดล้อมภายในคือจิตใจ สิ่งแวดล้อมภายนอกคือโลกทางวัตถุและสังคม

1.5 โครงสร้างของการเรียนการสอนแบบสืบสวนสอบสวน วีรยุทธ วิเชียรโชติ
(วีรยุทธ วิเชียรโชติ 2521 : 122 - 128) ได้เขียนเรื่องโครงสร้างของการเรียน
การสอนแบบสืบสวนสอบสวนไว้ดังนี้

การเรียนการสอนแบบสืบสวนสอบสวน เป็นระบบการสอนที่อาศัย
กระบวนการวิจัยเบื้องต้น คือสังเกต อธิบาย ทำนาย และควบคุมสิ่งแวดล้อมเป็น
พื้นฐานสำคัญ

โครงสร้างของการเรียนการสอนแบบสืบสวนสอบสวน แบ่งออกเป็น

3 ระดับ คือ

1. ระดับอุดมการ
2. ระดับหลักการ
3. ระดับวิธีการ

ระดับอุดมการ อุดมการสำคัญของการเรียนการสอนแบบสืบสวนสอบสวน
ก็คือ การพัฒนาบุคคลและสังคมให้มีปัญญาธรรมและจริยธรรม หรือเรียกรวมกันว่า
"สติปัญญา" ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญในการควบคุมสิ่งแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกของมนุษย์

ระดับหลักการ หลักการสำคัญของการเรียนการสอนแบบสืบสวนสอบสวน
ก็คือ หลักการวิจัยและการสืบสวนสอบสวน

หลักการวิจัย เริ่มด้วยการแสวงหาสิ่งกับแนวทาง ซึ่งก็คือความรู้
พื้นฐานและภูมิหลังของปัญหา การสังเกต เปรียบเทียบจนเกิดปัญหาของจิต การอธิบาย
เหตุแห่งปัญหาของจิต การทำนายผลเมื่อแปรเหตุ และการควบคุมสิ่งแวดล้อมด้วยหลักการ
และกฎเกณฑ์ที่ค้นพบ

หลักการสืบสวนสอบสวน อาศัยคำถามเป็นสื่อสำคัญในการแสวงหาความรู้จากปรากฏการณ์ที่เป็นปัญหาของจิต คำถามที่สำคัญมี 5 ประเภท กล่าวคือ คำถามแบบสังเกต คำถามแบบอธิบาย คำถามแบบทำนาย คำถามแบบควบคุม และคำถามแบบสั่งกับแนวทาง

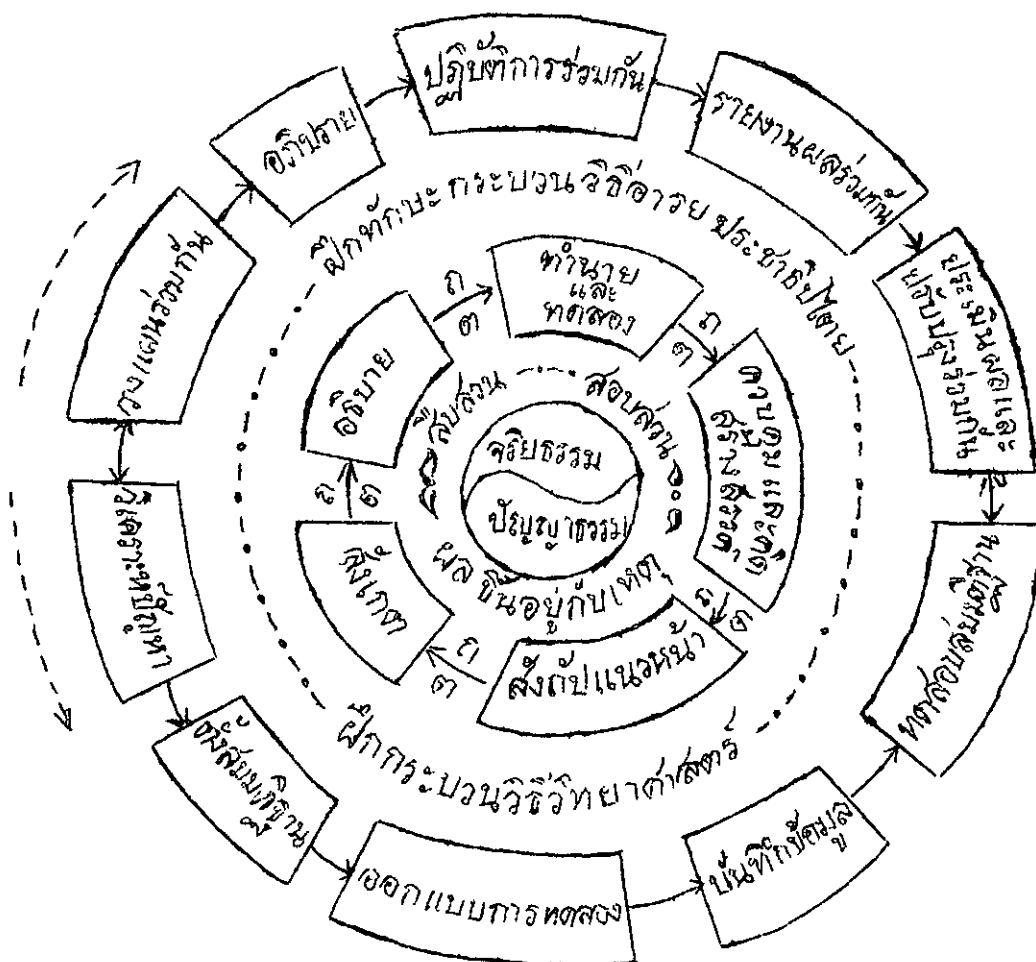
จุดร่วมระหว่างหลักการวิจัยและหลักการสืบสวนสอบสวนก็คือ การแสวงหาความจริงโดยอาศัยแนว "ผลขึ้นอยู่กับเหตุ" หรือ "ปัญหาย่อมมีสาเหตุ"

ระดับวิธีการ วิธีการสำคัญในการเรียนการสอนแบบสืบสวนสอบสวนก็คือ กระบวนวิธีวิทยาศาสตร์ และกระบวนวิธีอารยประชาธิปไตย

กระบวนวิธีวิทยาศาสตร์เน้นการวิเคราะห์ปัญหาออกมาในรูปตัวแปร การตั้งสมมติฐาน การออกแบบทดลอง การบันทึกข้อมูล การทดสอบสมมติฐานและการสื่อสาร ผลการวิจัยออกมาในรูปของการเขียนรายงาน

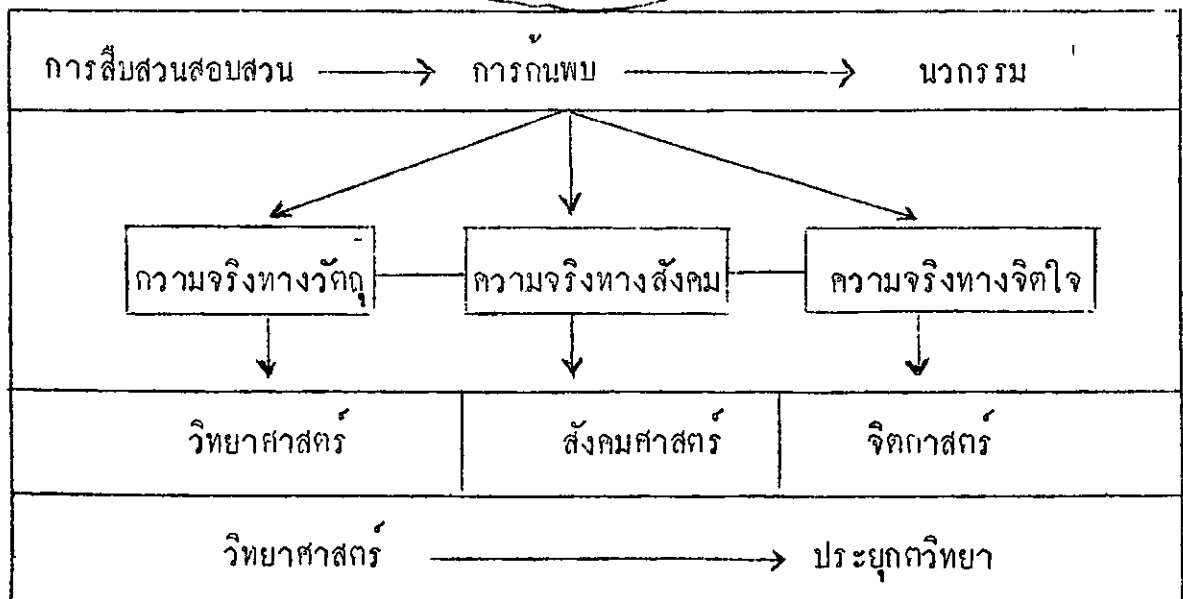
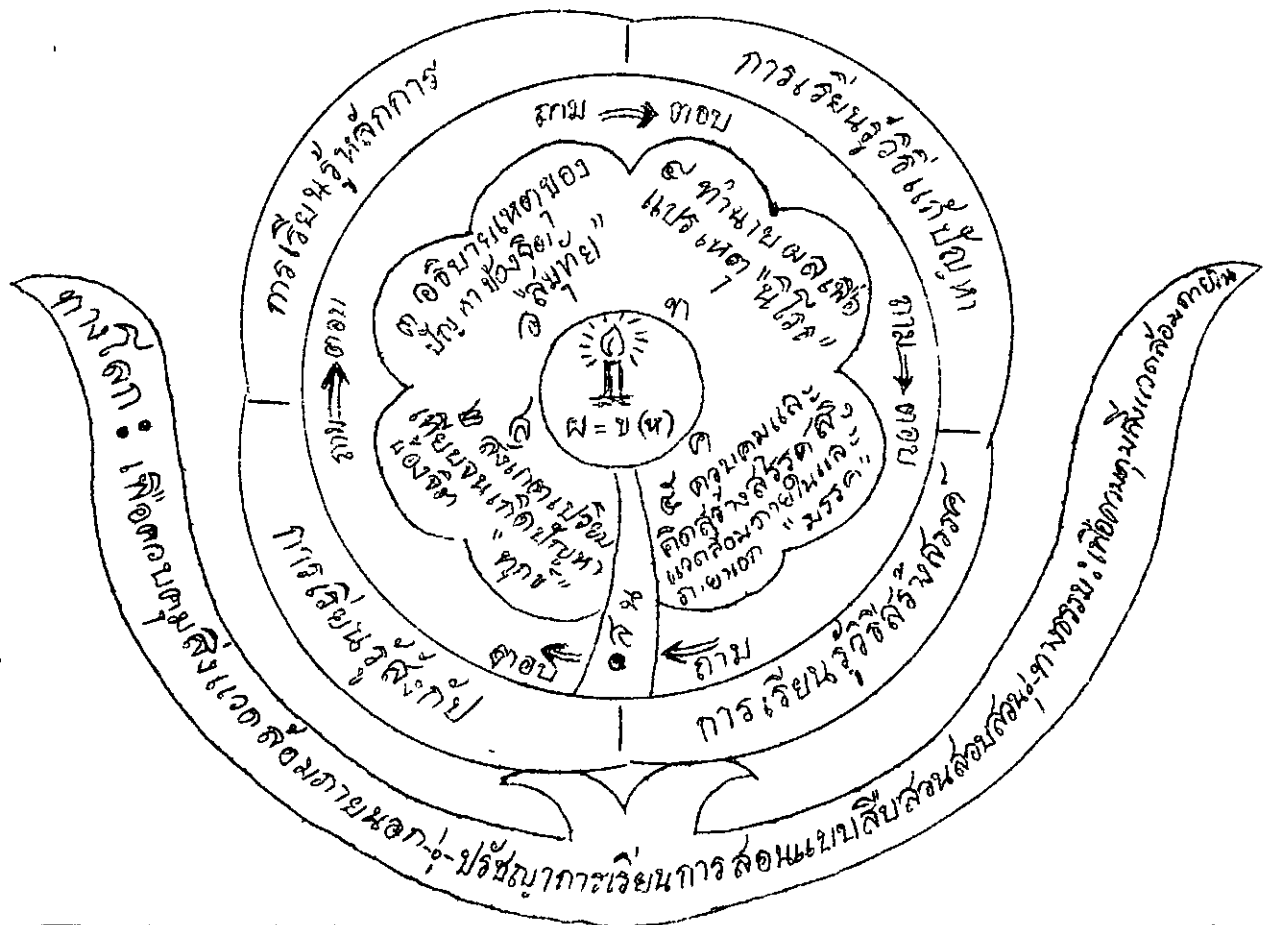
ส่วนกระบวนวิธีอารยประชาธิปไตยเน้นการทำงานร่วมกันในกลุ่มย่อย เปิดการเป็นผู้นำและผู้ตามด้วยการวางแผนงานร่วมกัน อภิปราย ปฏิบัติการร่วมกัน รายงานผลร่วมกัน ประเมินและปรับปรุงงานร่วมกัน โดยอาศัยธรรมะเป็นหลักในการตัดสินใจและการอยู่ร่วมกัน

โครงสร้างทั้ง 3 ระดับ ของการเรียนการสอนแบบสืบสวนสอบสวนอาจจะแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ในรูปของแผนภูมิได้ ดังต่อไปนี้



ภาพประกอบ 3 แผนภูมิโครงสร้างการเรียนรู้การสอนแบบสืบสวนสอบสวน

การเรียนรู้การสอนแบบสืบสวนสอบสวน นอกจากจะแสดงเป็น 3 ระดับดังกล่าวแล้ว ยังอาจแสดงโครงสร้างในรูปปฏิบัติการเรียนรู้การสอนได้อีก ซึ่งจะได้นำเสนอเป็นแผนภูมิให้เห็นได้อย่างชัดเจน ในหน้าต่อไป



ภาพประกอบ 4 แผนภูมิปรัชญาการเรียนรู้การเปลี่ยนแปลงสังคม

จากแผนภูมิหน้า 23 ปรัชญาการเรียนการสอนแบบสืบสวนสอบสวน มุ่งผลทั้ง
ในทางโลกและทางธรรม

ในทางโลก เพื่อให้ผู้เรียนสามารถควบคุมสิ่งแวดล้อมภายนอกอันได้แก่
สิ่งแวดล้อมทางกายภาพและทางสังคมได้

ในทางธรรม เพื่อให้ผู้เรียนสามารถควบคุมสิ่งแวดล้อมภายใน คือจิตใจได้
ปรัชญาการศึกษานี้จะบรรลุได้ด้วยการสอนแบบสืบสวนสอบสวน ซึ่งมี 5 ขั้น คือ

1. ขั้นสังเกตกับแนวทาง (ส.) เป็นขั้นของการปูพื้นฐานความรู้ทั้งเก่า
และใหม่ให้กับผู้เรียน ตลอดจนการสร้างความรู้ความพ้องในค่านต่าง ๆ ให้กับผู้เรียน
2. ขั้นการสังเกตเปรียบเทียบ (ส.) ขั้นนี้ครูจะสร้างสถานการณ์
ให้ผู้เรียนเกิดการสังเกตเปรียบเทียบจนเกิดปัญหาของจิต จนผู้เรียนเห็นปัญหาและ
วิเคราะห์ปัญหาได้ เป็นลำดับขั้นที่คล้ายกับขั้น "ทุกข์" ในอริยสัจ 4
3. ขั้นอธิบายสาเหตุของปัญหาของจิต (อ.) ขั้นนี้ครูจะส่งเสริมและ
กระตุ้นให้ผู้เรียนพยายามหาสาเหตุของปัญหาในรูปของคำอธิบายและทฤษฎี ขั้นนี้คล้าย
กับขั้น "สมุทัย" ในอริยสัจ 4
4. ขั้นทำนายผลเมื่อแปรเหตุ (ท.) ขั้นนี้ครูจะฝึกผู้เรียนให้หาคำพิสูจน์
ทฤษฎี ด้วยการตั้งสมมติฐานในรูปของการทำนายผลเมื่อเราแปรเหตุ ตลอดจนการ
ทดลอง เพื่อทดสอบสมมติฐาน คล้ายกับขั้น "นิโรธ" ในอริยสัจ 4
5. ขั้นควบคุมและคิดสร้างสรรค์ (ค.) ขั้นนี้ครูจะส่งเสริมให้นักเรียน
นำหลักการและกฎเกณฑ์ที่ค้นพบมาประยุกต์ใช้อย่างสร้างสรรค์ในการควบคุมสิ่งแวดล้อมทั้ง
ภายในและภายนอกของมนุษย์ ขั้นนี้คล้ายกับขั้น "มรรค" ในอริยสัจ 4

หัวใจสำคัญของการสอนแบบสืบสวนสอบสวน ก็คือ การสืบสวนสอบสวนจากผลไป
หาเหตุ หรือจากปัญหาไปสู่เหตุแห่งปัญหา ดังแสดงไว้ใน สมมติสมการ

$$ผ = ข (ท)$$

(อ่านว่า ผลขึ้นอยู่กับเหตุ)

การสอนแบบสืบสวนสอบสวน ก่อให้เกิดการเรียนรู้ 4 ประการ คือ

1. การเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ คือการเรียนรู้ในรูปของความคิดรวบยอด ว่าสิ่งต่าง ๆ คืออะไร มีลักษณะอะไร มีธรรมชาติและคุณสมบัติเป็นอย่างไร
2. การเรียนรู้หลักการ คือการเรียนรู้ความเชื่อมโยงสัมพันธ์เชิงเหตุผล ระหว่างสิ่งต่าง ๆ หรือความคิดรวบยอดต่าง ๆ เป็นการเรียนรู้จักเหตุและการเรียนรู้จักผล
3. การเรียนรู้วิธีแก้ปัญหา คือการเรียนรู้วิธีนำหลักการมาเป็นแนวในการแก้ปัญหาคด้วยวิธีวิทยาศาสตร์
4. การเรียนรู้วิธีสร้างสรรค์ คือการเรียนรู้วิธีนำหลักการและกฎเกณฑ์ที่ค้นพบมาประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหา เพื่อควบคุมสิ่งแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกของมนุษย์

เมื่อกล่าวโดยสรุป การเรียนการสอนแบบสืบสวนสอบสวน จะทำให้ผู้เรียนค้นพบความรู้ หลักการและกฎเกณฑ์ด้วยตนเอง และส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้กฎเกณฑ์และหลักการที่ค้นพบเป็นแนวในการคิดประดิษฐ์สิ่งใหม่ ๆ ที่เรียกว่า "นวัตกรรม"

การค้นพบความจริงทางวัตถุ จะนำไปสู่การพัฒนาวิชาวิทยาศาสตร์ทางกายภาพและชีวภาพ

การค้นพบความจริงในทางสังคม จะนำไปสู่การพัฒนาวิชาสังคมศาสตร์

การค้นพบความจริงทางจิตใจ จะนำไปสู่การพัฒนาวิชาจิตศาสตร์

ในประการสุดท้าย การเรียนการสอนแบบสืบสวนสอบสวน เป็นสื่อกลางให้เกิดความรู้ในทางวิทยาศาสตร์ทุกสาขา และให้เกิดความสามารถในทางารนำหลักวิทยาศาสตร์มาประยุกต์ใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน ซึ่งเรียกว่า "ประยุกต์วิทยา"

2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบปกติ

การเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาที่ใช้กันอยู่ตามปกติในโรงเรียนทั่ว ๆ ไปนั้น ส่วนใหญ่ใช้วิธีสอนแบบบรรยาย และแบบท่องจำ ซึ่งจะได้เห็นได้จากผลการวิจัยดังต่อไปนี้

ในปี 2515 พูลสุข เรืองไทย (พูลสุข เรืองไทย 2515 : 85) ได้ทำการวิจัย เรื่องการสอนวิชาหน้าที่พลเมืองในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ทั้งนี้เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการเรียนการสอนวิชาหน้าที่พลเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยการศึกษา ค้นคว้าจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 12 ห้องเรียน 458 คน เวลา 38 ชั่วโมง ผลวิจัยปรากฏว่า การเรียนการสอนในวิชาหน้าที่พลเมืองในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ยังไม่มีประสิทธิภาพพอ เพราะส่วนใหญ่ครูใช้วิธีการสอนแบบบรรยาย นักเรียนไม่มีโอกาสแสดงความคิดเห็นและแก้ปัญหาเท่าที่ควร การค้นคว้าเพิ่มเติมก็น้อย

อีก 2 ปีต่อมา ปรียานุช ลากเจริญ (ปรียานุช ลากเจริญ 2517 : 109 - 110) ทำการวิจัยเรื่อง "การเรียนการสอนวิชาหน้าที่พลเมืองในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย" ผลวิจัยพบว่า วิธีสอนที่ครูวิชาหน้าที่พลเมืองใช้บ่อยที่สุดคือ การบรรยาย การอธิบายประกอบการซักถาม การค้นคว้าประกอบการเรียน และเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นและฝึกการแก้ปัญหาโดยการอภิปราย นอกจากนี้ครูยังได้นำให้นักเรียนติดตามข่าวประจำวันจากหนังสือพิมพ์ วิทยุ และเอกสารทางวิชาการต่าง ๆ

และในปีเดียวกันนี้ ประสิทธิ์ ตาตินิจ (ประสิทธิ์ ตาตินิจ 2517 : 95) ทำการวิจัยเรื่อง "สถานภาพและบทบาทของครูสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ" พบว่า วิธีสอนที่ใช้กันอยู่ทั่วไปยังใช้การอธิบายตามเนื้อหาในแบบเรียน นักเรียนมีโอกาสดแสดงความคิดเห็นเป็นครั้งคราว ครูใช้อุปกรณ์การสอนน้อย

อีก 1 ปีต่อมา ระพีพรรณ เอกสุภาพันท์ (ระพีพรรณ เอกสุภาพันท์ 2518 : 94) ทำการวิจัยเรื่อง "การเรียนการสอนวิชาหน้าที่พลเมืองในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนราษฎร์" ผลการวิจัยพบว่า วิธีสอนที่ครูใช้บ่อยที่สุด คือการบรรยาย และให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นเป็นครั้งคราว ครูแนะนำให้นักเรียนติดตามเหตุการณ์ประจำวันจากหนังสือพิมพ์ วิทยุ

ในปีเดียวกันนี้ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (กระทรวงศึกษาธิการ 2518 : 66 - 67) ได้ทำการวิเคราะห์พฤติกรรมของครูและนักเรียนในชั้นที่สอนวิชา สังคมศึกษาระดับประถมศึกษาตอนต้น พบว่า ครูใช้เวลาพูดร้อยละ 48 ในขณะที่นักเรียน ใช้เวลาเพียงร้อยละ 19 ของเวลาทั้งหมด ครูใช้อิทธิพลทางตรงมากกว่าทางอ้อม ครู ที่มีวุฒิต่างกันมีพฤติกรรมการสอนไม่แตกต่างกัน นั่นคือ ส่วนใหญ่ยึดการสอนแบบครูเป็น ศูนย์กลาง และสอนด้วยการบรรยาย หรือการอธิบายบทเรียนมากกว่าวิธีอื่น

ในปี 2519 ทศนิยม เรื่องธรรม (ทศนิยม เรื่องธรรม 2519 : 71) ได้ ทำการวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการสอนสังคมศึกษาของอาจารย์ในวิทยาลัยครู ภาคเหนือ" ผลการวิจัยพบว่า วิธีสอนสังคมศึกษาที่อาจารย์สังคมศึกษาใช้อยู่เสมอ คือ การบรรยาย และการบรรยายแล้วเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม ส่วนวิธีสอนที่อาจารย์ สังคมศึกษาใช้น้อยมาก หรือไม่เคยใช้เลย ได้แก่ การเชิญวิทยากรมาบรรยาย การสอน โดยให้นักศึกษาแสดงบทบาทสถานการณ์จำลอง และการพานักศึกษาไปศึกษานอกสถานที่

จากการศึกษาผลการวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบปกติ จึงพอจะสรุป ได้ว่า การสอนทั่ว ๆ ไปในโรงเรียนต่าง ๆ โดยปกติจะใช้การสอนแบบบรรยาย อธิบาย เป็นส่วนใหญ่

2.1 ความหมายของการสอนแบบปกติ

มีผู้ให้ความหมายของการสอนแบบปกติไว้ต่าง ๆ กันดังนี้

วิจิตร สินสิริ (วิจิตร สินสิริ 2517 : 95 - 96) กล่าวว่า การสอน แบบปกติที่ใช้กันอยู่ทั่วไปเป็นการสอนที่ครูวางแผนเองและใช้ตำราเล่มเดียวสำหรับเด็ก ทั้งชั้น ครูเป็นศูนย์กลาง วิธีสอนจะใช้การบรรยาย การถามและการตอบ

สันต์ เนียมประสิทธิ์ (สันต์ เนียมประสิทธิ์ 2519 : 8) ให้ความ หมายการสอนแบบปกติวิธีสอนทั่ว ๆ ไปที่ใช้สอนกันอย่างกว้างขวางในสถาบันฝึกหัดครูหรือ ในสถาบันการศึกษาอื่น ๆ นั่นคือ การสอนที่เน้นในเนื้อหาวิชาการ หรือภาคทฤษฎีเป็น ส่วนใหญ่ ตามปกติการสอนใช้การบรรยายหรืออธิบายให้ฟัง มีการสาธิตประกอบการสอน

พิธิษฐ์ สร้อยขุทว่า (พิธิษฐ์ สร้อยขุทว่า 2519 : 9) ให้ความหมายไว้ว่า การสอนแบบปกติ หมายถึง การสอนที่นิยมใช้กันอยู่ตามโรงเรียนทั่วไปซึ่งเป็นวิธีสอนที่มีการผูกถึงกฎเกณฑ์เป็นอันดับแรกของลำดับขั้นของการสอน หลังจากครูสอนหรืออธิบายถึงกฎเกณฑ์ด้วยคำพูดและสัญลักษณ์ นักเรียนจึงจะทำงานหรือทำแบบฝึกหัด ครูให้ความสนใจเป็นพิเศษในการประกันว่า การเรียนของนักเรียนต้องมีความหมายถูกต้อง โดยเน้นให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างแบบฝึกหัดและกฎเกณฑ์ที่ให้ไว้และวิธีการที่ใช้กฎเกณฑ์นั้น ๆ

สุนันทา ลิมอารีย์ (สุนันทา ลิมอารีย์ 2521 : 6) กล่าวว่า การสอนแบบปกติ หมายถึง การสอนที่ครูเป็นผู้สอนโดยใช้เนื้อหาวิชาเดียวกันกับเนื้อหาในบทเรียนโมดูล ซึ่งการสอนส่วนใหญ่จะใช้วิธีบรรยาย อธิบาย ชักถาม และให้นักเรียนอ่านหนังสือประกอบ ในบางครั้งอาจมีการอภิปราย ทำรายงานและใช้อุปกรณ์ตามความเหมาะสม

ประยูร นิมพลี (ประยูร นิมพลี 2522 : 9) ให้ความหมายการสอนแบบปกติไว้ว่า เป็นการสอนที่ครูจัดกิจกรรมหลาย ๆ รูปแบบ เช่น การบรรยาย การสาธิต การอภิปราย การแบ่งกลุ่มทำงาน การค้นคว้าด้วยตนเอง โดยครูสร้างชุดการเรียนรู้การสอนตามความเหมาะสมในเนื้อหาแต่ละตอน ซึ่งเป็นวิธีที่ใช้กันอยู่ทั่วไป

จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับความหมายของการสอนแบบปกติ จึงพอสรุปคำจำกัดความของการสอนแบบปกติได้ดังนี้คือ การสอนแบบปกติ หมายถึง การสอนที่ครูใช้กันอยู่ตามโรงเรียนทั่วไป ซึ่งการสอนส่วนใหญ่จะใช้วิธีอธิบาย บรรยาย ชักถาม และให้นักเรียนอ่านหนังสือประกอบ ในบางครั้งอาจจะมีการอภิปราย การสาธิต ทำรายงาน และใช้อุปกรณ์การสอนตามความเหมาะสม

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบปกติ

2.2.1 งานวิจัยในต่างประเทศ

คาร์เตอร์ (Carter. 1967 : 686 - 688) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบวิธีสอนในลักษณะที่ครูเป็นใหญ่ (Authoritarian-Approach) กับการสอนแบบสืบสวนสอบสวน (Inquiry Approach) ได้พบข้อสังเกตว่า วิธีสอนในลักษณะที่

ครูเป็นใหญ่ กิจกรรมของครูมีโครงสร้างตามตำรา (Cook book Approach) มีคำตอบตายตัว ง่ายต่อการควบคุม แต่ถ้าเป็นครูที่ยึดการสอนแบบสืบสวนสอบสวนจะไม่ควบคุมกิจกรรมให้ตายตัว จะไม่มีการบรรยายตามแบบแผน (Formal Lecture) ครูจะทำหน้าที่เป็นผู้กำเนิการหรือผู้จัดบันทึกลงกระดาน หรือให้นักเรียนได้วิเคราะห์หรือวิจารณ์ ครูที่สร้างบรรยากาศการสอนแบบสืบสวนสอบสวนจะสังเกตเห็นความเจริญงอกงามของความยืดหยุ่นในการคิด การคิดสร้างสรรค์ และความอยากรู้อยากเห็นปรากฏในตัวนักเรียน

แรมเซย์ (Ramsey. 1969 : 32) ทดลองสอนวิทยาศาสตร์ในชั้นประถมศึกษา เขาแบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม กลุ่มควบคุมเรียนวิทยาศาสตร์ โดยการสอนแบบปกติหรือวิธีธรรมดา ส่วนกลุ่มทดลองเรียนโดยวิธีสืบสวนสอบสวนโดยการแสดงการทดลองทางวิทยาศาสตร์ให้นักเรียนดู แล้วให้นักเรียนตามคำถามเพื่อให้เข้าใจเกี่ยวกับเรื่องที่ทำการทดลอง โดยมีข้อกำหนดว่าคำถามที่ถามนั้นจะต้องอยู่ในรูปที่ครูจะตอบว่า "ใช่" หรือ "ไม่ใช่" เท่านั้น ผลการทดลองพบว่า กลุ่มทดลองมีความคิดสร้างสรรค์ด้านการคิดหลายทิศทางมากกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

เบลสกี (Belsky. 1971 : 1970) ได้ศึกษาโดยใช้วิธีการสอนเป็นตัวแปรอิสระ และผลสัมฤทธิ์ทางการคิดของนักเรียนเป็นตัวแปรตาม โดยใช้แบบทดสอบดังนี้ คือแบบทดสอบความคิดวิจารณ์งาน โดย Watson-Classer และ Cornell Instrument แบบทดสอบความยืดหยุ่นในการคิดโดยใช้แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของทอแรนส์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นครู 9 คน และนักเรียน 222 คน จากโรงเรียนในต่างประเทศต่าง ๆ เพื่อให้มีสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันในแต่ละสภาพเลือกการอภิปรายในชั้น ซึ่งบันทึกไว้มา 1 ครั้ง วิเคราะห์วิธีสอนของครูโดยประเมินตามมาตราส่วนของ "Expository Inquiry Continuum" ระหว่างเดือนแรกของการวิจัยครูทุกคนยังคงรักษาวิธีการเดิม ระหว่างเดือนที่ 2 ครูกลุ่มทดลองพยายามเปลี่ยนแปลงแบบการสอน แต่พวกกลุ่มควบคุมซึ่งใช้วิธีสอนแบบปกติยังคงเดิม จำแนกกลุ่มตัวอย่างดังนี้ คือ

1. กลุ่มที่ครูให้หลักและวิธีการแก้ปัญหา ซึ่งค่อย ๆ เปลี่ยนไปสู่วิธีการสืบสวนสอบสวน
2. กลุ่มที่ครูใช้วิธีสืบสวนสอบสวน ซึ่งค่อย ๆ เปลี่ยนไปสู่วิธีการให้หลักและวิธีแก้ปัญหา
3. กลุ่มควบคุม ซึ่งใช้วิธีการสอนแบบปกติ และกลุ่มนี้รักษาวิธีการสอนเหมือนเดิม

การทดสอบโดยสอนนักเรียนในพฤติกรรมด้านการรับรู้ก่อนการสอนและภายหลังการสอน ผลการวิจัยสรุปว่า

1. ทั้งครูผู้สอน โดยให้หลักและวิธีแก้ปัญหาและครูที่สอนโดยวิธีสืบสวนสอบสวนสามารถแก้ไขปรับปรุงวิธีการสอนของเขาด้วยความตั้งใจของตนเองอย่างมีนัยสำคัญ
2. ครูยังมีความเข้าใจไม่กระจ่างนักเกี่ยวกับระดับยุทธวิธีวิธีการสอนโดยให้หลักและวิธีการแก้ปัญหา และการสอนแบบสืบสวนสอบสวน
3. ยุทธวิธีวิธีการสอนแบบสืบสวนสอบสวน ส่งเสริมให้นักเรียนมีความยืดหยุ่นในการคิด และเพิ่มผลในด้านความคิดวิจารณ์มากกว่าทั้งการสอนแบบให้หลักการและวิธีแก้ปัญหา และการสอนแบบปกติ

2.2.2 การวิจัยในประเทศไทย

ในปี 2515 บำรุง บุญยงค์ (บำรุง บุญยงค์ 2515 : 90 – 93) ศึกษาผลการสอนแบบสืบสวนสอบสวนที่มีต่อความคิดแบบสืบสวนสอบสวน ความคิดสร้างสรรค์ และทัศนคติเกี่ยวกับการควบคุมจากภายนอกภายใน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 เป็นชาย 46 คน หญิง 32 คน แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม แต่ละกลุ่มมีนักเรียนชาย 23 คน และหญิง 36 คน กลุ่มทดลองได้รับการสอนแบบสืบสวนสอบสวนวิชาวิทยาศาสตร์ชนิดครูนักเรียนเป็นผู้ตาม ส่วนกลุ่มควบคุมได้รับการสอนแบบปกติหรือแบบเดิม ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มทดลองมีความคิดแบบสืบสวนสอบสวน ความคิดสร้างสรรค์ด้านการคิดหลายทิศทาง และทัศนคติเกี่ยวกับการควบคุมจากภายใน

มากกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 แต่ความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดริเริ่มของกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ในปีต่อมา ศิริพัฒน์ จันทศิริ (ศิริพัฒน์ จันทศิริ 2516 : 94 -

113) ศึกษาบทบาทของการสอนแบบสืบสวนสอบสวนในวิชาวิทยาศาสตร์ที่ส่งผลกระทบต่อแบบการรับรู้ ความคิดสร้างสรรค์และมโนภาพแห่งตน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาทดลองครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2515 คอเนื่องถึงมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสายน้ำผึ้ง จำนวน 6 ห้องเรียน โดยแยกออกเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มทดลองได้รับการสอนแบบสืบสวนสอบสวน 3 ห้องเรียน จำนวน 133 คน กลุ่มควบคุมได้รับการสอนแบบปกติกันอยู่ทั่วไป 3 ห้องเรียน จำนวน 135 คน ผลการทดลองปรากฏว่ากลุ่มทดลองมีความคิดสร้างสรรค์ด้านความคล่องในการคิดเพิ่มขึ้นแต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนด้านความยืดหยุ่นในการคิดและความคิดที่เป็นเอกลักษณ์ เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จากผลการศึกษาที่กล่าวมาแล้วพอสรุปได้ว่า การสอนแบบสืบสวนสอบสวนมีผลต่อการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์สูงกว่าการสอนแบบปกติ

3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติ

3.1 ความหมายของคำว่าทัศนคติ

ทัศนคติ (Attitude) เป็นคำที่มีความหมายกว้าง ได้มีนักสังคมวิทยาและนักจิตวิทยาได้ให้ความหมายซึ่งมีส่วนปลีกย่อยแตกต่างกันบ้างเล็กน้อย ดังนี้

นิวคอมบ์ (Newcomb, 1954 : 128) กล่าวว่า ทัศนคติเป็นความรู้สึกเอนเอียงของจิตใจที่มีต่อประสบการณ์ที่คนเราได้รับ อาจมากหรือน้อยก็ได้ ทัศนคติแสดงออกไ้ทางพฤติกรรม ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะใหญ่ ๆ คือ การแสดงออกในลักษณะที่พึงพอใจ ชอบหรือเห็นด้วย ลักษณะเช่นนี้เรียกว่าทัศนคติเชิงนิมานหรือเชิงบวก (Positive Attitude) อีกลักษณะหนึ่งคือ การแสดงออกในลักษณะที่ไม่พึงพอใจ ไม่ชอบ ไม่เห็นด้วย เบื่อหน่ายชิงชัง ลักษณะเช่นนี้เรียกว่า ทัศนคติเชิงนิเสธ หรือเชิงลบ (Negative)

กู๊ด (Good. 1959 : 48) ให้ความหมายว่า ทักษะคือสภาพความ
พร้อมที่แสดงออกในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง อาจเป็นการเข้าหา หรือต่อต้านสภาพการณ์
บางอย่าง บุคคลใดหรือสิ่งใด ๆ เช่น รัก กลัว หรือไม่พอใจมากน้อยเพียงใดต่อสิ่งนั้น ๆ

แคแกน (Kagan. 1968 : 613) กล่าวว่า ทักษะเป็นความโน้มเอียง
ที่ฝังแน่นในความคิดและความรู้สึกในทางบวกหรือลบ ที่มีต่อสิ่งที่เกิดขึ้นโดยเฉพาะ ทักษะ
ประกอบด้วยสิ่งสำคัญ 2 อย่างคือ ความรู้ความเข้าใจกับอารมณ์

ครูซ (Cruze. 1974 : 187) ให้ความหมายของทักษะไว้ว่า หมายถึง
ความรู้สึกเอนเอียงของจิตใจที่มีต่อประสบการณ์ที่คนเราได้รับและทักษะเป็นส่วนหนึ่งของ
บุคลิกภาพ

เดโช สนวนานท์ (เดโช สนวนานท์ 2512 : 28) กล่าวว่า
ทักษะเป็นคุณลักษณะหนึ่งของบุคลิกภาพที่สร้างขึ้นได้ เปลี่ยนแปลงได้ และเป็นแรงจูงใจ
ที่จะกำหนดทิศทางของพฤติกรรมของบุคคลที่มีต่อสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ

เฉลียว บุรีภักดิ์ (เฉลียว บุรีภักดิ์ 2517 : 15) กล่าวว่า ทักษะ
เป็นองค์ประกอบส่วนหนึ่งของพฤติกรรมซึ่งมีพฤติกรรมหลายอย่าง เช่น กายกรรม วาจากรรม
ค่านิยม ความเชื่อและความรู้ เป็นต้น ทักษะเป็นพฤติกรรมอย่างหนึ่งที่ผูกพันกับ
พฤติกรรมอย่างอื่น ๆ ทักษะของบุคคลมีผลทำให้เกิดการปฏิบัติตามมา

ฐิพ อ่อนโคกสูง (ฐิพ อ่อนโคกสูง 2518 : 112) กล่าวว่า
ทักษะคือความพร้อมที่จะตอบสนองหรือแสดงความรู้สึกต่อวัตถุ สิ่งของ คน สิ่งกับอื่น ๆ
ตลอดจนสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งความรู้สึกหรือการตอบสนองดังกล่าวอาจเป็นไปในทางชอบ
(เข้าไปหา) หรือไม่ชอบ (หลีกเลี่ยงหรือถอยหนี)

เชิดศักดิ์ โฆวาสินธุ์ (เชิดศักดิ์ โฆวาสินธุ์ 2520 : 41) ได้สรุป
ความหมายของทักษะไว้ดังนี้ คือทักษะ หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ
อันเป็นผลเนื่องมาจากการเรียนรู้ ประสบการณ์ และเป็นตัวกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรม
หรือแนวโน้มที่จะตอบสนองต่อสิ่งเรานั้น ๆ ไปในทิศทางหนึ่ง อาจเป็นไปในทางสนับสนุน
หรือคัดค้านก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกระบวนการอบรมให้เรียนรู้วิธีของสังคม (Socialization)

ซึ่งทัศนคตินี้จะแสดงออกหรือปรากฏให้เห็นชัดเจนในกรณีสิ่งเร้านั้นเป็นสิ่งที่เราทางสังคม

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (ประภาเพ็ญ สุวรรณ 2520 : 1) กล่าวว่า ทัศนคติเป็นความเชื่อ ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ เช่น บุคคล สิ่งของ การกระทำ สถานการณ์ และอื่น ๆ รวมทั้งท่าทีที่บ่งถึงสภาพจิตใจที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับทัศนคติ จึงพอสรุปคำจำกัดความของทัศนคติได้ ดังนี้คือ ทัศนคติ หมายถึง ท่าที ความรู้สึก ความคิดเห็นของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในลักษณะนิมิต (Positive) คือพอใจ ชอบ เห็นด้วย สนับสนุน หรือในลักษณะนิเสธ (Negative) คือไม่พอใจ ไม่ชอบ ไม่เห็นด้วย ไม่สนับสนุน และทัศนคติที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งนั้นสามารถสร้างขึ้นได้หรือเปลี่ยนแปลงได้

3.2 การก่อรูปของทัศนคติ

ออลพอร์ท (Allport. 1940 : 180) กล่าวว่า การก่อรูปของทัศนคติจะเกิดขึ้นได้จากสาเหตุดังต่อไปนี้

1. การเรียนรู้ถึงวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมต่าง ๆ ของสังคม แล้วนำเอาสิ่งที่เรียนรู้เหล่านั้นมาเป็นรากฐานของทัศนคติ
2. การแบ่งแยกความรู้ที่ได้มาจากประสบการณ์ของตนเอง เช่น เด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูมาก็ มักมองโลกในแง่ดี
3. ประสบการณ์ที่ได้รับมาจากเดิมแต่รุนแรงในด้านดีหรือไม่ดี เช่น บุคคลที่ทำให้เกลียดมากมีลักษณะอย่างใดก็มักมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อบุคคลที่มีรูปร่างลักษณะเช่นนั้นด้วย

4. การเลียนแบบ จนในที่สุดก็ยอมรับเอาทัศนคติของผู้ที่ถูกเลียนแบบนั้นไปเป็นทัศนคติของตนเอง เช่น การที่บุตรเลียนแบบบิดามารดาของตน เมื่อบิดามีทัศนคติต่อบุคคลหรือสถาบันใดสถาบันหนึ่ง เช่นใด บุตรก็มีทัศนคติเช่นนั้นด้วย

นอกจากนี้ ออลพอร์ท (Allport. 1935 : 418) ยังได้กล่าวว่า การเรียนมีส่วนช่วยได้มากในการสร้างทัศนคติของเด็ก เพราะทัศนคติของเด็กได้มาจากประสบการณ์ต่าง ๆ และเมื่อสถานการณ์ต่าง ๆ ได้รับความสำเร็จ ทัศนคติจะค่อย ๆ

ก่อกำขึ้น ดังนั้นถ้าครูจะต้องการให้เด็กมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาใด ๆ ก็ควรจะต้องมีวิธีการสอนที่ถูกต้องควย และเรื่องการสร้างทัศนคตินี้ โครว (Crow. 1951 : 100 - 101) กล่าวว่า ผลสำเร็จในการให้การศึกษาแก่เด็กในโรงเรียนใด ๆ ก็คือ การช่วยส่งเสริมให้เด็กมีทัศนคติที่ดี โดยการให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ แก่เด็ก ตลอดจนความสำเร็จในการงานที่ครูมอบหมายให้ทำเป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งที่จะสร้างทัศนคติที่ดีให้แก่เด็ก

3.3 องค์ประกอบของทัศนคติ

เชตศักดิ์ ไชวาสินธุ์ (เชตศักดิ์ ไชวาสินธุ์ 2520 : 40) กล่าวว่า ทัศนคติมีองค์ประกอบสำคัญคือ

3.3.1 องค์ประกอบด้านพุทธิปัญญา เป็นองค์ประกอบสำคัญทางด้านความรู้หรือความเข้าใจของบุคคลที่มีต่อสิ่งเรา (Object) นั้น ๆ เพื่อเป็นเหตุผลในการที่จะสรุปรวมเป็นความเชื่อ หรือช่วยในการประเมินของสิ่งเรานั้น ๆ

3.3.2 องค์ประกอบด้านความรู้สึก องค์ประกอบทางด้านความรู้สึกหรืออารมณ์ของบุคคลที่มีความสัมพันธ์สิ่งเรานั้นต่างเป็นผลเนื่องมาจากการที่บุคคลประเมินสิ่งเรานั้นแล้วว่าพอใจหรือไม่พอใจ ต้องการหรือไม่ต้องการ ก็หรือเลวอย่างไร

3.3.3 องค์ประกอบด้านการปฏิบัติ เป็นองค์ประกอบทางด้านความพร้อมหรือความโน้มน้าวที่บุคคลจะประพฤติปฏิบัติหรือตอบสนองต่อสิ่งเรานั้นในทิศทางที่จะสนับสนุนหรือคัดค้านซึ่งขึ้นอยู่กับความเชื่อ หรือความรู้สึกของบุคคลที่ได้มาจากการรับรู้หรือประเมินผล

ในเรื่ององค์ประกอบของทัศนคตินี้ ประภาพัฒน์ สุวรรณ (ประภาพัฒน์ สุวรรณ 2520 : 3 - 5) ได้แยกองค์ประกอบไว้ 3 องค์ประกอบเช่นกันและได้ให้คำจำกัดความของ "ทัศนคติ" ไว้ว่า "ทัศนคติ เป็นความคิดเห็นซึ่งมีอารมณ์เป็นส่วนประกอบ เป็นส่วนที่พร้อมที่จะมีปฏิกิริยาเฉพาะอย่างต่อสถานการณ์ภายนอก" จากคำจำกัดความนี้จึงแบ่งทัศนคติเป็น 3 องค์ประกอบดังนี้

1. องค์ประกอบทางด้านการพุทธิปัญญา (Cognitive Component) ได้แก่ ความคิด ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่มนุษย์ใช้ในการคิด ความคิดนี้อาจจะอยู่ในรูปใดรูปหนึ่งแตกต่างกัน เช่น เมื่อคนหนึ่งพูดถึง หรือนึกถึง "รถยนต์" อาจจะนึกถึงรถยนต์ฟอร์ด หรือยี่ห้ออื่น ๆ ส่วนประกอบทางทัศนคติส่วนนี้แสดงให้เห็นชัดเจน เมื่อเราลองประโยคที่ว่า "รถยนต์เป็น ..." หรือ "รถยนต์ ..." ซึ่งการที่จะอธิบายถึงรถยนต์นั้น จะต้องมีความเข้าใจก่อนว่า "รถยนต์" มีความหมายต่อผู้พูดอย่างไร หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ความคิดความเข้าใจเกี่ยวกับรถยนต์เป็นอย่างไรนั่นเอง

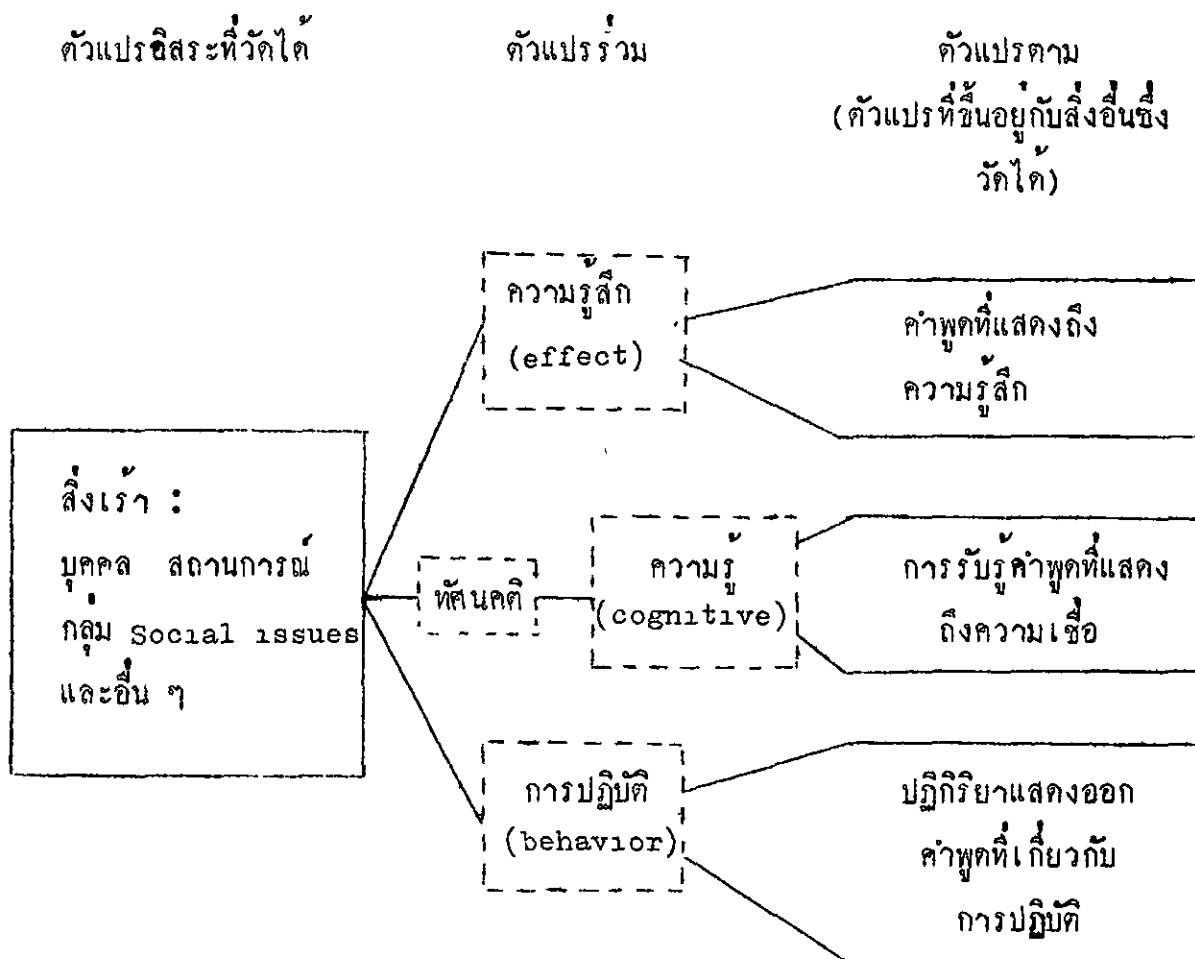
2. องค์ประกอบทางด้านการรู้สึกรู้สึก (Affective Component) เป็นส่วนประกอบทางอารมณ์ ความรู้สึก ซึ่งจะเป็นตัวเรา "ความคิด" อีกค่อหนึ่งถ้าบุคคลมีภาวะความรู้สึกที่ดี หรือไม่ดี ขณะที่คิดถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น ขณะที่คิดถึง หรือนึกถึงรถยนต์ (ซึ่งอาจจะออกมาในรูปลักษณะที่แตกต่างกัน) แสดงว่าบุคคลนั้นมีความรู้สึกในค่านบวก (Positive) และความรู้สึกในค่านลบ (Negative) ตามลำดับของรถยนต์นั้น

3. องค์ประกอบทางด้านการปฏิบัติ (Behavioral Component) องค์ประกอบนี้เป็นองค์ประกอบที่มีแนวโน้มในทางปฏิบัติ หรือถ้ามีสิ่งเร้าที่เหมาะสมจะเกิดการปฏิบัติหรือมีปฏิกริยาอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น ขับรถยนต์ ซื่อ หรือให้คำชมเชยรถยนต์ เป็นต้น

จะเห็นได้ว่า ถ้าบุคคลนั้นไม่มีความเข้าใจ หรือความคิดรวบยอด (Concept) เกี่ยวกับรถยนต์ เขาก็จะไม่มีทัศนคติต่อรถยนต์ เช่น เมื่อมองเห็นรถยนต์ ความคิดของเขาเกี่ยวกับรถยนต์อาจจะเป็นไปในรูปอื่น ๆ เช่น เป็นตัวที่น่าความทุกขมาให้ (monster) ซึ่งทำให้ความรู้สึกของบุคคลนั้นย่อมมีต่อสิ่งที่เขาคิดว่าเป็นตัวแทนของรถยนต์ แต่ไม่ใช่ต่อรถยนต์ ดังนั้นองค์ประกอบทางด้านความรู้ ความเข้าใจ หรือทางด้านการพุทธิปัญญา จึงนับว่าเป็นส่วนประกอบขั้นพื้นฐานของทัศนคติ และองค์ประกอบนี้จะเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับความรู้สึกของบุคคล ซึ่งอาจจะออกมาในรูปของ "ความสุข" "ความทุกข์" "ยินดี" "ไม่ยินดี" หรืออื่น ๆ ความรู้สึกเหล่านี้จะมีมากหรือน้อย

ต่อวัตถุ หรือสิ่งที่เรารู้จักยอมขึ้นอยู่กัจำนวนและความถี่ของความรู้สึกที่เกิดขึ้นเมื่อเรามีส่วนเกี่ยวข้องกับวัตถุนั้นหรือปรากฏการณ์นั้น

องค์ประกอบของทัศนคติทั้ง 3 นี้ มีความสัมพันธ์กันมากบางครั้งก็แยกไม่ออกอย่างเด็ดขาด เพื่อให้มองเห็นอย่างชัดเจนจะได้แสดงในรูปแบบภูมิต่อไปนี้



ภาพประกอบ 5 องค์ประกอบของทัศนคติ

3.4 ทักษะชนิดต่าง ๆ

แคทซ์ และสตอทแลนด์ (Katz & Stotland อ้างอิงจาก Garrison. 1972 : 405 - 406) แบ่งทัศนคติออกเป็น 5 ชนิด คือ

3.4.1 ความสัมพันธ์ทางอารมณ์ (Affective Association)

ประสบการณ์ที่วัตถุหรือบุคคลใดทำให้เกิดความพอใจและความสุขใจ จะทำให้คนมีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งนั้นตลอดจนสิ่งอื่น ๆ ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับสิ่งเหล่านั้นด้วย ถ้าประสบการณ์วัตถุ หรือบุคคลใดทำให้เกิดความปวดร้าว ไม่พอใจ ก็จะทำให้มีทัศนคติไม่ดีต่อสิ่งนั้น ๆ เด็กจะมีทัศนคติไม่ดีต่อหมอฟันและร้านทำฟัน เพราะเคยถูกหมอถอนฟัน นักเรียนจะมีทัศนคติไม่ดีต่อครูทั้งโรงเรียน และมีทัศนคติไม่ดีต่อโรงเรียนเพราะถูกครูประจำชั้นบ่นว่าเป็นประจำ

3.4.2 ทัศนคติทางปัญญา (Intellectual Attitudes) เป็นทัศนคติ

ที่ประกอบขึ้นด้วยความคิด ความรู้ ความเข้าใจเป็นแกน เราอาจมีทัศนคติต่อบางสิ่งบางอย่างโดยอาศัยความรู้ ความเข้าใจเป็นแกน มีใช้เกิดทัศนคติขึ้นเพราะความสัมพันธ์ทางอารมณ์หรือความรู้สึกเป็นเกณฑ์ เช่น ทัศนคติที่ดีต่อศาสนาบางศาสนาของคน ๆ หนึ่งเกิดขึ้นเพราะคน ๆ นั้นได้ศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับศาสนานั้นอย่างจริงจังขึ้น เกิดความรู้ความเข้าใจ

3.4.3 ทัศนคติทางการกระทำ (Action-Oriented Attituded)

เป็นทัศนคติในชีวิตของเราที่พร้อมจะกระทำต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อตอบสนองความต้องการของร่างกาย เช่น มีทัศนคติที่ดีต่อการนอนนุ่ม จึงแสดงความคารวะนอนนุ่มผู้อื่น เพื่อให้เขาเอ็นดู ทัศนคติที่ดีต่อการกระทำเบา ๆ (รับราชการ) เพราะจะได้เป็นที่นับหน้าถือตาของคนอื่น เป็นต้น

3.4.4 ทัศนคติที่สมดุลย์ (Balanced Attitudes) ประกอบด้วย

ทัศนคติทางปัญญา ทัศนคติทางอารมณ์ และทัศนคติทางการกระทำ เป็นทัศนคติเพื่อตอบสนองความต้องการพื้นฐานเบื้องต้น ที่เป็นที่ยอมรับของสังคม ทำให้คนทำพฤติกรรมไปสู่จุดหมายของตน ซึ่งจะเป็นการเสริมแรง (reinforcement) ในการกระทำ

กิจกรรมเพื่อสนองความต้องการของคนต่อไป

3.4.5 ทศนคติในการป้องกันตัว (Ego-Defensive Attitudes) เป็น ทศนคติเกี่ยวกับการป้องกันตัวเองให้พ้นจากความขัดแย้ง (Conflict) ภายในใจ ประกอบด้วย ทศนคติทางค่านิยมจิตใจ ทศนคติทางค่านิยมปัญญา และทศนคติทางการกระทำ เช่น การก้าวร้าวคนไข้เมื่อถูกพ่อบุญ เพราะเป็นทางระบายความขัดแย้งหรือความตึงเครียด ภายในใจทางหนึ่งทำให้จิตใจดีขึ้น หรือเมื่อไม่สามารถได้สิ่งที่ตัวเองต้องการ ก็บอกคนอื่น ว่า ตัวไม่ค่อยอยากได้เพราะสิ่งนั้นไม่เห็นจะมีคุณค่าเลย (คล้าย ๆ สุนัขจึงจอกบอกว่า อุ่นเปรี้ยวเพราะไม่สามารถจะกระโดดกระโดดกระโดดเอาอุ้งเท้ามากินได้)

3.5 มิติของทศนคติ

ชอว์และไรท์ (Shaw and Wright อ้างอิงมาจาก เช็กสกี

โรทาสินธุ์ 2520 : 39 - 40) ได้แบ่งทศนคติตามมิติหรือลักษณะไว้ดังนี้

3.5.1 ทศนคติเป็นผลหรือขึ้นอยู่กับการณ์ที่บุคคลประเมินผลสิ่งเร้าแล้ว แปรเปลี่ยนมาเป็นความรู้สึกภายในที่ก่อให้เกิดแรงจูงใจในการที่จะแสดงพฤติกรรม

3.5.2 ทศนคติของบุคคลจะแปรค่าได้ทั้งในด้านคุณภาพและความเข้ม โดยจะครอบคลุมช่วงของทศนคตินั้น ซึ่งจะแปรค่าได้ทั้ง มาก ปานกลาง และน้อย นั่นคือ ทศนคติจะมีทั้งทางบวกและทางลบ

3.5.3 ทศนคติเป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้มากกว่าเป็นสิ่งที่กำเนิด ขึ้นเอง หรือเป็นผลมาจากลักษณะ โครงสร้างภายในตัวของบุคคลหรือบุคลิกภาพ

3.5.4 ทศนคติขึ้นอยู่กับสิ่งเร้าเฉพาะอย่างทางสังคม

3.5.5 ทศนคติที่บุคคลมีต่อสิ่งเร้าที่เป็นกลุ่มเดียวกันอาจจะมีความ สัมพันธ์ระหว่างกัน

3.5.6 ทศนคติเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นแล้วจะมีลักษณะที่คงที่ และเปลี่ยนแปลง ได้ยาก

3.6 การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ

ทัศนคติเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้ แผนกจิตวิทยา คณะครุศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (คณะครุศาสตร์ 2513 : 169 - 171) เสนอวิธีการอันอาจจะทำให้ทัศนคติเปลี่ยนแปลงได้ดังนี้ คือ

3.6.1 โดยการจัดประสบการณ์ให้ใหม่ คนที่มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อคนอิสลาม คือคิดว่าเป็นคนขี้เกียจ นอกจากทำมาแล้วก็ไม่ทำอะไรเลยจึงทำให้ยากจนตลอดไป เลยสมน้ำหน้าที่ไม่กระตือรือร้นที่จะช่วยตนเอง ถ้าคน ๆ นั้นได้ไปคลุกคลีกับคนอิสลาม ไปพบสภาพการณ์ที่แท้จริง เช่น ไม่มีน้ำใจแม้แต่จะดื่มก็ไม่ค่อยจะมี ทว่าการเพาะปลูก ต้นไม้ได้เฉพาะในฤดูฝนเท่านั้น ต้องช่วยตัวเองทุกอย่างแม้แต่เสื้อผ้าและอาหารการกิน ก็ตามจัดหาเองทั้งสิ้น (ไม่ค่อยมีเงินซื้อ) ฯลฯ ทัศนคติของคน ๆ นั้นต่อชาวอิสลามอาจเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี มีความเข้าใจและเห็นใจชาวอิสลามมากขึ้น

3.6.2 โดยให้ข้อเท็จจริงที่ถูกต้อง เด็กที่มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการเรียน เพราะเห็นว่าไม่เป็นประโยชน์ เพราะตัวเองต้องถูกครูหรือผู้ปกครองคอยจู้จี้บังคับให้เรียน ให้ทำการบ้าน จึงเกิดความเบื่อหน่าย ดังนั้นทัศนคติของเด็กอาจเปลี่ยนไปได้ ถ้าเขาเข้าใจถึงประโยชน์ของการเรียนที่จริงจัง เอ. พี. โกลาดารี อี. เอลสัน และ เค. ฟินิส (A.P. Coladarie E. Elson & K.Finis อ้างอิงมาจากแผนกจิตวิทยา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2513 : 170) พบว่า บุคคลที่มีชื่อเสียงในสังคมจะมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของคนมากกว่าคนที่ไม่ค่อยมีชื่อเสียง เขาทดลองโดยนำเทปที่อัดคำพูดของบุคคลคนเดียวกันไปให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา 2 กลุ่มฟัง โดยบอกกลุ่มแรกว่า เสียงที่จะได้ฟังนั้นเป็นเสียงของอธิการบดีมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง ซึ่งมีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับ สำหรับอีกกลุ่มหนึ่งบอกว่า เสียงที่จะได้ฟังเป็นเสียงของสมาชิกสมาคมครู ผู้ปกครอง แล้วให้เด็กทั้งสองกลุ่มรายงานความเข้าใจข้อความที่ได้ฟัง ปรากฏว่ากลุ่มแรกเข้าใจเรื่องราวได้ดีกว่ากลุ่มที่สอง แสดงว่า คนที่มีชื่อเสียงจะทำอะไรจะพูดเรื่องอะไรคนก็พยายามฟังและพยายามทำความเข้าใจมากกว่าคนที่ไม่ มีชื่อเสียง

3.6.3 โดยการเร้าให้เกิดอารมณ์กลัว ถ้าต้องการไม่ให้เด็กรับประทานห่อฟี่ หารูปคนกำลังถูกถอนฟัน หรือคนฟันหลอมาให้เด็กดู หรือนำเด็กไปดูจริง ๆ ที่ร้านหมอฟัน เด็กจะเกิดความกลัว เราก็บอกเด็กว่า นั่นเป็นผลของการรับประทานห่อฟี่นะ เด็กอาจจะไม่ยอมรับประทานห่อฟี่อีก นั่นคือแก่เปลี่ยนทัศนคติไปจากเดิมแล้ว

3.7 การวัดทัศนคติ

3.7.1 ข้อตกลงเบื้องต้นในการวัดทัศนคติ เชิดศักดิ์ โฆวาสินธุ์ (เชิดศักดิ์ โฆวาสินธุ์ 2520 : 41) ได้กล่าวไว้ว่า การวัดทัศนคตินั้นจะมีข้อตกลงดังนี้

1. การศึกษาความคิดเห็นหรือความรู้สึกของบุคคลที่มีลักษณะคงเส้นคงวา หรืออย่างน้อยเป็นความคิดเห็นหรือความรู้สึกที่จะไม่เปลี่ยนแปลงในช่วงเวลาหนึ่ง

2. ทัศนคติเป็นสิ่งที่ไม่สามารถวัดได้โดยตรง ฉะนั้นการวัดทัศนคติจึงเป็นการวัดทางอ้อมจากแนวโน้มของบุคคลที่จะแสดงออก หรือประพฤติปฏิบัติอย่างมีระเบียบแบบแผนที่คงที่ ไม่ใช่พฤติกรรมโดยตรงของมนุษย์

3. การศึกษาทัศนคติของบุคคลนั้น ไม่ใช่เป็นการศึกษาเฉพาะทิศทางทัศนคติของบุคคลเท่านั้น แต่ต้องศึกษาถึงระดับความมาก-น้อย หรือความเข้มของทัศนคตินั้น ๆ ด้วย

3.7.2 วิธีการวัดทัศนคติ ชูชีพ อ่อนโคกสูง (ชูชีพ อ่อนโคกสูง 2518 : 117) กล่าวว่า วิธีที่จะทราบว่าทัศนคติของใครคนใดคนหนึ่งต่อวัตถุ คน สัตว์กับ หรือสถานการณ์ต่าง ๆ เป็นอย่างไร อาจทำได้โดย

1. ใช้แบบสอบถาม
2. สังเกต สัมภาษณ์ และการบันทึก
3. ใช้สังคมมิติ
4. การให้สร้างจินตนาการ

3.8 ประโยชน์ของทัศนคติ

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (ประภาเพ็ญ สุวรรณ 2520 : 4 - 5) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของทัศนคติไว้ว่า

3.8.1 ช่วยให้เข้าใจสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว โดยการจัดรูปหรือจัดระบบสิ่งของต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัว

3.8.2 ช่วยให้มีการเข้าข้างตนเอง (Self-esteem) โดยช่วยให้บุคคลหลีกเลี่ยงสิ่งที่ไม่ดี หรือปกปิดความจริงบางอย่างซึ่งนำความไม่พอใจมาสู่ตัวเขา

3.8.3 ช่วยในการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมที่สลับซับซ้อน ซึ่งการมีปฏิริยาโต้ตอบ หรือกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดออกไปนั้นส่วนมากจะทำในสิ่งซึ่งนำความพอใจมาให้ หรือเป็นบำเหน็จรางวัลจากสิ่งแวดล้อม

ในส่วนที่ว่า ทัศนคติของเราช่วยให้ปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อม ดังจะเห็นได้จากในกลุ่มของบุคคลที่มีทัศนคติเหมือนกันนั้นมักจะเข้ากันได้ง่าย และบุคคลส่วนมากมักจะมีทัศนคติเหมือนกับบุคคลอื่นที่เขาใกล้ชิด หรือบุคคลที่มีความสำคัญสำหรับตัวเขา

4. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับบุคลิภาพประชาธิปไตย

ความหมายของบุคลิภาพประชาธิปไตย

คำว่า "บุคลิภาพประชาธิปไตย" ได้มีนักการศึกษาและนักสังคมศาสตร์หลายท่านทั้งของไทยและต่างประเทศได้ให้คำนิยามไว้ดังต่อไปนี้

สาโรช บัวศรี (สาโรช บัวศรี 2503 : 5-6) กล่าวว่า บุคลิภาพประชาธิปไตย หมายถึง สัมพันธภาพระหว่างบุคคลหรือนำใจที่บุคคลแสดงออกต่อกันใน 3 มิติ ดังนี้

มิติที่ 1 การเคารพซึ่งกันและกัน

มิติที่ 2 การแลกเปลี่ยน การประสานงาน และการร่วมมือ

มิติที่ 3 การศรัทธาในวิธีการแห่งปัญญา

วิรุพท วิเชียรโชติ (วิรุพท วิเชียรโชติ 2516 : 90) กล่าวว่า บุคลิภาพประชาธิปไตย หมายถึง การมีวินัยในตนเอง มีความยุติธรรม มีความรับผิดชอบ

มีความมั่นใจในตนเองสูง มีประสิทธิภาพในการทำงาน มีใจกว้าง ยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างจากตน มีความคิดอิสระ มีความคิดสร้างสรรค์ มีการวางแผนอนาคต เชื่อในหลักเหตุผล และแก้ปัญหาด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์

ชัยอนันต์ สมุทวณิช (ชัยอนันต์ สมุทวณิช 2516 : 63 – 64) ได้ชี้ให้เห็นว่า ผู้มีบุคลิกภาพประชาธิปไตย ได้แก่บุคคลที่มีพฤติกรรมดังต่อไปนี้

1. มีความคิดเห็นของตนเอง ไม่ถูกชักจูงให้คล้อยตามโดยปราศจากเหตุผล

2. ปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ใหม่ ๆ ได้ง่าย

3. มีความรับผิดชอบ คือพร้อมที่จะกระทำผิดชอบในสิ่งที่กระทำลงไป

4. ไม่อคติต่อศาสนาอื่น หรือถูกเหยียดหยามชนชาติอื่น

5. มองโลกในแง่ดี มีศรัทธาและความหวังต่อชีวิต

6. การยอมรับอำนาจต้องมีเหตุผลและความชอบธรรม

พจน์ สะเพียรชัย (พจน์ สะเพียรชัย 2516 : 76) กล่าวว่า บุคลิกภาพประชาธิปไตยนั้น หมายถึง ลักษณะนิสัยของคนที่ยึดมั่นในคุณธรรมที่เป็นพื้นฐานของประชาธิปไตยดังนี้คือ มีความรับผิดชอบ มีวินัยในตนเอง ยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น มีความอดทนต่อความขัดแย้ง รู้จักประมาณคน มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ มีความสุขุมรอบรู้ในการแก้ปัญหา ยึดมั่นในหลักวิชาการที่เที่ยงและยุติธรรม มีความศรัทธาในการใช้ปัญญา ความคิดที่เที่ยงมีเหตุผล ตลอดจนยอมรับนับถือในความเป็นมนุษย์ของทุก ๆ คน

ทินพันธุ์ นาคะตะ (ทินพันธุ์ นาคะตะ 2516 : 58 – 61) ได้ทำการศึกษาบุคลิกภาพและน้ำใจที่เป็นประชาธิปไตยโดยกล่าวว่า จะต้องประกอบด้วย

1. สนับสนุนการปกครองแบบประชาธิปไตย

2. ยึดมั่นในความสำคัญ และศักดิ์ศรีของบุคคล เชื่อมมั่นในความเสมอภาค เคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น

3. เคารพในกติกาของสังคม ปฏิบัติตามกฎหมาย

4. สนใจที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเมือง และการปกครอง

5. มีความสำนึก ในหน้าที่พลเมืองคึในสังคมประชาธิปไตย และ
เชื่อมั่นตนเอง

6. มองโลกในแง่ดีและไว้วางใจผู้อื่น

7. รู้จักวิพากษ์วิจารณ์อย่างมีเหตุผลและเป็นไปในทางสร้างสรรค์

8. ต้องไม่มีจิตใจเป็นเผด็จการ

✓ เกรียง กীরติกร (เกรียง กীরติกร 2517 : 4 - 5) ได้กล่าวไว้ว่า
บุคลิกภาพที่เป็นประชาธิปไตยที่ครูจะต้องปลูกฝังให้นักเรียนประกอบด้วย การเป็นคนที่มี
เหตุผล ความคิดริเริ่ม ความคิดสร้างสรรค์ ความรับผิดชอบ ความมีใจกว้าง
ความซื่อสัตย์ และความเอื้ออารีต่อเพื่อนมนุษย์

✓ ฐะปะนีย์ นาครทรรพ (ฐะปะนีย์ นาครทรรพ 2517 : 30 - 31) ได้
จำแนกองค์ประกอบคุณสมบัติของผู้ซึ่งควรจะเรียกว่านักประชาธิปไตย หรือผู้มีบุคลิกภาพ
ประชาธิปไตยนั้นต้องมีลักษณะนิสัยดังต่อไปนี้

1. ต้องเข้าใจในสิทธิและหน้าที่ของตนเองในขอบเขตของประชาธิปไตย
2. มีจิตใจเป็นประชาธิปไตยเชื่อมั่นในหลักการของประชาธิปไตย
3. มีเหตุผลและใช้สติปัญญา
4. มีความรับผิดชอบ
5. คำนึงถึงผู้อื่น เช่น เคารพในสิทธิและหน้าที่ของผู้อื่น
6. รับฟังความคิดเห็นของคนอื่น
7. ให้ความร่วมมือต่อคณะ ต่อกลุ่ม
8. มีความคิดในเชิงสร้างสรรค์

✗ นวลเพ็ญ และวีรยุทธ วิเชียรโชติ (นวลเพ็ญ และวีรยุทธ วิเชียรโชติ
2517 : 152 - 154) ได้ตั้งสูตรประชาธิปไตยสำหรับครูไว้ 6 ประการ เพื่อนำไป
ใช้ในการตรวจสอบพฤติกรรมของคนว่าเป็นประชาธิปไตยสำหรับครูไว้ 6 ประการ เพื่อนำ
ไปใช้ในการตรวจสอบพฤติกรรมของคนว่าเป็นประชาธิปไตยหรือไม่ สูตรประชาธิปไตย
6 ประการมีดังนี้

1. "การวบรวม" คือการเคารพในสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีในความเป็นมนุษย์ซึ่งกันและกันทั้งทางกายวาจาและใจ

2. "สามัคคีธรรม" คือการร่วมมือประชุมปรึกษาหารือ วางแผนในการทำงานร่วมกัน ตัดสินใจร่วมกัน (Group Decision Making)

3. "ปัญญาธรรม" คือการใช้ปัญญาในรูปของวิธีการทางวิทยาศาสตร์ พัฒนาแนวความคิด คิดแบบสังเคราะห์และสร้างสรรค์ รู้จักการวิพากษ์วิจารณ์อย่างมีเหตุผล

4. "วินัยธรรม" คือรู้จักขอบเขต กติกา ส่วนนี้ในสิทธิและหน้าที่ ใช้เสรีภาพในขอบเขต การมีวินัยนั้นต้องมีวินัยทั้งต่อตนเอง ต่อกลุ่มและต่อสังคม

5. "คุณธรรม" ซึ่งได้แก่การมีศีลธรรมประจำใจ มีความซื่อสัตย์ สุจริต ยุติธรรม ปราศจากอคติต่อคนอื่น

6. "สันติธรรม" คือการไม่สันติภาพในสังคม ไม่มุ่งทำลายและเอารัดเอาเปรียบคนอื่น มุ่งประสานประโยชน์ในสังคมให้มากที่สุด

ธงชัย ลักคนสุวรรณ์ (ธงชัย ลักคนสุวรรณ์ 2517 : 10 - 13) ได้วิเคราะห์องค์ประกอบของ "บุคลิกภาพประชาธิปไตย" ตามทฤษฎีของ ไอเซนเบิร์ก (Eysenck) และกิลฟอร์ด (Guilford) ซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญดังต่อไปนี้ คือ บุคคลที่มีบุคลิกภาพประชาธิปไตย จะต้องเป็นบุคคลที่มีความรับผิดชอบ มีใจกว้าง มีการคำนึงถึงผู้อื่น มีเอกศักดิ์แห่งตน มีสามัคคีธรรม มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความเป็นพลเมืองดีในสังคมประชาธิปไตย และมีความสนใจที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเมืองการปกครอง ซึ่งการวิเคราะห์ของ ธงชัย ลักคนสุวรรณ์ นี้ตรงกับข้อสรุปองค์ประกอบของ "บุคลิกภาพประชาธิปไตย" ของ ปัญญา ปุຍเป็ย (ปัญญา ปุຍเป็ย 2518 : 28 - 29)

กมล สมวิเชียร (กมล สมวิเชียร 2520 : 16 - 17) กล่าวว่า คนที่มีบุคลิกภาพประชาธิปไตย มีคุณสมบัติดังนี้

1. เป็นคนหนักแน่นไม่หวั่นไหว ไม่เชื่ออะไรง่าย ๆ จะเชื่อหรือเห็นดี เห็นงามกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งก็ต่อเมื่อได้เห็นด้วยตา หรือพิจารณาด้วยหลักฐาน ด้วยเหตุผล ที่ต้องแท้แล้วเท่านั้น

2. การมีทัศนคติที่ดีต่อคนอื่น จะต้องตระหนักว่ามนุษย์ทุกคนนั้นมี ทั้งดีและเลวปนกันไป คนที่ดีพร้อมเป็นอรหันต์นั้นไม่มีที่ไหน หากมนุษย์คอยดูความบกพร่อง จับผิด และมีความคิดร้ายต่อกันแล้ว มนุษย์คงจะทำงานด้วยกันไม่ได้

3. การยอมรับความคิดเห็นของคนอื่น คนที่มีประชาธิปไตยในจิตใจ ต้องยอมรับความจริงที่ว่า ตนเป็นส่วนน้อยในบรรดาคนส่วนใหญ่ ความคิดหรือแผนการ ของตนนั้นไม่ว่าจะฉลาดปราศรัยเปรี๊ยะแค่ไหน หากคนส่วนใหญ่ไม่เห็นชอบด้วยแล้วต้องเป็น อันตกลไป หรือมิฉะนั้นก็ต้องพยายามให้คนส่วนใหญ่หันมาเห็นด้วยด้วยเหตุผล นักประชาธิปไตย จะไม่มั่วหะลุ กงคน หัวชนดาในกรณีการเลือกของเขาย่างไปยอมแก้ไข

4. รู้แพ้รู้ชนะ คนที่มีจิตใจเป็นประชาธิปไตยนั้นจะต้องรู้จักแพ้ รู้จัก ชนะ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องกีฬา การเมือง หรือความคิดเห็นอื่น ๆ นอกจากรู้จักแพ้รู้ชนะแล้ว ยังต้องรู้จักถอยอีกด้วย

มิเชลิส (Michaolis. 1963 : 36 - 42) ได้กำหนดไว้ว่า บุคลิกภาพ ประชาธิปไตย หมายถึง พฤติกรรมต่าง ๆ ของบุคคล ดังต่อไปนี้คือ มีการร่วมมือ การมีส่วนร่วม การนำตนเอง ความรับผิดชอบ ความใจกว้าง ความกตริเริ่ม สร้างสรรค์ การคำนึงถึงผู้อื่น การเคารพในกติกาของสังคม

แมคคอสกี (Maclosky. 1964 : 361 - 382) ได้ให้ความเห็นว่า คนที่มี บุคลิกภาพประชาธิปไตยต้องเคารพในกติกาของสังคม คือใช้วิธีตัดสินปัญหาด้วยเสียง ข้างมาก โดยมีข้อผูกพันที่จะต้องมีการปฏิบัติตามจากทุกฝ่าย ขณะเดียวกันก็ให้ความ คำนึงถึงสิทธิของฝ่ายที่มีเสียงข้างน้อย ทั้งนี้เพื่อประกันว่าการแก้ปัญหาเป็นไปเพื่อ ผลประโยชน์ของคนส่วนรวมและให้เป็นไปตามหลักที่ว่า แต่ละคนมีสิทธิและมีเสียงเท่ากัน ส่วนบุคคลที่ไม่เห็นด้วยกับเสียงข้างมากจะถือว่าเป็นฝ่ายตรงข้ามหรือขจัดออกนอกสังคม ไม่ได้ นอกจากนั้นการปฏิบัติต่อกันต้องเป็นไปอย่างยุติธรรม ยึดระเบียบวิธีตามกฎหมาย

ชไนค์แมน (Schnideman. 1965 : 14-27) กล่าวถึง "บุคลิกภาพประชาธิปไตย" ไว้ดังนี้ บุคลิกภาพประชาธิปไตย หมายถึง การมีความซื่อสัตย์ มีความอดกลั้น มีความเป็นพลเมืองดี มีความรู้สึกรับผิดชอบ มีวินัยในตนเอง มีความกรุณาปรานี มีความเคารพนับถือ มีความยุติธรรมต่อผู้อื่น

เทรนดิส (Triandis. 1971 : 121) ได้อธิบายไว้ว่า บุคลิกภาพประชาธิปไตย หมายถึง ลักษณะที่ตรงข้ามกับบุคลิกภาพอัตตาธิปไตยดังนี้คือ มีทัศนะว่าผู้นำบางครั้งก็ถูก บางครั้งก็ผิด เน้นความอบอุ่นและการรักษาสัมพันธภาพระหว่างบุคคล หนึ่งรับสิ่งที่แตกต่างจากคนได้ สรรเสริญนักวิทยาศาสตร์ ศิลปิน และนักปฏิรูปสังคม

จากคำนิยาม หรือคุณลักษณะของ "บุคลิกภาพประชาธิปไตย" ดังกล่าวมาแล้วนี้ จะเห็นได้ว่า คุณลักษณะของผู้มีบุคลิกภาพประชาธิปไตยนั้น มีขอบเขตกว้างมาก บางลักษณะเป็นหลักการใหญ่ บางลักษณะเป็นลักษณะย่อย บางลักษณะคาบเกี่ยวกัน บางลักษณะเป็นอิสระจากกัน ดังนั้นจึงพอจะสรุปได้ว่า บุคลิกภาพหรือพฤติกรรมที่เป็นประชาธิปไตยทั้งของไทยและของต่างประเทศ รวมทั้งสอดคล้องกับอุดมการณ์ ประชาธิปไตยนั้นมีคุณลักษณะ หรือลักษณะนิสัยของบุคคลที่สำคัญ ๆ ดังนี้คือ การมีความรับผิดชอบ ความมีใจกว้าง การคำนึงถึงผู้อื่น ความมีเอกศักดิ์แห่งตน การมีสามัคคีธรรม การมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การเป็นพลเมืองดีในสังคมประชาธิปไตย ความสนใจที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเมือง คุณลักษณะทั้ง 8 ประการนี้มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ความรับผิดชอบ หมายถึง ความไว้วางใจได้ ความผูกพันกับงาน ความละเอียดรอบคอบ การทำงานให้เต็มที่ ความพากเพียรพยายาม

ความมีใจกว้าง หมายถึง ความพร้อมที่จะรับความคิดเห็นใหม่ การรับฟังคำวิพากษ์วิจารณ์ การอดทนต่อความคิดเห็นที่แตกต่างจากตน การให้อภัยในความผิดพลาดของผู้อื่น การยอมรับความเปลี่ยนแปลง การใช้เหตุผลและความจริงในการแก้ปัญหา การเสียสละและการรื้อฟื้น

การคำนึงถึงผู้อื่น หมายถึง ความสนใจในปัญหาและความต้องการของผู้อื่น การให้ความช่วยเหลือผู้อื่น การมีน้ำใจที่ดีต่อเพื่อนมนุษย์ การไม่เห็นแก่ตัว ไม่มุ่งทำลายผู้อื่น เคารพในสิทธิของผู้อื่น การมีจิตใจยุติธรรม

ความสามัคคีธรรม หมายถึง การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การช่วยเหลืองานกลุ่มตั้งแต่ต้นจนจบ การรวมพลังทางปัญญาและความคิด กระหายที่จะร่วมงานกับผู้อื่น

ความมีเอกัคคิแห่งตน หมายถึง การแสดงความคิดเห็นหรือการแสดงออกอย่างกว้างขวาง ความเชื่อมั่นในตนเอง การพึ่งตนเอง การมีความคิดอิสระ กล้ารับผิดชอบ ความซื่อสัตย์สุจริต การกำหนดชีวิตและอนาคตโชคชะตาของตนเอง การมีวินัยในตนเอง

ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ หมายถึง การใช้ความคิดและทฤษฎีใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหา ความคิดแรกเริ่มและไม่ซ้ำแบบใคร การริเริ่มในกิจกรรมต่าง ๆ สนใจในความคิดและผลงานแรกเริ่มของผู้อื่น ประเมินผลงานของตนเองและผู้อื่นเสมอ

การเป็นพลเมืองดีในสังคมประชาธิปไตย หมายถึง เคารพในกติกาของสังคม การปฏิบัติหน้าที่ของตนอย่างสมบูรณ์ การใช้สิทธิของตนอย่างเต็มที่ การไม่สั่นคลอนในสังคม การใช้ทักษะในกระบวนการประชาธิปไตยในการแก้ปัญหา การต่อต้านเผด็จการ สนับสนุนการปกครองแบบประชาธิปไตย

ความสนใจที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเมืองและการปกครอง หมายถึง การติดตามข่าวสารบ้านเมือง พุฒยถึงปัญหาการเมืองกับผู้อื่น การแสดงความคิดเห็นในทางการเมือง การปกครอง ความสนใจที่จะรวมกลุ่มในสังคม การรักษาผลประโยชน์ในทางการเมืองการปกครอง การเสนอแนะการบริหารต่อสังคมที่ตนอยู่

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผลงานวิจัยในประเทศ

ในปี 2514 บุญลือ ทองอยู่ (บุญลือ ทองอยู่ 2514 : 58) ได้ทำการศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างของความคิดแบบสืบสวนสอบสวน กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 จำนวน 138 คน

เป็นชาย 63 คน หญิง 121 คน พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์มี ความสัมพันธ์ในทางบวกกับความคิดแบบสืบสวนสอบสวนอย่างมีนัยสำคัญที่ .01

ในปีต่อมา สมศักดิ์ สุนทรสุข (สมศักดิ์ สุนทรสุข 2515 : 80 - 85) ได้ศึกษาผลการสอนแบบสืบสวนสอบสวน (Active Inquiry) ที่มีต่อความคิดแบบ สืบสวนสอบสวน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 โรงเรียนสายน้ำทิพย์ นครหลวงฯ สำหรับตัวแปรความคิด สืบสวนสอบสวน และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ใช้กลุ่มตัวอย่าง 75 คน เป็นชาย 45 คน หญิง 29 คน ส่วนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ใช้กลุ่มตัวอย่าง 153 คน เป็นชาย 91 คน หญิง 62 คน ผลการศึกษาพบว่า

1. กลุ่มที่ได้รับการสอนแบบสืบสวนสอบสวน มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และมี ความคิดสืบสวนสอบสวนสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการสอนแบบเดิมอย่างมีนัยสำคัญ
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มที่ได้รับการสอนแบบสืบสวนสอบสวน กับกลุ่มที่ได้รับการสอนแบบเดิมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ และกลุ่มที่ได้รับการสอนแบบ สืบสวนสอบสวนวิธีต่าง ๆ มีผลสัมฤทธิ์การเรียนต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ
3. ภายหลังจากได้รับการสอนแบบสืบสวนสอบสวน นักเรียนมีความคิด สืบสวนสอบสวน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงกว่าก่อนได้รับการสอน อย่างมีนัยสำคัญ

ในปี 2516 พยอม ตันมณี (พยอม ตันมณี 2516 : 89) ได้ศึกษาบทบาทของ การสอนแบบสืบสวนสอบสวนที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณบุคลิกภาพทางแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความคิดในการสร้างสิ่งกับ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ ตัวอย่างคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 268 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 133 คน กลุ่มควบคุม 135 คน ผลการทดลองปรากฏว่า กลุ่มที่ได้รับการสอนแบบสืบสวนสอบสวน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์สูงกว่า กลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนแบบเดิมอย่างมี นัยสำคัญที่ระดับ .001 หลังจากได้รับการสอนแบบสืบสวนสอบสวนแล้ว การทดลองมี พัฒนาการด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ สูงกว่าเดิมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับความเชื่อมั่นที่ระดับ .01

ในปี 2517 ซุคินันท์ บุญฉ่ำ (ซุคินันท์ บุญฉ่ำ 2517 : 56) ได้ศึกษาผลการสอนแบบสืบสวนสอบสวนที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเองและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเปรียบเทียบกับผลการสอนทั่วไป กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชั้น ป.6 จำนวน 74 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 36 คน กลุ่มควบคุม 38 คน ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มที่ได้รับการสอนแบบสืบสวนสอบสวน มีความเชื่อมั่นในตนเอง และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการสอนแบบทั่วไปอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ การวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับการวิจัยของ สัตยญา ทิพเสนา (สัตยญา ทิพเสนา 2517 : 68) ซึ่งได้ศึกษาเปรียบเทียบผลการสอนแบบสืบสวนสอบสวน โดยเน้นทักษะเบื้องต้นของกระบวนการทางวิทยาศาสตร์กับการสอนแบบเดิมในวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไป กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษา ป.กศ.ปีที่ 2 จำนวน 65 คน เป็นชาย 21 คน หญิง 44 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลอง 32 คน (ชาย 9 คน หญิง 23 คน) และกลุ่มควบคุม 33 คน (ชาย 12 คน หญิง 11 คน) ผลการทดลองพบว่า วิธีสอนแบบสืบสวนส่งผลให้คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางวิทยาศาสตร์เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ วิธีสอนสืบสวนสอบสวนส่งผลให้คะแนนกลุ่มตัวอย่างก่อนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์และการฝึกแบบสืบสวนสอบสวนสูงกว่าวิธีสอนแบบเดิม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลงานวิจัยในต่างประเทศ

ในปี 1962 ซุคแมน (Suchman, 1962 : 3-110) ได้ทำการทดลองสอนแบบสืบสวนสอบสวน โดยตั้งโครงการฝึกขึ้น ทำการแบ่งนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม จุดมุ่งหมายในการฝึกสืบสวนสอบสวน (Inquiry Training) เพื่อช่วยเด็กพัฒนาและวางแผนการอย่างกว้าง ๆ เกี่ยวกับการหาความสัมพันธ์ของสิ่งที่เป็นสาเหตุให้รู้จักการรวบรวมและจัดระเบียบตัวแปรต่าง ๆ และทำการทดสอบสมมุติฐานด้วยการใช้คำถามทำการเปรียบเทียบความเข้าใจ ความรู้ทางด้านฟิสิกส์ และการใช้การสืบสวนสอบสวน ผลการทดสอบปรากฏว่า กลุ่มทดลองถามคำถามชนิดต่างๆ ไค่มากกว่ากลุ่มควบคุม ส่วนตัวแปรอื่น ๆ ไม่พบความแตกต่างระหว่างกลุ่มทั้งสองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ต่อมาอีก 1 ปี ลี เอช.เอห์แมน (Ehman. 1968 : 3-7) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์อิทธิพลของตัวแปรทางการศึกษาที่มีผลต่อสังคมประติของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา กลุ่มตัวอย่างก่อนนักเรียนมัธยมศึกษาในเมืองคิทรอยด์ ผลการวิจัยพบว่า เด็กนักเรียนในชั้นเรียนที่ไม่มีโอกาสแสดงความคิดเห็น จะมีลักษณะความรับผิดชอบต่อนาที่พลเมืองหรือมีความรู้ทางการเมือง ตลอดจนความร่วมมือทางการเมืองน้อยกว่าเด็กนักเรียนในชั้นเรียนที่ได้รับการสอนแบบสืบสวนสอบสวน (Inquiry Training) กล่าวคือ เด็กที่ไม่มีโอกาสเรียนโดยวิธีสอนแบบสืบสวนสอบสวนจะไม่คอยแสดงความคิดเห็น หรือถกเถียงปัญหาพร้อมกับครูหรือเพื่อน ๆ ไม่ใคร่แสวงหาความรู้เพิ่มเติมจากแหล่งต่าง ๆ เหมือนกับเด็กที่ได้รับการสอนแบบสืบสวนสอบสวน

และมีต่อมา เมเยอร์ (Meyer. 1969 : 451-453) ได้ทำการศึกษากการเชิญชวนให้ใช้ความคิดแบบสืบสวนสอบสวนในเวลา 1 ปี โดยเปรียบเทียบความมีผลต่อความเข้าใจในวิทยาศาสตร์ ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ ผละผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาชีววิทยา หรือไม กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักศึกษาไฮสกูลปีแรกในรัฐอิลลินอยส์ จำนวน 46 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มทดลองสอนโดยวิธีสืบสวนสอบสวน โดยการเชิญชวนให้คิด อีกกลุ่มหนึ่งเป็นกลุ่มควบคุมสอนด้วยวิธีสืบสวนสอบสวนแบบธรรมดา ทั้งสองห้องใช้ครูคนเดียวกัน แต่ละชั้นสอนวันละ 40 นาที 3 วัน และ 80 นาที 2 วัน และทำการควบคุมตัวแปรอื่น ๆ ผลของการศึกษาพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้งสองกลุ่มเพิ่มขึ้น แต่ทั้งสองกลุ่มผลแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ และเมื่อคิดคะแนนระหว่างก่อนสอนและหลังการสอนของแต่ละกลุ่มทั้งสองกลุ่ม มีผลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และ เมเยอร์ได้อภิปรายผลว่า ควรทำการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างให้มากกว่านี้ และใช้ผู้สอนหลาย ๆ คนไม่ควรใช้ครูคนเดียวกันเพราะครูคนเดียวสอนสองชั้นเช่นในการทดลองครั้งนี้ไม่อาจบอกได้ว่าใช้วิธีการแตกต่างกันจริง อย่างไรก็ตามจากการทดลองนี้เป็นการสนับสนุนว่าการสอนโดยวิธีสืบสวนสอบสวนทำให้นักเรียนมีสมรรถภาพดีขึ้นทั้งสามทาง คือความเข้าใจในวิทยาศาสตร์ ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาชีววิทยา

ในปี 1970 ยัง (Young, 1970 : 53) ได้ทำการศึกษาซึ่งเป็นการสนับสนุนการสอนแบบสืบสวนสอบสวนที่จะทำให้ผู้เรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหาดีขึ้น โดยการศึกษาผลการใช้อุปกรณ์การสอนและวิธีสอนที่ใช้สำหรับโครงการพัฒนาความคิดแบบสืบสวนสอบสวน (Inquiry Development Program) โปรแกรมนี้ใช้สอนให้เด็กรู้จักการเรียนอย่างอิสระ จัดเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างขัดแย้งกัน โดยเปรียบเทียบผลระหว่างสิ่งที่คาดหวังและสิ่งที่เกิดขึ้นจริง ๆ ในการหาคำอธิบายเหตุการณ์นี้ได้จัดลูกทางไว้ให้เด็กใช้ความคิดแบบสืบสวนหลายทางด้วยกัน กลุ่มตัวอย่างคือ เด็กเกรด 4 จำนวน 71 คน แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มหนึ่งเป็นกลุ่มควบคุม อีก 2 กลุ่ม เป็นกลุ่มทดลองซึ่งใช้อุปกรณ์การสอนของโครงการพัฒนาความคิดสืบสวนสอบสวนเมื่อใช้โปรแกรมนี้แล้วทดสอบผลสัมฤทธิ์ในวิชาวิทยาศาสตร์และระดับของความคิดสืบสวนสอบสวน โดยทำการทดสอบก่อนสอนและหลังสอน แล้วทำการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์โดยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนรวม (Analysis of Covariance) และทำการวิเคราะห์ความคิดสืบสวนสอบสวนด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนรวม (Analysis of Variance) ผลที่ได้ปรากฏว่ากลุ่มทดลองสามารถอธิบายปัญหาที่ตั้งขึ้นดีกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญ ส่วนผลอย่างอื่นต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ

และในปีเดียวกันนี้ ยังส์และโจนส์ (Youngs & Jones, 1970 : 41) ได้ทดสอบผลของการใช้อุปกรณ์การสอนเพื่อพัฒนาการของความคิดแบบสืบสวนสอบสวนโดยจัดให้นักเรียนเกรด 7 จำนวน 6 คนซึ่งมีไอคิว (I.Q.) เป็นเยี่ยมของชั้น เรียนวิทยาศาสตร์ด้วยวิธีสืบสวนสอบสวน ในสัปดาห์หนึ่งจัดพิเศษให้ 2 ครั้ง ครั้งละ 40 นาทีตลอดเวลา 6 เดือน และให้เด็กอีก 6 คนซึ่งมีไอคิว (I.Q.) พอ ๆ กับกลุ่มแรกทำงานเกี่ยวกับกิจกรรมทางวิทยาศาสตร์โดยไม่ใช้วิธีแบบสืบสวนสอบสวนแล้วทดสอบทั้ง 2 กลุ่มเกี่ยวกับความคิดโดยใช้วิจารณ์ญาณ และผลสัมฤทธิ์ทางวิทยาศาสตร์ รวมทั้งความคิดสืบสวนสอบสวนและวิเคราะห์ความเกี่ยวข้องกันระหว่างคำถามของเด็กและครูผู้สอนด้วย ผลที่ได้จากการทดสอบนี้ชี้ให้เห็นว่า เด็กในชั้นที่เรียนวิทยาศาสตร์ด้วยวิธีสืบสวนสอบสวนสามารถถามคำถามได้มากกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญส่วนผลทางด้านอื่น ๆ ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

5.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติต่อบุคลิกภาพประชาธิปไตย ผลงานวิจัยในประเทศ

ในปี 2512 วณิดา ธนสุภานุเวช (วณิดา ธนสุภานุเวช 2512 : 118-126) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การสำรวจแนวความคิดและความสนใจเกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย" เพื่อสำรวจแนวความคิด ความสนใจและเปรียบเทียบแนวความคิด ความสนใจเกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นระดับต่าง ๆ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 399 คน ผลการวิจัยพบว่านักเรียนโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตยได้ถูกต้องและมีความเข้าใจความหมายของประชาธิปไตยทั้งในด้านการดำรงชีวิตและการปกครองก็พอสมควรตามระดับชั้นที่ตนเรียนอยู่

อีก 5 ปีต่อมา ชงชัย ลักคนสุวรรณ (ชงชัย ลักคนสุวรรณ 2517 : 92-98) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การวิเคราะห์องค์ประกอบบุคลิกภาพประชาธิปไตย" เพื่อศึกษาหาข้อมูลเชิงสถิติเกี่ยวกับโครงสร้างของบุคลิกภาพประชาธิปไตยจะสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์เนื้อหาบุคลิกภาพประชาธิปไตยตามหลักเหตุผลแบบอุปมาอุปไมยหรือไม่ กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนระดับ ป.ศ. สูง 267 คน จากวิทยาลัยครู 4 แห่ง โดยใช้มาตราวัดบุคลิกภาพประชาธิปไตยที่สร้างขึ้นเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผลวิจัยพบว่าบุคลิกภาพประชาธิปไตยที่มีอยู่ในลักษณะนิสัยของนักเรียนมี 2 ประการคือ มีวินัยในตนเองและความซื่อสัตย์ในอุดมการณ์ประชาธิปไตย

และในปีเดียวกันนี้ สติติ จิตตะนาถิ (สติติ จิตตะนาถิ 2517 : 51-61) ทำการวิจัยเรื่อง "ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในจังหวัดอุบลราชธานี" การวิจัยนี้เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างเพศชายกับเพศหญิง ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามที่สร้างขึ้นเองโดยสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตยไม่แตกต่างกัน

ในปีต่อมาปีพ.ศ. ๒๕๑๖ (พ.ศ. ๒๕๑๖ : ๖๓-๗๐) ได้ทำการวิจัย เรื่อง "การศึกษามุคสิกภาพประชาธิปไตยของอาจารย์วิทยาลัยครู" โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาวาอาจารย์ในวิทยาลัยครูมีบุคลิกภาพประชาธิปไตยเพียงใด กลุ่มตัวอย่างคือ อาจารย์วิทยาลัยครู 4 แห่งจำนวน 315 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือแบบสอบถามบุคลิกภาพประชาธิปไตยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง ผลการวิจัยพบว่า อาจารย์วิทยาลัยครูส่วนใหญ่มีบุคลิกภาพในระดับปานกลาง อาจารย์ชายและอาจารย์หญิงมีบุคลิกภาพประชาธิปไตยแตกต่างกัน กรูพิต่างกันทำให้มีบุคลิกภาพประชาธิปไตยแตกต่างกัน แต่อายุและประสบการณ์การทำงานไม่ทำให้บุคลิกภาพประชาธิปไตยแตกต่างกัน

และในปี 2518 นี้ วีระวรรณ พินุลย์ (วีระวรรณ พินุลย์ 2518 : 60-65) ทำการวิจัยเรื่อง "ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทในระบบประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น" เพื่อที่จะศึกษาเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทในระบบประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ระหว่างเพศชายและเพศหญิงและระหว่างโรงเรียนรัฐบาลกับโรงเรียนราษฎร์ พร้อมทั้งการปฏิบัติจริงโดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นแล้วนำไปทดสอบกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 400 คน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชายและนักเรียนหญิงทั้งโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนราษฎร์มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทในระบบประชาธิปไตยไม่แตกต่างกัน และประวิทย์ อรรถวิเวก (ประวิทย์ อรรถวิเวก 2518 : 56-61) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "มโนทัศน์เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในกรุงเทพมหานคร" เพื่อเปรียบเทียบเกี่ยวกับมโนทัศน์เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างเพศชายเพศหญิง และระหว่างโรงเรียนราษฎร์กับโรงเรียนรัฐบาล และเพื่อศึกษาองค์ประกอบเกี่ยวกับเพศ การศึกษาของบิดามารดา อาชีพของบิดามารดา และรายได้ของบิดามารดาที่มีอิทธิพลต่อมโนทัศน์ประชาธิปไตยของนักเรียน โดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สายสามัญในกรุงเทพมหานคร โรงเรียนรัฐบาล 3 แห่ง และโรงเรียนราษฎร์ 3 แห่ง จำนวน 400 คน ผลวิจัยพบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีมโนทัศน์

เกี่ยวกับประชาธิปไตยแตกต่างกันไปตามเพศ สังกัดของโรงเรียน อาชีพของมารดา และการศึกษาของบิดา ส่วนการศึกษาของมารดา รายได้ของบิดามารดา อาชีพของบิดา ไม่มีส่วนสัมพันธ์เกี่ยวกับมโนทัศน์เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

✓ ในปีต่อมา ชนะ นิลรัตน์ (ชนะ นิลรัตน์ 2519 : 39-44) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษาทัศนคติแบบประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตศึกษา 2" เพื่อต้องการทราบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบ ประชาธิปไตย การปกครองนักเรียนแบบประชาธิปไตยของครู และเพศของนักเรียน มีความสัมพันธ์กับทัศนคติแบบประชาธิปไตยด้านการรวม สามัคคีธรรมและค่านิยมธรรมของนักเรียนอย่างไร กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2518 ของโรงเรียนประจำจังหวัดในเขตศึกษา 2 จำนวน 274 คน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีทัศนคติแบบประชาธิปไตยทั้งทางด้านการรวม ค่านิยมสามัคคีธรรมและค่านิยมธรรมไม่แตกต่างกัน ส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยของนักเรียนชายไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติแบบประชาธิปไตยด้านการรวมและค่านิยมสามัคคีธรรม แต่มีความสัมพันธ์กับค่านิยมธรรม ส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยของนักเรียนหญิงมีความสัมพันธ์กับทัศนคติแบบประชาธิปไตยด้านการรวมและค่านิยมสามัคคีธรรมแต่ไม่มีความสัมพันธ์กับค่านิยมธรรม ในด้านความสัมพันธ์ระหว่างการปกครองนักเรียนแบบประชาธิปไตยของครูกับทัศนคติแบบประชาธิปไตย พบว่าการปกครองนักเรียนแบบประชาธิปไตยของครูไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติแบบประชาธิปไตยด้านการรวม ค่านิยมสามัคคีธรรมและค่านิยมธรรมของนักเรียนชายและนักเรียนหญิง

และในปีเดียวกันนี้ เรวัตร แสงอุย (เรวัตร แสงอุย 2519 : 39-42) ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษาทัศนคติแบบประชาธิปไตยของนักเรียนระดับ ป.กศ. ในวิทยาลัยครูภาคใต้" การวิจัยครั้งนี้เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติแบบประชาธิปไตยด้านการรวม ค่านิยมสามัคคีธรรมและค่านิยมธรรม ระหว่างนักศึกษาชายและนักศึกษาหญิง และการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การปกครองแบบประชาธิปไตยของครูมีความสัมพันธ์กับทัศนคติแบบประชาธิปไตยทั้งสามด้านอย่างไร กลุ่มตัวอย่างก็ือนักศึกษาภาคปศุระดับ ป.กศ.ปีที่ 2 ปีการศึกษา 2518 ในวิทยาลัยครูภาคใต้ 4 แห่ง จำนวน 287 คน เครื่องมือที่ใช้เป็น

แบบสอบถาม 3 ฉบับคือ แบบสอบถามวัดทัศนคติแบบประชาธิปไตย แบบสอบถามวัดการยอมรับเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยของครูและแบบสอบถามวัดการปกครองแบบประชาธิปไตยของครู ผลการวิจัยพบว่า ทัศนคติแบบประชาธิปไตยด้านการยอมรับของนักศึกษาชายและนักศึกษาหญิงมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนทัศนคติแบบประชาธิปไตยด้านสามัคคีธรรมและด้านปัญญาธรรมของนักศึกษาและนักศึกษาหญิงไม่มีความแตกต่างกัน การปกครองแบบประชาธิปไตยของครูไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติแบบประชาธิปไตยด้านการยอมรับ ด้านสามัคคีธรรมและด้านปัญญาธรรม ทั้งของนักศึกษาชายและนักศึกษาหญิง

ในปี 2520 รัตนภรณ์ มหาสารานนท์ (รัตนภรณ์ มหาสารานนท์ 2520 : 66-78) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "มโนทัศน์เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักศึกษา ป.กศ.สูง. ในกรุงเทพมหานคร" เพื่อศึกษาความแตกต่างขององค์ประกอบต่าง ๆ ของนักศึกษา ป.กศ.สูง. คือเพศ รายได้ การศึกษา อาชีพของบิดามารดา และสภาพของที่อยู่อาศัยว่าจะมีมโนทัศน์เกี่ยวกับประชาธิปไตยหรือไม่ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามและแบบทดสอบที่สร้างขึ้นเองเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล กลุ่มตัวอย่างคือนักศึกษาวิทยาลัยครู 6 แห่ง จำนวน 300 คน ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาชาย และนักศึกษาหญิงมีมโนทัศน์เกี่ยวกับประชาธิปไตยไม่แตกต่างกัน นักศึกษาที่รายได้ของบิดามารดาต่างกัน อาชีพบิดาต่างกัน การศึกษามิติดามารดาต่างกันทำให้มีมโนทัศน์เกี่ยวกับประชาธิปไตยต่างกัน ส่วนนักศึกษาที่อาชีพของมารดาต่างกันและสภาพแวดล้อมของที่อยู่อาศัยต่างกัน มีมโนทัศน์เกี่ยวกับประชาธิปไตยไม่ต่างกัน

ต่อมาในปี 2521 นิธิปปริญาโท 8 คนคือ เจียม เกษะรูป, ถาวร ชนะสิทธิ์ เสวก ใจสะอาด, อรจิต ภูแพ, ศรเพชร มีศรี, สนั่น ชนประชา, สมพงศ์ ส่วนสุภาพ และอดุลยศักดิ์ สุนทรโรจน์ ของภาควิชาการศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษาความรอบคอบเกี่ยวกับพลเมืองดีในวิถีชีวิตประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 และมีมัธยมศึกษาปีที่ 3" วัดดูประสงก์ในการวิจัยครั้งนี้คือ เพื่อศึกษาความคิดรวบยอดเกี่ยวกับพลเมืองดีในวิถีชีวิตประชาธิปไตยของนักเรียนในภาคต่าง ๆ ของประเทศ และเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความคิดรวบยอดเกี่ยวกับ

พลเมืองดีในวิถีชีวิตประชาธิปไตยกับเกณฑ์ที่คาดหวัง อันจะเป็นแนวทางในการเสนอแนะ
 แนวทางการปรับปรุงการเรียนการสอนให้เกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับพลเมืองดีในวิถี
 ชีวิตประชาธิปไตยต่อไป กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 และนักเรียนชั้นมัธยม
 ศึกษาปีที่ 3 ของทุกภาค จำนวนประมาณ 1% ของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 7 และมัธยมศึกษา
 ปีที่ 3 ทั้งหมดเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้คือ แบบสำรวจความคิดเห็นรวบยอด
 เกี่ยวกับพลเมืองดีในวิถีชีวิตประชาธิปไตย ซึ่งคณะผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเอง ผลการวิจัยพบว่า
นักเรียนทั้ง 2 ระดับมีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับพลเมืองดีในวิถีชีวิตประชาธิปไตยอยู่ใน
เกณฑ์ที่พึงประสงค์เป็นส่วนใหญ่ เมื่อเปรียบเทียบกันระหว่างระดับชั้นทั้งสอง จะเห็นว่า
 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยเฉลี่ยทุกภาค จะมีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับประชาธิปไตย
 สูงกว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 (จาก 15 ความคิดรวบยอด นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
 มี 14 แต่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 มี 11) เมื่อพิจารณาในแต่ละระดับจะเห็นว่า ในระดับ
 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 ในทุกภาคมีความคิดรวบยอดที่พึงประสงค์ไม่แตกต่างกันดังนี้ จากความคิด
 รวบยอด 15 ลักษณะ ภาคเหนือมี 9 ภาคกลางมี 10 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมี 11 และ
 ภาคใต้มี 15 สำหรับระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จาก 15 ความคิดรวบยอดนี้ปรากฏว่า
 นักเรียนมีความคิดรวบยอดในเกณฑ์ที่พึงประสงค์ 15 ความคิดรวบยอดในภาคกลาง ภาค
 ตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือ ส่วนภาคใต้มี 13 ความคิดรวบยอด และทั้ง 2 ระดับ
 มีความคิดเห็นรวบยอดที่พึงประสงค์ร่วมกันอยู่ 8 ประการคือ การทำงานเป็นหมู่คณะ การ
 เคารพในความเสมอภาคของความเป็มนมนุษย์ การมีวินัยในตนเอง การใช้เสียงข้างมาก
 ในการตัดสินใจ การรู้จักสิทธิหน้าที่ของตนและผู้อื่น การประนีประนอม การมีใจกว้าง
 และการนับถือความยุติธรรม (ผลการวิจัยทางการศึกษามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
 2522 : 74-79)

ผลงานวิจัยในต่างประเทศ

ในปี 1974 การอด เลท เว็สสเตอร์ (Webster, 1974 :
 548- A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "สังคมประเพณีทางการเมืองในอินเดีย" วัตถุประสงค์ของ
 การวิจัยเพื่อศึกษาการให้ความรู้ทางการเมืองที่เป็นทางการในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

มีผลอย่างมีนัยสำคัญต่อทัศนคติทางการเมืองของนักเรียนหรือไม่ กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียน
เกรด 9 และ เกรด 11 จำนวน 1,160 คน จากโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาในนิวเคลลี
20 แห่ง โดยให้นักเรียนตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้ความสามารถทางการเมือง
การรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของพลเมือง โดยเอาผลที่ได้จากนักเรียนเกรด 9 ที่ไม่ได้เรียนวิชา
หน้าที่พลเมืองไปเปรียบเทียบกับนักเรียนเกรด 11 จากโรงเรียนเดียวกันที่เรียนวิชาหน้าที่
พลเมืองมาแล้ว 2 ปี ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนเกรด 11 และ เกรด 9 ไม่มีทัศนคติทาง
การเมืองแตกต่างกันมากนัก และเมื่อนำนักเรียนเกรด 11 ที่เรียนวิชาหน้าที่พลเมืองมาแล้ว
2 ปี กับนักเรียนเกรด 11 ที่ไม่ได้เรียนวิชานี้เลย พบว่าไม่มีความแตกต่างกันอีก ผู้วิจัย
ได้สรุปว่า ตัวแปรอิสระ เช่น ประเภทของโรงเรียนที่นักเรียนศึกษา สถานภาพทาง
เศรษฐกิจและสังคม ภูมิฐานะของพ่อแม่ของนักเรียนและสิ่งแวดล้อมของนักเรียนไม่ว่าจะ
เป็นในเมืองหรือชนบทมีผลต่อทัศนคติทางการเมืองของนักเรียนมากกว่าการได้รับการอบรม
วิชาหน้าที่พลเมืองอย่างเป็นทางการในโรงเรียน ซึ่งวิธีการสอนวิชาหน้าที่พลเมืองควรจะ
ได้รับการปรับปรุงต่อไปด้วย

✓ ในปีต่อมา เวย์เน กอดเฟรย์ แซนสตีค (Sanstead, 1975 : 814- A)
ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษาทัศนคติทางการเมืองของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย
ในนอร์ทคาโรไลน่า" วัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาทัศนคติของนักเรียนมัธยมศึกษา
เกรด 12 ในนอร์ทคาโรไลน่า เพื่อวัดความสำเร็จในการรับรู้ทางการเมือง ความรู้เกี่ยวกับ
ระบบและกระบวนการทางการเมือง และปริมาณความพึงพอใจเกี่ยวกับหลักสูตรและวิธีสอน
วิชาหน้าที่พลเมืองและการปกครอง กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา เกรด 12 ที่
สุ่มจากโรงเรียน 63 แห่ง ใน 4 ระดับ จากจำนวนทั้งหมด 1,750 แห่งในนอร์ทคาโรไลน่า
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถามความนึกเห็นเกี่ยวกับความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับเด็กและ
ครอบครัวของเด็ก ตารางและมาตราส่วนประมาณค่าเกี่ยวกับวิชาหน้าที่พลเมือง ความรู้
ของนักเรียนเกี่ยวกับรัฐบาล/ผลการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนมีทัศนคติไปในทางบวกประจักษ์และมีความคิดเห็นขัดแย้งกับการเมืองของโลก
2. นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างประชากรโดยทั่วไปแสดงความไม่พึงพอใจเกี่ยวกับชีวิตและหลักสูตรวิชาหน้าที่พลเมืองและการปกครอง
3. ความรู้และความเข้าใจและทัศนคติทางการเมืองของเด็ก มีความสัมพันธ์กับพื้นฐานบุคลิกภาพของบิดามารดา
4. เพศมีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองและทัศนคติทางการเมืองของนักเรียน
5. การแสดงออกทางการเมืองของนักเรียนไม่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับการมีความรู้ความเข้าใจทางการเมือง
6. ระดับของโรงเรียนมีต่างกัน 4 ระดับ จากการวิเคราะห์ความแปรปรวนพบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระหว่างกลุ่มตัวอย่างกับการตอบคำถามที่ทำการวิจัย

ในปี 1976 แอนน์ เลสลีย์ แอปเพลตัน (Appleton, 1976 : 6590-A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "หน้าที่พลเมืองและสังคมประสิทธิทางการเมืองของนักเรียนฟิลิปปินส์ในโรงเรียนชนบท" โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะสำรวจประสิทธิภาพของการเรียนวิชาหน้าที่พลเมืองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาในบริเวณชนบทของประเทศฟิลิปปินส์ กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนระดับ 2 ระดับ 4 ระดับ 6 จากโรงเรียนราษฎร์และโรงเรียนรัฐบาลในเมืองคูมาจิเจ ประมาณ 300 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบทดสอบเลือกตอบซึ่งถามเกี่ยวกับทัศนคติและกานนิยม โดยใช้จุดมุ่งหมายของหลักสูตรวิชาหน้าที่พลเมืองเป็นเกณฑ์ ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของหลักสูตรวิชาหน้าที่พลเมืองมีได้เพิ่มขึ้น การสร้างหลักสูตรมีวัตถุประสงค์ที่จะปลูกฝังทัศนคติและกานนิยมที่เหมาะสมต่อการปกครองแบบประชาธิปไตยและวัฒนธรรมฟิลิปปินส์แก่เด็ก และนักเรียนที่เป็นตัวอย่างประชากรในระดับต้นมีทัศนคติคาดหวังไว้ดีกว่านักเรียนในระดับ 6 จากการสังเกตตัวแปรอิสระแสดงให้เห็นว่าเพศไม่ได้เป็นปัจจัยที่ทำให้เด็กนักเรียนมีทัศนคติและกานนิยมแตกต่างกัน ชนิดของโรงเรียนมีผลต่อความแตกต่างทางความทัศนคติและกานนิยม

ของนักเรียนเล็กน้อย แต่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ และผลการวิจัยครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่า เด็กฟิลิปปินส์ในบริเวณชนบทที่ทำการวิจัยแห่งนี้พัฒนาทัศนคติทางบวกที่บ้านก่อนเข้าโรงเรียน และทัศนคติค่อย ๆ ถูกทำลายลงเมื่อเด็กโตขึ้น

ในปีเดียวกันนี้ เอ็คเวิร์ก เกรแฮม การ์มินส์ (Carmines. 1976 : 6911-A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง บุคลิกภาพ พฤติกรรม และทัศนคติทางการเมือง เพื่อศึกษาบุคลิกภาพพฤติกรรมทางการเมืองและทัศนคติทางการเมืองในปัจจุบัน ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ได้อ้างถึงการขัดแย้งของทฤษฎีประชาธิปไตย 2 กลุ่มที่ถือกำเนิดในสมัยเดียวกัน โดยที่กลุ่มหนึ่งอ้างว่า แบบแผนของความไม่เป็นพลเมืองที่จะเน้นที่ การมีเหตุผล ส่วนอีกกลุ่มหนึ่งเห็นว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนธรรมดาไม่น่าจะมีแต่ความปรารถนาเท่านั้น แต่ควรจะเป็นการกระทำที่เป็นไปได้ด้วยและไม่เชื่อวาทน์ที่อยู่เฉย ๆ ในระบอบการเมืองนั้นจะมีพฤติกรรมเช่นนั้นตลอดไปได้ และได้ให้ข้อเสนอเพิ่มเติมแก่ทฤษฎีหนึ่งคือ พฤติกรรมทางการเมืองของคนทั่วไปส่วนหนึ่งจะมาจากลักษณะพื้นฐานของพฤติกรรมส่วนบุคคล การวิจัยครั้งนี้จึงต้องการสร้างข้ออ้างของการโต้แย้งของทฤษฎีทั้ง 2 บทดังกล่าว โดยใช้วัยรุ่นเป็นตัวอย่างเป็นประชากร ซึ่งมุ่งศึกษาถึงความเกี่ยวข้องของระหว่างความสามารถของเด็กวัยรุ่นกับพฤติกรรมทางการเมืองของเขา ผลวิจัยพบว่า วัยรุ่นที่มีพฤติกรรมเกี่ยวกับความสามารถด้านต่าง ๆ ถ้า เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับเด็กวัยรุ่นที่มีความสามารถทางสูง จะมีส่วนเกี่ยวข้องกับการแสดงออกของความไม่เป็นพลเมืองดีในสังคมประชาธิปไตย น้อยกว่าผู้ที่มีความสามารถด้านต่าง ๆ ถ้า จะมีบทบาทในการเข้ามาเกี่ยวข้องกับทางการเมือง ข้อสรุปของการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เสนอว่า น่าจะเป็นความจริงที่ว่า พฤติกรรมทางการเมืองของคนจะเป็นผลมาจากพฤติกรรมส่วนบุคคล แต่ก็ยังไม่สามารถประมาณได้ว่า เขามีส่วนร่วมทางการเมืองแน่นอนจนกว่าจะพบว่าได้มีสิ่งเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นในนิสัยของเขา แล้วจึงควรเชื่อถือได้ดังกล่าว

ในปี 1977 แพลตเนอร์ (Platner. 1977 : 4751-A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "พฤติกรรมของนักเรียนอายุ 9-11 ปีที่ได้รับการสอนและการปกครองชั้นเรียนแบบประชาธิปไตย" วัตถุประสงค์ของการวิจัยคือ เพื่อศึกษาพฤติกรรมที่ได้รับการสอน

และปกครองชั้นจากครูที่ได้รับการอบรมเทคนิคการสอนและการบริหารชั้นเรียนแบบ
ประชาธิปไตย กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนเกรด 3 และเกรด 4 โรงเรียนมิกเคิล ไอลแลนด์
จำนวน 138 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มควบคุมซึ่งสอนด้วยวิธีอัตตาธิปไตยและตามสบาย
และกลุ่มทดลองซึ่งสอนด้วยวิธีประชาธิปไตย เป็นเวลา 12 สัปดาห์ เครื่องมือที่ใช้คือ
แบบทดสอบ ฟิบีอาร์เอส (FBRSS) ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองมีพฤติกรรมแบบประชาธิปไตย
สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สรุปได้ว่า ทักษะจิตตานุภาพประชาธิปไตย เป็นพื้นฐานสำคัญอันดับแรกในการ
ที่จะปลูกฝังบุคลิกภาพประชาธิปไตยของบุคคลในสังคมที่ต้องการพัฒนาการไปสู่สังคมระบอบ
ประชาธิปไตย

สมมุติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. เปรียบเทียบวิธีสอนสังคมศึกษาด้วยวิธีสอนแบบสืบสวนสอบสวนและวิธีสอน
แบบปกติ ที่มีผลต่อข้อดีต่าง ๆ ดังนี้

- 1.1 กลุ่มทดลองจะมีทัศนคติต่อบุคลิกภาพประชาธิปไตยดีกว่ากลุ่มควบคุม
- 1.2 กลุ่มทดลองจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษาสูงกว่ากลุ่ม

ควบคุม

2. เปรียบเทียบคะแนนการทดสอบก่อนสอนและภายหลังสอน

- 2.1 กลุ่มทดลองมีการพัฒนาทางค่านิยมทัศนคติต่อบุคลิกภาพประชาธิปไตย

ดีขึ้นจากเดิม

- 2.2 กลุ่มทดลองจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษาเพิ่มขึ้น

Handwritten signature and date: 2011-11-11

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษากันควา

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2522 ของโรงเรียนสตรีศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 2 ห้องเรียน โดยใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) คือจับสลากมาจากจำนวนทั้งหมด 12 ห้องเรียน แล้วมาจับสลากอีกครั้งหนึ่งเพื่อแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 1 ห้องเรียน และกลุ่มควบคุม 1 ห้องเรียน

กลุ่มทดลอง ได้แบ่งกลุ่มที่ได้รับการสอนแบบสืบสวนสอบสวน มีนักเรียนจำนวน 45 คน

กลุ่มควบคุม ได้แบ่งกลุ่มที่ได้รับการสอนแบบปกติ มีนักเรียนจำนวน 45 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

1. ชุดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 แบบสืบสวนสอบสวน โดยผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

1.1 ศึกษาหลักสูตร คู่มือครู แบบเรียนและขอบข่ายของเนื้อหาวิชา สังคมศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

1.2 เลือกเนื้อหาที่จะมาใช้ทดลอง ผู้วิจัยเลือกเนื้อหาวิชาสังคมศึกษา (ส. 101) ประเทศของเราเรื่องจริยธรรมเบื้องต้นสำหรับการอยู่ร่วมกันแบบประชาธิปไตย การปฏิรูปที่ดินและสหกรณ์

1.3 กำหนดจุดมุ่งหมายทั่วไป

1.4 กำหนดจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม

1.5 สร้างชุดการสอน จำนวนเวลาที่ใช้สอน 35 คาบ

1.6 ทำการทดลองสอนกลุ่มย่อยจำนวน 6 คน ตามชุดที่สร้างขึ้นและทำการปรับปรุงแก้ไข

2. การสร้างแบบสอบถามวัดทัศนคติต่อบุคลิกภาพประชาธิปไตย

2.1 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามวัดทัศนคติต่อบุคลิกภาพประชาธิปไตยจำนวน 52 ข้อของปัญญา ปุยเปีย มาปรับปรุงทางด้านภาษาเพื่อให้เหมาะสมกับระดับความรู้ความสามารถของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และสร้างเพิ่มเติมโดยอาศัยแนวจากแบบสอบถามของ ปัญญา ปุยเปีย (ปัญญา ปุยเปีย 2519 : 78-89) และแบบสอบถามวัดความเป็นพลเมืองดีในระบบประชาธิปไตย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 ของ อุดุลย์ศักดิ์ สุนทรโรจน์ (อุดุลย์ศักดิ์ สุนทรโรจน์ 2521 : 245-267) เป็นหลัก มีทั้งหมดจำนวน 64 ข้อ

2.2 แบบสอบถามที่ปรับปรุงขึ้นนี้มี 8 ตอน ดังนี้

ด้านความรับผิดชอบมีจำนวน	8 พฤติกรรม
ด้านความมีใจกว้างมีจำนวน	8 พฤติกรรม
ด้านการคำนึงถึงผู้อื่นมีจำนวน	8 พฤติกรรม
ด้านสามัคคีธรรมมีจำนวน	8 พฤติกรรม
ด้านความมีเอกลักษณ์แห่งตนมีจำนวน	8 พฤติกรรม
ด้านความกตริเริ่มสร้างสรรค์มีจำนวน	8 พฤติกรรม
ด้านความเป็นพลเมืองดีในสังคมประชาธิปไตย	8 พฤติกรรม
ด้านความสนใจที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเมือง	
การปกครอง	8 พฤติกรรม

2.3 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงขึ้นนี้ไปให้อาจารย์ทางด้านจิตวิทยาตรวจสอบเพื่อปรับปรุงให้เหมาะสมก่อนจะนำไปทดลองใช้

ตัวอย่าง แบบสอบถามวัดบุคลิกภาพประชาธิปไตย โปรดทำเครื่องหมาย ✓
ลงในช่องว่างทางขวามือ เพียงช่องเดียวตามความคิดเห็นของนักเรียนดังต่อไปนี้

พฤติกรรม	เห็นด้วย อย่าง มาก	เห็นด้วย	รู้สึก กำกวม (กลาง ๆ)	ไม่ เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างมาก
o ค่านิยมอย่างหนึ่งของคนไทย ในการศึกษาเล่าเรียนคือ การเตรียมที่จะออกไปเป็น เจ้านายคน		✓			
oo ในการทำงานแต่ละครั้งสมชาย ชอบทำงานคนเดียวมากกว่าที่จะ ร่วมกับคนอื่น ๆ เพราะการ ทำงานกับคนอื่นยุ่งยากและงาน ล่าช้า				✓	

2.4 เกณฑ์การให้คะแนน

การให้คะแนนแต่ละข้อความ กำหนดน้ำหนักของตัวเลือกในช่องว่าง ๆ

แบบ Arbitrary Weighting Method คือการกำหนดให้แต่ละตัวเลือกมีน้ำหนัก
เป็น 5 4 3 2 และ 1

ถ้าข้อความนั้นเป็นไปในเชิงนิมานหรือเชิงบวก (positive) การให้
คะแนนจะเป็นดังนี้

เห็นควยอย่างมาก	ให้	5	คะแนน
เห็นควย	ให้	4	คะแนน
รู้สึกกำกวม (กลาง ๆ)	ให้	3	คะแนน
ไม่เห็นควย	ให้	2	คะแนน
ไม่เห็นควยอย่างมาก	ให้	1	คะแนน

ถ้าขอความเป็นไปในเชิงนิเสธ หรือเชิงลบ (Negative) การให้คะแนนจะเป็นดังนี้

เห็นควยอย่างมาก	ให้	1	คะแนน
เห็นควย	ให้	2	คะแนน
รู้สึกกำกวม (กลาง ๆ)	ให้	3	คะแนน
ไม่เห็นควย	ให้	4	คะแนน
ไม่เห็นควยอย่างมาก	ให้	5	คะแนน

2.5 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ปีการศึกษา 2522 โรงเรียนร้อยเอ็ดวิทยาลัย อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 100 คน แล้วมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์การให้คะแนนในข้อ 2.4

2.6 นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์

2.6.1 หาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามวัดทัศนคติต่อบุคลิกภาพ ประชาธิปไตยเป็นรายข้อ โดยใช้เทคนิค 25 เปอร์เซนต์ แล้วเลือกเฉพาะข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกสูง คือมีค่าที่ ($t - test$) เท่ากับ 1.75 ขึ้นไป ปรากฏว่าได้แบบสอบถามวัดทัศนคติต่อบุคลิกภาพประชาธิปไตยจำนวน 52 ข้อ ซึ่งมีรายละเอียดในภาคผนวก

2.6.2 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามวัดทัศนคติต่อบุคลิกภาพ ประชาธิปไตย ด้วยค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่นแบบแอลฟา (Coefficient Alpha) ของ ครอนบาค (Cronbach) ผลปรากฏว่า แบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่น

3. การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา

ในการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ผู้วิจัยดำเนินการตามลำดับขั้นดังนี้ คือ

3.1 ศึกษาวิธีการสร้างแบบทดสอบที่ได้จากหนังสือเทคนิคการวัดผลของ ขวาล แพทย์กุล (ขวาล แพทย์กุล 2516 : 110 - 223) และหนังสือวิธีสร้างและวิเคราะห์ข้อสอบของ วิเชียร เกตุสิงห์ (วิเชียร เกตุสิงห์ 2518 : 20 - 37)

3.2 ทำการวิเคราะห์หลักสูตรตามเนื้อหาวิชาที่นำมาทดลองสอน

3.3 สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษาแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 70 ข้อ โดยออกข้อทดสอบให้ครอบคลุมเนื้อหาตามตารางวิเคราะห์หลักสูตร

3.4 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนรอยเอ็ดวิทยาลัย อำเภอเมือง จังหวัด รอยเอ็ด จำนวน 115 คน

3.5 นำแบบทดสอบที่นักเรียนทำแล้วมาตรวจให้คะแนน โดยให้คะแนน ข้อที่ถูกข้อละ 1 คะแนน ข้อที่ผิดหรือไม่ได้ทำ ไม่ให้คะแนน เมื่อตรวจจบจะรวมคะแนนจากการตอบแบบทดสอบเรียบร้อยแล้ว จึงทำการวิเคราะห์หาค่าความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบเป็นรายข้อ โดยใช้หลักการตัดกลุ่ม 27 เปอร์เซนต์ เป็นกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ ทาค่า p_H และ p_L โดยเปิดจากตารางสำเร็จรูปของ จูเน่ เทห์ ฟาน (Fan. 1952 : 6 - 32) แล้วเลือกเฉพาะข้อทดสอบที่มีค่าความยากง่าย (p) ระหว่าง .20 - .80 และมีค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ .20 ขึ้นไป

3.6 ผลของการวิเคราะห์แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ปรากฏว่าเหลือข้อทดสอบที่อยู่ในเกณฑ์ใช้ได้จำนวน 67 ข้อ ผู้วิจัยจึงคัดเลือกอีกครั้งโดยยึดตารางวิเคราะห์หลักสูตรเป็นเกณฑ์ ได้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาที่ต้องการใช้จริง จำนวน 65 ข้อ ซึ่งค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแต่ละข้อได้แสดงไว้ในภาคผนวก ก.

3.7 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา
สังคมศึกษา โดยใช้สูตร คูเคอร์ ริชาร์ดสัน 21 (Kudar Richardson 21)
ผลปรากฏว่า แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชุดนี้มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .7461

3.8 หาค่าความเที่ยงตรงของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
วิชาสังคมศึกษา โดยสร้างข้อทดสอบให้สอดคล้องกับตารางวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อให้
ข้อทดสอบมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง

การดำเนินการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองซึ่งผู้วิจัยดำเนินการทดลองตามแผนการวิจัย
แบบ Randomized Control - Group Pretest-Posttest Design (พจน์ สะเพียรชัย
และคณะ 2519 : 202 - 203) ตามแผนผังที่แสดงไว้ในตาราง 1

ตาราง 1 แบบแผนการวิจัย

กลุ่มทดลอง	สอบก่อน	ทดลอง	สอบหลัง
R	T_{E_1}	X	T_{E_2}
R	T_{C_1}	$\sim X$	T_{C_2}

สัญลักษณ์ที่ใช้ในแบบแผนการวิจัย

- R แทน การกำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบสุ่ม
- E แทน กลุ่มทดลอง
- C แทน กลุ่มควบคุม
- T_{E_1} , T_{E_2} แทน การสอบก่อนเรียนและหลังเรียนของกลุ่มทดลองตามลำดับ

T_{C_1} , T_{C_2}	แทน การสอบก่อนเรียนและหลังเรียนของกลุ่มควบคุม ตามลำดับ
X	แทน การสอนแบบสืบสวนสอบสวน
~X	แทน การสอนแบบปกติ

วิธีดำเนินการทดลอง

1. แบ่งกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 90 คน เป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยการจับสลากแบ่งห้องเรียน ซึ่งในแต่ละกลุ่มจะมีนักเรียน 45 คน

2. ทำการทดสอบก่อนเรียน นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบสอบถามวัดทัศนคติต่อบุคลิกภาพประชาธิปไตยไปทดสอบกับนักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม เพื่อวัดความรู้พื้นฐานในเนื้อหาที่จะเรียนและวัดทัศนคติต่อบุคลิกภาพประชาธิปไตย

3. ดำเนินการสอน ผู้วิจัยเป็นผู้สอนนักเรียนทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้เนื้อหาเดียวกัน ระยะเวลาในการสอนเท่ากัน คือใช้เวลากลุ่มละ 35 คาบ แต่ใช้วิธีสอนแตกต่างกัน ดังนี้

3.1 กลุ่มทดลอง แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มย่อย 8 กลุ่ม กลุ่มละ 6 คน 5 กลุ่ม และกลุ่มละ 5 คน 3 กลุ่ม แล้วสอนโดยวิธีสอนแบบสืบสวนสอบสวน

3.2 กลุ่มควบคุม ทำการสอนไปตามปกติ โดยสอนตามชุดการสอนที่เตรียมขึ้นสำหรับการสอนตามปกติ ซึ่งประกอบด้วยคู่มือครู บันทึกการสอน - อุปกรณ์ - การสอน และแบบฝึกหัด โดยใช้เนื้อหาเดียวกันกับที่ใช้ในบทเรียนแบบสืบสวนสอบสวน ส่วนวิธีสอนใช้การอธิบาย บรรยาย ชักถามนักเรียน ให้นักเรียนถาม อ่าน อภิปราย หรือกระทำกิจกรรมอื่น ๆ ตามความเหมาะสม

4. เมื่อสิ้นสุดการเรียนการสอนตามเนื้อหาที่กำหนด จึงทำการทดสอบหลังเรียน กับนักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม เพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา และวัดทัศนคติต่อบุคลิกภาพประชาธิปไตย โดยใช้แบบทดสอบและแบบสอบถามชุดเดิม

5. ตรวจสอบผลจากข้อทดสอบและแบบสอบถาม นำคะแนนมาวิเคราะห์โดยใช้วิธีการทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. เปรียบเทียบทัศนคติต่อบุคคลิกภาพประชาธิปไตยระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม (Analysis of Covariance)
2. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม (Analysis of Covariance)
3. เปรียบเทียบคะแนนจากการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนภายในกลุ่มเดียวกัน โดยใช้ t - test แบบ Dependent measure

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำผลที่ได้จากการทดลองมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ ดังนี้

1. หาค่าคะแนนเฉลี่ยคำนวณจากสูตร (ล้วน สายยศ และอังคณา คันศิริรัตนานนท์ 2515 : 51)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ $\bar{X}$ แทน คะแนนเฉลี่ย

$\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

N แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่ม

2. หาค่าความแปรปรวนของคะแนน คำนวณจากสูตร (Ferguson, 1971 : 62)

$$s^2 = \frac{N\sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}$$

เมื่อ s^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนน
 $\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนน
 $\sum X^2$ แทน ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง
 N แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่ม

3. หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามวัดทัศนคติต่อบุคลิกภาพประชาธิปไตย
 คำนวณจากสูตร (Cronbach. 1970: 161,

$$\mathcal{L}_K = \frac{K}{K-1} \left(1 - \frac{\sum s^2_{xi}}{s^2_{xt}} \right)$$

เมื่อ $\mathcal{L}_K$ แทน ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม
 s^2_{xt} แทน ความแปรปรวนของคะแนนของแบบสอบถาม
 $\sum s^2_{xi}$ แทน ผลรวมของความแปรปรวนของคะแนนของ
 แบบสอบถามแต่ละข้อ
 K แทน จำนวนข้อของแบบสอบถาม

4. หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คำนวณจาก
 สูตร (Ferguson. 1971: 368)

$$r_{tt} = \frac{n}{n-1} \left\{ 1 - \frac{\bar{X}(n - \bar{X})}{nS^2} \right\}$$

เมื่อ r_{tt} แทน ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ
 n แทน จำนวนข้อแบบทดสอบ
 $\bar{X}$ แทน คะแนนเฉลี่ยของการสอบ
 S^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนการสอบ

5. หาค่าอ่านาจำแนกของแบบสอบถามวัดทัศนคติต่อบุคคลิกภาพประชาธิปไตย
เป็นรายข้อ คำนวณจากสูตร (Ferguson. 1971 : 152)

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{S_1^2}{N_1} + \frac{S_2^2}{N_2}}}$$

เมื่อ t แทน อ่านาจำแนกเป็นรายข้อ

$\bar{X}_1$ แทน คะแนนเฉลี่ยของคะแนนคำตอบเป็นรายข้อใน
กลุ่มสูง

$\bar{X}_2$ แทน คะแนนเฉลี่ยของคะแนนคำตอบเป็นรายข้อใน
กลุ่มต่ำ

S_1^2 แทน ค่าความแปรปรวนของคะแนนคำตอบเป็นรายข้อ
ในกลุ่มสูง

S_2^2 แทน ค่าความแปรปรวนของคะแนนคำตอบเป็นรายข้อ
ในกลุ่มต่ำ

N_1 แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มสูง

N_2 แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มต่ำ

6. เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนระหว่างกลุ่มโดยใช้การวิเคราะห์
ความแปรปรวนรวม (Analysis of Covariance) (อนันต์ ศรีโสภณ 2521
: 294 - 320)

Source	SS	df	MS	F
Total	$S'_{yy} = S_{yy} - (S_{xy}^2 / S_{xx})$	$Kn - 2$		
Error	$E'_{yy} = E_{yy} - (E_{xy}^2 / E_{xx})$	$K(n-1) - 1$	MS'_{error}	
Treatment	$T'_{yyR} = S'_{YY} - E'_{yy}$	$K - 1$	MS'_{treat}	$\frac{MS'_{treat}}{MS'_{error}}$
Creduced				

7. เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนภายในกลุ่มเดียวกัน คำนวณจากสูตร
(ลวน สายยศ 2515 : 220)

$$t = \frac{D}{S_{\bar{D}}}$$

เมื่อ t แทน อัตราส่วนนัยสำคัญทางสถิติ

$\bar{D}$ แทน คะแนนเฉลี่ยของคะแนนความแตกต่าง

$S_{\bar{D}}$ แทน ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของ $\bar{D}$

$$S_{\bar{D}} = \frac{D}{\sqrt{n}}$$

$$S_D = \sqrt{\frac{n \sum D^2 - (\sum D)^2}{n(n-1)}}$$

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการอ่านงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยจึงมีข้อตกลงเบื้องต้นเกี่ยวกับการใช้สัญลักษณ์ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

N	แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน คะแนนเฉลี่ย
S	แทน ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
S^2	แทน ความแปรปรวนของคะแนน
SS	แทน Sum Square
MS	แทน Mean Square
df	แทน degree of freedom
S'_{yy}	แทน Total ที่ทำการ adjust แล้ว
E'_{yy}	แทน Error ที่ทำการ adjust แล้ว
T'_{yyR}	แทน Treatment ที่ทำการ adjust แล้ว
F	แทน ค่าวิกฤติที่ใช้พิจารณาใน F - distribution
$\bar{D}$	แทน คะแนนเฉลี่ยของคะแนนของความแตกต่าง
$S_{\bar{D}}$	แทน ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของ $\bar{D}$
t	แทน ค่าอัตราส่วนนัยสำคัญทางสถิติ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเสนอตามลำดับ ดังนี้

1. ค่าสถิติพื้นฐานของแบบสอบถามและแบบทดสอบก่อนการ เรียน

2. ค่าสถิติพื้นฐานของแบบสอบถามและแบบทดสอบหลังการ เรียน
3. การเปรียบเทียบคะแนนทัศนคติต่อบุคลิกภาพประชาธิปไตยระหว่าง
กลุ่มตัวอย่าง
4. การเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ระหว่างกลุ่มตัวอย่าง
5. การเปรียบเทียบทัศนคติต่อบุคลิกภาพประชาธิปไตยระหว่างก่อนเรียน
กับหลังเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม
6. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนระหว่างก่อนเรียนกับ
หลังเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

1. ค่าสถิติพื้นฐานของแบบสอบถามและแบบทดสอบก่อนการ เรียน

ตาราง 2 ค่าสถิติพื้นฐานของแบบสอบถามและแบบทดสอบก่อนการ เรียน

ชนิดข้อสอบ	กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{X}$	S^2	S
ทัศนคติต่อบุคลิกภาพประชาธิปไตย	กลุ่มทดลอง	45	161.87	350.60	18.72
	กลุ่มควบคุม	45	160.56	336.75	18.35
ผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียน	กลุ่มทดลอง	45	29.64	37.42	6.12
	กลุ่มควบคุม	45	28.27	20.74	4.55

จากตาราง 2 พบว่า ค่าสถิติพื้นฐานของกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม มีค่าใกล้เคียงกันทั้งคะแนนทัศนคติต่อบุคลิกภาพประชาธิปไตย และคะแนนผลสัมฤทธิ์ แต่ในการสอบก่อนสอนนี้ต้องการคะแนนเป็นตัวร่วมในการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบทัศนคติต่อบุคลิกภาพประชาธิปไตยและผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนระหว่าง

กลุ่มตัวอย่างเท่านั้น จึงไม่มีการเปรียบเทียบทางสถิติว่าจะแตกต่างกันสองกลุ่มพอ ๆ กันจริงหรือไม่

2. ค่าสถิติพื้นฐานของแบบสอบถามและแบบทดสอบ หลังการเรียน

ตาราง 3 ค่าสถิติพื้นฐานของแบบสอบถามและแบบทดสอบหลังการเรียน

ชนิดข้อสอบ	กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{X}$	S^2	S
ทัศนคติต่อบุคลิกภาพประชาชนไทย	กลุ่มทดลอง	45	102.76	21.69	4.66
	กลุ่มควบคุม	45	167.76	272.96	16.52
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	กลุ่มทดลอง	45	46.91	43.72	6.61
	กลุ่มควบคุม	45	44.36	20.46	4.52

จากตาราง 3 พบว่า สถิติพื้นฐานของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมทั้งทัศนคติต่อบุคลิกภาพประชาชนไทย และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพื่อให้ทราบความแตกต่างของสถิติพื้นฐานแต่ละกลุ่มมีนัยสำคัญหรือไม่ จึงนำไปวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม ปรากฏผลดังตาราง 4 และ 5

3. การเปรียบเทียบคะแนนทัศนคติต่อบุคลิกภาพประชาธิปไตยระหว่างกลุ่มตัวอย่าง

ตาราง 4 การวิเคราะห์ความแปรปรวนรวมของคะแนนทัศนคติต่อบุคลิกภาพประชาธิปไตยของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

Source	SS	df	MS	F
Total	$S'_{yy} = 10943.29$	88		
Error	$E'_{yy} = 9555.04$	87	109.82	
Treatments	$T'_{yyR} = 1388.25$	1	1388.25	12.64

จากตาราง 4 พบว่า ค่าคะแนนทัศนคติต่อบุคลิกภาพประชาธิปไตยของกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($F = 6.90$) แสดงว่า การสอนแบบสืบสวนสอบสวน มีผลทำให้คะแนนทัศนคติต่อบุคลิกภาพประชาธิปไตยของนักเรียนสูงกว่าการสอนแบบปกติ

4. การเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างกลุ่มตัวอย่าง

ตาราง 5 การวิเคราะห์ความแปรปรวนรวมของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

Source	SS	df	MS	F
Total	$S'_{yy} = -3565.23$	88		
Error	$E'_{yy} = -3567.5$	87	-41	
Treatments	$T'_{yyR} = -2.27$	1	-2.27	0.05

จากตาราง 5 พบว่า ค่าคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F = 3.94$) แสดงว่าการสอนแบบสืบสวนสอบสวนไม่มีผลทำให้คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนต่างกัน

5. การเปรียบเทียบทัศนคติต่อบุคลิกภาพประชาธิปไตยระหว่างก่อนเรียนกับ
หลังเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ตาราง 6 เปรียบเทียบทัศนคติต่อบุคลิกภาพประชาธิปไตยระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน
ของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{X}$	$\bar{D}$	$S_{\bar{D}}$	t
<u>กลุ่มทดลอง</u>					
ก่อนเรียน	45	161.87			
หลังเรียน	45	182.76	21.07	2.7332	7.7164 *
<u>กลุ่มควบคุม</u>					
ก่อนเรียน	45	160.56			
หลังเรียน	45	167.76	7.2	2.0372	3.5467 *

$t_{.01} = 2.423$ * มีนัยสำคัญทางสถิติ

จากตาราง 6 แสดงให้เห็นว่า คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลองก่อนเรียนเท่ากับ 161.87 หลังเรียนเท่ากับ 182.76 นำมาเปรียบเทียบกับแล้วพบว่า คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t = 7.7164$)
คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มควบคุมก่อนเรียนเท่ากับ 160.56 หลังเรียนเท่ากับ 167.76 นำมาเปรียบเทียบกับแล้วพบว่า คะแนนเฉลี่ยของหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t = 3.5467$)

ตาราง 7 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียนของ
นักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{X}$	$\bar{D}$	$S_{\bar{D}}$	T
<u>กลุ่มทดลอง</u>					
ก่อนเรียน	45	29.46	17.27	.8539	20.2248*
หลังเรียน	45	46.91			
<u>กลุ่มควบคุม</u>					
ก่อนเรียน	45	28.27	16.08	1.1079	14.6181*
หลังเรียน	45	44.36			

$t_{.01} = 2.423$ *มีนัยสำคัญทางสถิติ

จากตาราง 7 แสดงให้เห็นว่า คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลองก่อนเรียนเท่ากับ 29.46 หลังเรียนเท่ากับ 46.91 นำมาเปรียบเทียบกับ แล้วพบว่า คะแนนเฉลี่ย หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t = 20.2248$) คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มควบคุม ก่อนเรียนเท่ากับ 28.27 หลังเรียนเท่ากับ 44.36 เมื่อนำ มาเปรียบเทียบกับแล้วพบว่า คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 ($t = 14.6181$)

บทที่ 5

สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การศึกษาครั้งนี้เป็นการทดลองเปรียบเทียบผลการเรียนแบบสืบสวนสอบสวนกับการสอนแบบปกติที่ส่งผลให้เกิดทัศนคติต่อบุคลิกภาพประชาธิปไตย และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งพอสรุปลำดับขั้นและผลการศึกษาค้นคว้าได้ดังนี้

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติต่อบุคลิกภาพประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนจากการสอนแบบสืบสวนสอบสวนกับการสอนแบบปกติ
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนจากการสอนแบบสืบสวนสอบสวนกับการสอนแบบปกติ
3. เพื่อสร้างตัวอย่างชุดการเรียนการสอนแบบสืบสวนสอบสวนวิชาสังคมศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

สมมุติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. เปรียบเทียบวิธีสอนสังคมศึกษาด้วยวิธีสอนแบบสืบสวนสอบสวน และวิธีสอนแบบปกติที่มีผลต่อตัวแปรต่าง ๆ ดังนี้
 - 1.1 กลุ่มทดลองจะมีทัศนคติต่อบุคลิกภาพประชาธิปไตยดีกว่ากลุ่มควบคุม
 - 1.2 กลุ่มทดลองจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษาสูงกว่ากลุ่มควบคุม
2. เปรียบเทียบคะแนนการทดสอบก่อนสอนและภายหลังสอน

ดีขึ้น

2.1 กลุ่มทดลองมีการพัฒนาทางด้านทัศนคติต่อบุคลิกภาพประชาธิปไตย

2.2 กลุ่มทดลองจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษาเพิ่มขึ้น

วิธีดำเนินการศึกษาครั้งนี้

1. กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2522 ของโรงเรียนสตรีศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 90 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 45 คน กลุ่มควบคุม 45 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

2.1 ชุดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาแบบสืบสวนสอบสวน ผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน 3 บทเรียนคือ

2.1.1 จริยธรรมเบื้องต้นสำหรับการอยู่ร่วมกันแบบประชาธิปไตย

2.1.2 การปฏิรูปที่ดิน

2.1.3 สหกรณ์

2.2 แบบสอบถามวัดทัศนคติต่อบุคลิกภาพประชาธิปไตย ผู้วิจัยปรับปรุงจากแบบสอบถามวัดทัศนคติต่อบุคลิกภาพประชาธิปไตยของ ปัญญา ปุຍเปีย เป็นแบบสอบถามแบบ Rating Scale มีจำนวน 52 ข้อ

2.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองเป็นแบบทดสอบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 65 ข้อ

3. การดำเนินการทดลอง

สุ่มกลุ่มตัวอย่างนักเรียน 2 ห้องเรียนจากนักเรียนทั้งหมด 12 ห้องเรียน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 1 ห้องเรียน กลุ่มควบคุม 1 ห้องเรียน โดยวิธีจับฉลาก ผู้วิจัยทำการสอนด้วยตนเองทั้ง 2 กลุ่ม ก่อนดำเนินการสอน ได้ทดลองก่อนเรียน (Pretest) กับนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมด้วยแบบสอบถามวัดทัศนคติต่อบุคลิกภาพประชาธิปไตย

และแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา แล้วจึงดำเนินการสอนกลุ่มทดลอง โดยใช้การสอนแบบสืบสวนสอบสวน ส่วนกลุ่มควบคุมสอนด้วยวิธีสอนแบบปกติ ในการดำเนินการทดลองใช้เวลากลุ่มละ 35 คาบ คาบละ 50 นาที เมื่อสอนเนื้อหาวิชาครบแล้วจึงทำการทดสอบหลังเรียน (Posttest) นักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม ด้วยแบบสอบถามวัดทัศนคติต่อบุคคลิกภาพประชาธิปไตยและแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาอีกครั้งหนึ่ง แล้วนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ทาคาสถิติพื้นฐานได้แก่ การคำนวณค่าคะแนนเฉลี่ยค่าความแปรปรวนของคะแนน

4.2 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของทัศนคติต่อบุคคลิกภาพประชาธิปไตยและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมโดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนรวม (Analysis of Covariance)

4.3 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของทัศนคติต่อบุคคลิกภาพประชาธิปไตยและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียนของกลุ่มทดลอง โดยใช้ t-test แบบ Dependent measure

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

1. นักเรียนที่เรียนโดยวิธีสอนแบบสืบสวนสอบสวนมีทัศนคติต่อบุคคลิกภาพประชาธิปไตยดีกว่า นักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ

.01

2. นักเรียนที่เรียนโดยวิธีสอนแบบสืบสวนสอบสวนกับนักเรียนที่เรียนโดยวิธีสอนแบบปกติมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ทัศนคติต่อบุคคลิกภาพประชาธิปไตยหลังเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองดีกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของนักเรียน กลุ่มทดลองสูงกว่า
ก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

1. ทักษะการตอบคำถามประเภทปัญหา

ในการศึกษาเรื่องทักษะการตอบคำถามประเภทปัญหา ผลการวิเคราะห์
ข้อมูลปรากฏว่า นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการสอนแบบสืบสวนสอบสวนมีทักษะการตอบคำถาม
ประเภทปัญหาดีกว่านักเรียนกลุ่มที่ได้รับการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ
.01 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่าการสอนแบบสืบสวนสอบสวนส่งผลให้เกิด
ทักษะการตอบคำถามประเภทปัญหามากขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากระบบการเรียนการสอนแบบ
สืบสวนสอบสวนเป็นกระบวนการเกี่ยวกับกระบวนการแก้ปัญหา-กล่าวคือวิธีการเรียน
การสอนจะแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มย่อย กลุ่มละ 4-6 คน ในแต่ละกลุ่มจะมีประธาน
รองประธาน เลขานุการกลุ่ม และสมาชิก กระบวนการเรียนรู้คือการค้นคว้าหาความรู้
ด้วยตนเอง แลวนำมาอภิปรายหารือกันภายในกลุ่ม ครูจะเป็นเพียงผู้แนะแนวทางในการคิด
เท่านั้น การบริหารชั้นเรียนเน้นหนักไปในทางประเภทปัญหา กล่าวคือครูกระจายอำนาจ
และการตัดสินใจให้นักเรียนโดยให้นักเรียนเป็นผู้ดำเนินการและผู้ตามที่ดี ส่วนการสอน
แบบปกตินั้นครูทำหน้าที่บอกหรืออธิบายเนื้อหาในบทเรียนต่าง ๆ ให้นักเรียนจดจำโดยตรง
ครูจะเป็นผู้ถามนักเรียนแต่ละคนจะเป็นผู้ตอบหรือทำแบบฝึกหัด ครูจะเป็นผู้มีอำนาจสูงสุด
เพียงผู้เดียวในการที่จะตัดสินว่าคำตอบใดผิดหรือถูกอย่างไร การสอนแบบปกติจึงไม่ได้
ส่งเสริมกระบวนการแก้ปัญหา

การเปรียบเทียบพัฒนาการของทักษะการตอบคำถามประเภทปัญหาของนักเรียน
ที่เรียนด้วยวิธีสืบสวนสอบสวน ปรากฏว่า ภายหลังที่นักเรียนเรียนด้วยวิธีสอนแบบสืบสวน
สอบสวนแล้ว นักเรียนมีทักษะการตอบคำถามประเภทปัญหามากกว่าก่อนเรียนซึ่งสอดคล้องกับ
สมมุติฐานที่ตั้งไว้ ที่เป็นเช่นนี้อาจจะเนื่องมาจากการสอนแบบสืบสวนสอบสวนในกระบวนการ
ทางประเภทปัญหาคงได้กล่าวมาแล้ว และในกระบวนการแก้ปัญหานี้ นักเรียนได้มี

โอกาสค้นพบและแสวงหาคำตอบด้วยตนเอง แล้วนำความคิดของตนมาเสนอต่อเพื่อน
สมาชิกในกลุ่มและปรึกษาหารือกัน สภาพการณ์ในห้องเรียนก็เปลี่ยนจากการนั่งเรียงแถว
มาเป็นนั่งล้อมวงกันเป็นกลุ่ม ๆ เพื่อสะดวกในการปรึกษาหารือ สภาพการณ์เช่นนี้ทำให้นัก
เรียนเกิดความพอใจและสนใจที่จะเรียน และวิธีการสอนแบบสืบสวนสอบสวนที่ครูใช้
ครูพยายามใช้วิธีการเสริมแรง (Reinforcement) เพื่อให้นักเรียนมีกำลังใจ
และพอใจในบทเรียน นักเรียนส่วนมากในกลุ่มทดลองจะสนใจ ตั้งใจ และอยากเรียน
เนื่องจากชอบกระบวนการเรียนการสอนและโดยเฉพาะอย่างยิ่งการแสดงบทบาทสมมติ
และสถานการณ์จำลองที่ครูใช้ในส่วนนี้ซึ่งกับแนวหน้านั้นนักเรียนจะชอบใจ สนใจ และจดจำ
ได้ดี จึงส่งผลให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อบุคลิกภาพประชาธิปไตยยิ่งขึ้น

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ในการศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างนักเรียนที่เรียน
ด้วยวิธีสอนแบบสืบสวนสอบสวน และนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบปกติ ผลปรากฏว่า
นักเรียนที่เรียนวิธีสอนแบบสืบสวนสอบสวนมีคะแนนเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่า
นักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ แต่เมื่อนำมาวิเคราะห์ทางคานาสติติปรากฏว่า ผลสัมฤทธิ์
ทางการเรียนของนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบสืบสวนสอบสวนและการสอนแบบปกติ ไม่
แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้
ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พิชิต แสงลอย (พิชิต แสงลอย
2522 : 41) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับผลการสอนคณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ปรากฏผลว่า
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้ง 2 กลุ่มไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และ ประยูร
นิมพลี (ประยูร นิมพลี 2522 : 78) ได้วิจัยเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
ภาษาไทยไว้คือ การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยวิธีสอนแบบสืบสวน
สอบสวนกับการสอนแบบปกติ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเช่นเดียวกัน แต่
ผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของพิสุทธิ บุญเจริญ (พิสุทธิ
บุญเจริญ 2522 : 81) ซึ่งได้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับผลการสอนแบบสืบสวนสอบสวน

เปรียบเทียบกับผลการลอนแบบปกติที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนแบบสืบสวนสอบสวนมีผลสัมฤทธิ์
ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ
พยอม คันทณี (พยอม คันทณี 2516 : 94) ที่ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลการสอน
แบบสืบสวนสอบสวนกับผลการสอนแบบปกติ วิชาวิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการ
ศึกษาค้นคว้าพบว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบสืบสวนสอบสวนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
วิทยาศาสตร์สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ

จากการสังเกตผลงานวิจัยทั้งที่สอดคล้องและไม่สอดคล้องกับการศึกษาค้นคว้า
ครั้งนี้พบว่า สาเหตุที่ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบ
สืบสวนสอบสวนและวิธีสอนแบบปกติไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ^๑นั้นอาจจะเนื่อง
มาจากระยะเวลาทำการทดลองจำนวน 35 คาบ นั้น มีช่วงเวลาที่พักและไม่นาน
วิธีการสอนแบบสืบสวนสอบสวนจึงไม่ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างไปจากผล
ของการสอนแบบปกติ ควรใช้เวลาในการทดลองให้นานกว่านี้เช่น ทดลอง 2 ภาคเรียน
เช่นเดียวกับระยะเวลาทดลองของ พยอม คันทณี ซึ่งผลการวิจัยปรากฏว่าผลสัมฤทธิ์
ทางการเรียนของนักเรียนกลุ่มที่ได้รับการสอนแบบสืบสวนสอบสวนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับ
การสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น .001

ข้อเสนอแนะทั่วไป

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอเสนอแนะทั่ว ๆ ไปดังนี้

1. จุดมุ่งหมายของการศึกษาตามหลักสูตร พุทธศักราช 2521 คือการพัฒนา
นักเรียนให้เป็นคนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น และเป็นพลเมืองดีในสังคมประชาธิปไตย
การเรียนการสอนแบบสืบสวนสอบสวนควรใช้เป็นวิธีสอนหนึ่งตามหลักสูตร
2. นักพัฒนาหลักสูตรและผู้บริหารการศึกษาควรปรับปรุงเวลาการสอนในหลักสูตร
ให้เหมาะสมกับวิธีสอนแบบสืบสวนสอบสวน เพราะการสอนแบบนี้ใช้เวลานาน

3. ควรจัดอบรมผู้บริหารการศึกษา ครูผู้สอนให้มีความรู้เกี่ยวกับการสอนแบบสืบสวนสอบสวน

4. ควรจัดตั้งศูนย์ผลิตชุดการสอนแบบสืบสวนสอบสวนเพื่อส่งไปให้ครูทำการสอนในโรงเรียนต่าง ๆ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ควรนำวิธีการทดลองแบบเดียวกันนี้ไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่างอื่นในระดับชั้นเดียวกัน หรือระดับชั้นอื่น หรือไปทดลองกับเนื้อหาวิชาอื่น ๆ เพื่อจะได้ทราบว่าวิธีการนี้จะเหมาะสมกับนักเรียนระดับใด เนื้อหาวิชาใดมากที่สุด

2. ในการศึกษาเปรียบเทียบโดยใช้วิธีการนี้ ควรใช้ช่วงเวลาในการทดลองให้มากกว่านี้จะทำให้สามารถวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทัศนคติต่อบุคคลสภาพประชาธิปไตยได้แน่นอนขึ้น

3. ควรมีการวิจัยผลการเรียนการสอนแบบสืบสวนสอบสวนที่ส่งผลให้เกิดตัวแปรอื่น ๆ เช่น ความคงทนในการเรียนรู้สัปดาห์ ความสามารถในการแก้ปัญหา ฯลฯ

บรรณานุกรม,

บรรณานุกรม

- กมล สมวิเชียร ประชาธิปไตยกับสังคมไทย ไทยวัฒนาพานิช 2520, 136 หน้า
- เกรียง กীরติกร "การปลูกฝังประชาธิปไตยในโรงเรียน" ไทยรัฐ 16 ธันวาคม 2517, หน้า 5, 12
- คึกฤทธิ์ ปราโมช, ม.ร.ว. ประชาธิปไตยของไทย อมรการพิมพ์ 2517, 111 หน้า
- เจริญเพ็ญ เจริญผลารักษ์ การศึกษามูลนิธิภาพของครูและนักวิทยาศาสตร์ ปริณยานิพนธ์ กศ.ม. วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร 2516, 209 หน้า อักสำเนา
- เฉลียว บุรีภักดิ์ "ทัศนคติกับการพัฒนาสังคม : การศึกษากับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม" ศึกษาศัมพันธ์ 2(8) : 15 สิงหาคม 2517
- ชนะ นิลรัตน์ การศึกษาค้นคว้าแบบประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขต ศึกษา 2 ปริณยานิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2519, 69 หน้า อักสำเนา
- ชวาล แพทย์กุล เทคนิคการวัดผล ไทยวัฒนาพานิช 2516, 452 หน้า
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช อุดมการณ์ทางการเมือง สำนักพิมพ์เกล็ดไทย 2517, 180 หน้า
- ชูตินันท์ บุญฉา การศึกษาลักษณะการสอนแบบสืบสวนสอบสวนที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเองและ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเมื่อเปรียบเทียบกับผลการสอนทั่วไป ปริณยานิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2517, 139 หน้า อักสำเนา
- ชูชีพ อ่อนโคกสูง เอกสารประกอบการสอนวิชาจิตวิทยาการศึกษา วารุณีการพิมพ์ 2518, 209 หน้า
- เชิดศักดิ์ โฆวาสินธุ์ การวัดทัศนคติและบุคลิกภาพ สำนักงานทดสอบทางการศึกษาและ จิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2520, 132 หน้า
- ฐะปะนีย์ นาครทรรพ "ประชาธิปไตยในทัศนะของนิสิต" วารสารเศรษฐศาสตร์ 1 : 25 - 29 มกราคม 2517
- เดโช สวานานนท์ ปทานุกรมจิตวิทยา โอเคียนส์ไทร์ 2512, 394 หน้า

ทัศน์ย์ เรื่องธรรม ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการสอนสังคมศึกษาของอาจารย์ในวิทยาลัยครู

ภาคเหนือ วิทยานิพนธ์ คม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2519, 98 หน้า อัครสำเนา
ทินพันธ์ นาคะตะ ประชาธิปไตย อมรการพิมพ์ 2517, 113 หน้า

ธงชัย ลักคนสุวรรณ์ การวิเคราะห์องค์ประกอบบุคลิกภาพประชาธิปไตย ปรินิพนธ์
กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2517, อัครสำเนา

ฐานินทร์ ภัยวิเชียร ระบอบประชาธิปไตย โรงพิมพ์คุรุสภา 2520, 119 หน้า
นวลเพ็ญ และ วีรยุทธ วิเชียรโชติ อารยประชาธิปไตย บริษัทประชาชนจำกัด 2517,

126 หน้า

นิพนธ์ ศศิธร อุปสรรคและปัญหาการศึกษาไทย สยามรัฐ กรกฎาคม 2522, หน้า 3, 12
บุญลือ ทองอยู่ การศึกษาความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างของความคิดแบบลอบสวนกับผลสัมฤทธิ์

ทางวิทยาศาสตร์และความเกรงใจ ปรินิพนธ์ กศ.ม. วิทยาลัยวิชาการศึกษา
ประสานมิตร 2514, 71 หน้า อัครสำเนา

บำรุง บุญยงค์ การศึกษามูลการสนับสนุนสับสนสับสนที่มีต่อความคิดแบบสับสนสับสน
ความคิดสร้างสรรค์ และ ทศนคติเกี่ยวกับการควบคุมจากภายนอก - ภายใน
ปรินิพนธ์ กศ.ม. วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร 2515, 104 หน้า
อัครสำเนา

ประภาเพ็ญ สุวรรณ ทัศนคติ : การวัดและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอนามัย
ไทยวัฒนาพานิช 2520, 143 หน้า

ประยูร จิมพลี การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทย ความคิดแบบ
สับสนสับสน ความคิดสร้างสรรค์ โดยวิธีสอนแบบสับสนสับสน กับการสอนแบบ
ปกติ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปรินิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร 2522, 178 หน้า อัครสำเนา

ประวิทย์ อรรถวิเวก มโนทัศน์เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
ในกรุงเทพมหานคร วิทยานิพนธ์ คม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2518, 96 หน้า
อัครสำเนา

ประสิทธิ์ ตาตินิก สถานภาพและบทบาทของครูสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ วิทยานิพนธ์ คม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2517, 131 หน้า
อัครสำเนา

ปัทมา ปุຍเปีย การศึกษานุคลิกภาพประชาธิปไตยของอาจารย์วิทยาลัยครู วิทยานิพนธ์
ศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2518, 105 หน้า

ปริยานุช ลากเจริญ การเรียนการสอนวิชาหน้าที่พลเมืองในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย
ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ วิทยานิพนธ์ คม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2517, 155
หน้า อัครสำเนา

พจน์ สะเพียรชัย "ลักษณะของการศึกษาในระบบสังคมไทยที่กำลังเปลี่ยนแปลง" พัฒนา
วิศดล 9 กรุงเทพมหานคร 2516, 141 หน้า

พยอม คัมมณี บทบาทของการสอนแบบสืบสวนสอบสวนที่ส่งผลต่อการพัฒนาการ
การสร้างสังคม
และจิตสำนึกทางวิชาวิทยาศาสตร์ วิทยานิพนธ์ ศ.ม. วิทยาลัยวิชาการศึกษา
ประสานมิตร 2516, 108 หน้า อัครสำเนา

รัตนภรณ์ มหาศรานนท์ มโนทัศน์เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักศึกษาประกาศนียบัตร
วิชาการศึกษาชั้นสูงในกรุงเทพมหานคร วิทยานิพนธ์ คม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2520, 121 หน้า อัครสำเนา

เรวัตร แซ่ฮุย การศึกษาทัศนคติแบบประชาธิปไตยของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตร
วิชาการศึกษาในวิทยาลัยครูภาคใต้ วิทยานิพนธ์ ศ.ม. มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2519, 54 หน้า อัครสำเนา

ระพีพรรณ เอกสุภาพันธุ์ การเรียนการสอนวิชาหน้าที่พลเมืองในระดับชั้นมัธยมศึกษา
ตอนต้นของโรงเรียนราษฎร์ วิทยานิพนธ์ คม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2518,
134 หน้า อัครสำเนา

ล้วน สายยศ และ อังคณา คัมภีร์ศานนท์ สถิติวิทยาทางการศึกษา วัฒนาพานิช
2516, 276 หน้า

ลัทธิ ชีระเวคิน เมืองไทยกับประชาธิปไตย โรงพิมพ์พิมพ์เนส 2516, 186 หน้า

วนิดา ชนสุภาณุจวบ การสำรวจแนวความคิดและความสนใจเกี่ยวกับประชาธิปไตยของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย วิทยานิพนธ์
คม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2512, 126 หน้า อักสาเนา

วิจิตร ลีนลิริ "ตัวอย่างเรื่องนวัตร การสอน การวัดผล และอุปกรณ์การสอนวิชา
สังคมศึกษา" นวัตรและเทคโนโลยีทางการศึกษา จุฬารกิจการพิมพ์ 2517,
116 หน้า

วิรุทธ วิเชียรโชติ "บุคลิกภาพประชาธิปไตยกับสังคมไทย" พัฒนาวิถดล 9 กรุงเทพฯ
การพิมพ์ 2516, 141 หน้า

———— จิตวิทยาการเรียนการสอนแบบสืบสวนสอบสวน อำนวยการพิมพ์ 2521,
165 หน้า

วีระวรรณ พิบุญ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทในระบบประชาธิปไตยของนักเรียน
มัธยมศึกษาตอนต้น วิทยานิพนธ์ คม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2518, 101 หน้า
อักสาเนา

ศึกษาศิการ, กระทรวง หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 โรงพิมพ์คุรุสภา
กรุงเทพฯ 2521, 259 หน้า

———— แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 สำนักพิมพ์อักษรบัณฑิต กรุงเทพฯ
2520, 76 หน้า

———— กรมวิชาการ การวิเคราะห์พฤติกรรมของครูและนักเรียนในชั้นที่สอนวิชา
สังคมศึกษาในระดับประถมศึกษาตอนต้น โรงพิมพ์การศาสนา 2518, 77 หน้า

สงบ สุริยรินทร์ นายกรัฐมนตรีไทย มงคลการพิมพ์ 2517, 230 หน้า

สถิต จิตตะนาที ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
ในจังหวัดอุบลราชธานี วิทยานิพนธ์ คม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2517, 63 หน้า
อักสาเนา

สมศักดิ์ สุนทรสุข การศึกษาผลการสอนแบบสืบสวนสอบสวนที่มีต่อความคิดแบบสืบสวนสอบสวน
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ปริญญาโท กศ.ม. วิทยาลัย
วิชาการศึกษา ประสานมิตร 2515, 104 หน้า อักสาเนา

สัญญา ทิพเสนา การเปรียบเทียบผลการสุ่มแบบมีผลวนสอบสวน โดยเน้นทักษะเบื้องต้น
ของขบวนการทางวิทยาศาสตร์ทั่วไป ระกัมประเภทนี้เน้นการศึกษาค้นคว้า ปรินญาภิพนธ์
 กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2517, 99 หน้า อักษรำเนา
 ดันท์ เบียมประภัสร์ การศึกษาค้นคว้าเปรียบเทียบพฤติกรรมและการจดจำสิ่งกีดขวางในชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 3 - 4 ของนักศึกษาคณะประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาค้นคว้าที่ผ่านวิธีสอนสิ่งกีดขวางในชั้น
ประถมศึกษาโดยใช้วิธีสถานการณ์จำลองกับวิธีส่วนรวมปกติ ปรินญาภิพนธ์ กศ.บ.

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2519, 60 หน้า อักษรำเนา
 ศาโรจ มัวศรี แนวคิดในการบริหารการศึกษาค้นคว้า มงคลการพิมพ์ 2503, 98 หน้า
 สุนันหา ลิมอารีย์ การเปรียบเทียบผลการเรียนวิชาสังคมศึกษาค้นคว้าชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใจ
เข้เรียนในคู่กับการสอนแบบปกติ ปรินญาภิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 ประสานมิตร 2521, 272 หน้า อักษรำเนา

สุภาพร วิไลบัว ภาวะกีดกันทางการเมืองของนักเรียนไทยเชื้อสายจีนที่เรียนในชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 3 วิทยานิพนธ์ กศ.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2520, 115 หน้า
 อักษรำเนา

เสนาะ ชูนาทูล การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจ รายงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจ
 และสังคมแห่งชาติ 2517, 193 หน้า

อดุณย์ศักดิ์ สุนทรโรจน์ การศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับผลเมืองค้ำในวิถีชีวิตประชาธิปไตย
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 วิทยานิพนธ์ กศ.บ. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
 2521, 265 หน้า

อนันท์ ศรีโสภณ สถิติเบื้องต้น โดยวัฒนาพาณิช 2521, 336 หน้า

หลักการวิจัยเบื้องต้น เล่ม 2 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 ประสานมิตร 2520, 176 หน้า

อาษา เมฆสวรรค์ การศึกษาค้นคว้าเมืองของไทย โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น 2514, 200 หน้า

Allport, Gardon W. "Attitude" in C. Murchison ed., Handbook of
Social Psychology. Clark University Press, Mass., 1940. 810 p.

Appleton, Ann Leslie. "Citizenship Education and Political Socialization of Philippine School Children in a Provincial Setting" Dissertation Abstracts International. 36(10) :
 6590-A, June, 1976.

- Belsky, Theodore Bernard. "The Development of an Expository-Inquiry Continuum to Measure Relationship between Expository and Inquiry Teaching Methods and Students Cognitive Characteristics in Secondary Social Studies Class," Dissertation Abstracts. 31 : 1970-A. November, 1971.
- Carmines, Edward Graham. "Personality Political Behavior and Contemporary Democracy Theory" Dissertation Abstracts International. 36(10) : 6911-A. June, 1976.
- Carter, Jack L. "The Authoritarian V.S. the Inquiry Approach" School Science and Mathematics. 67(S) : 686 - 688. November, 1967.
- Crow, Lester D. and Alice Crow, Mental Hygiene. McGraw-Hill Book Company Inc., New York, 1951. 433 p.
- Cruze, Wendel W. Educational Psychology. The Renal Press Company, New York, 1942. 572 p.
1942
- Dixon, Ringwall Douglas "Planning and Participation in a Democracy Versus Practice," Dissertation Abstracts International. 36(19) : 282-A. September, 1976.
- Ebenstein, William. Today in Isms. Prentice Hall, Inc., Englewood Cliffs, N.J., 1962. 243 p.
- Ehman, Lee H. "An Analysis of the Effects of Qualitative and Quantitative Educational Variables Upon the Socialization of High School Students" Paper Delivered at the Annual Meeting of American Political Science Association. p. 3 - 7. September, 1968.
- Englehardt, Carroll Lee. "The Common School and the Ideal Citizen Iowa 1876 - 1921," Dissertation Abstracts International. 30(9) : 3882-A. November, 1970.
- Good, Carter V. Dictionary of Education. McGraw-Hill Book Company, New York, 1980 p.
- Kagan, Jerome, and Haveman Ernest, Psychology. Harcourt, Brace and World, Inc., New York, 1968. 673 p.
- Karlin, Jules. Man's Behavior : An Introduction to Social Sciences. New York, the Macmillan Company, 1967. 617 p.
- Kessel, John H. Micropolitics, Individual and Group Levels. New York, Holt, Reinhart and Winston, 1970. 384 p.
- Meyer, James E. "The Influence of the Invitation to Inquiry" American Biology Teacher. 31(7) : 451 - 453, October, 1969.

- Michaelis, John U. Social Studies for Children in Democracy. New York, Prentice-Hall, Inc., 1953. 466 p.
- /Newcomb, Theodore N. Social Psychology. The Dryden Press, Inc., New York, 1950. 223 p.
- Padover, Hall K. The Meaning of Democracy : As appraisal of the American Experience. Frederick A., New York, 1963. 86 p.
- Platner, Marguerite Joyce Brady. "The Effects of Democratic Classroom Procedures on the Behavior of 9-to-11 Year-Old Children," Dissertation Abstracts International. 38(8A) : 4751-A. June, 1978.
- Ramsey, Gregor A. "Analysis of Research Related to Instructional Procedures in Elementary School Science," Science and Children. 25 - 33 p. April, 1969.
- Sanstead, Wayne Godfrey. "A Study of the Political Attitudes of North Dakota High School Seniors," Dissertation Abstracts International. 36(2) : 814-A. November, 1975.
- Schuideman, Rose. Democratic Education on Practice. New York, Harper & Brothers, Publishers, 1965. 534 p.
- Triandis. Democratic Personality. London, Oxford University Press, 1971. 121 p.
- Young, Richard C. "The Nutureance of Indopendence and Learning in Fourth Grade Children Through Inquiry Development; Final Report" Research in Education Psychology. Vol. 5. No. 2. p.53. 1970.
- Youngs, Richard C. & Jones, William W. "The Appropriateness to Inquiry Development Materials for Gifted Seventh Grade Children" Final Report, Research in Education. Vol. 5. No.2. p. 41. February, 1970.
- Webster, Carol Cate. "Political Socialization in India," Dissertation Abstracts International. 35(1) : 543-A. June, 1974.
- Weasley, Edgar B. & Stanley P. Wronski. Teaching Social Studies in High School. D.C. Heath & Company, Boston, 1958. 275 p.
- Witt, Daniel. Comparative Political Institution. New York, Holt, Rinehart & Winston, Inc., 1963. 261 p.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.
การวิเคราะห์ข้อมูล

ค่าอำนาจจำแนก (t) เป็นรายชื่อของแบบสอบถามวัดทัศนคติต่อบุคคลิกภาพ
ประชาธิปไตย

พฤติกรรม ที่	t	พฤติกรรม ที่	t	พฤติกรรม ที่	t
1	2.421	19	1.714	37	5.573
2	4.111	20	3.041	38	2.764
3	5.713	21	1.903	39	3.868
4	2.476	22	3.667	40	5.299
5	3.028	23	3.709	41	4.829
6	3.892	24	2.571	42	3.674
7	3.217	25	3.231	43	2.593
8	3.378	26	2.514	44	1.857
9	2.444	27	2.232	45	4.123
10	5.251	28	1.857	46	3.192
11	4.286	29	1.926	47	3.862
12	3.737	30	3.047	48	5.304
13	3.794	31	2.952	49	3.024
14	2.642	32	2.857	50	2.414
15	2.194	33	2.766	51	2.629
16	4.126	34	4.131	52	4.829
17	5.134	35	2.359		
18	3.196	36	2.067		

ค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบ
วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา

ข้อที่	p	r	ข้อที่	p	r	ข้อที่	p	r
1	.76	.37	23	.79	.44	45	.46	.44
2	.79	.26	24	.75	.32	46	.40	.31
3	.73	.25	25	.29	.47	47	.76	.25
4	.69	.55	26	.71	.34	48	.76	.30
5	.74	.40	27	.65	.46	49	.68	.36
6	.44	.32	28	.80	.47	50	.42	.27
7	.59	.29	29	.68	.51	51	.79	.51
8	.61	.28	30	.55	.57	52	.72	.46
9	.70	.40	31	.79	.42	53	.28	.22
10	.62	.39	32	.72	.48	54	.59	.56
11	.72	.45	33	.67	.44	55	.74	.64
12	.75	.55	34	.62	.34	56	.70	.59
13	.78	.40	35	.44	.50	57	.76	.62
14	.72	.21	36	.75	.24	58	.68	.51
15	.79	.48	37	.73	.55	59	.68	.55
16	.76	.42	38	.80	.58	60	.62	.47
17	.40	.38	39	.46	.43	61	.79	.56
18	.68	.23	40	.72	.51	62	.73	.44
19	.77	.24	41	.42	.28	63	.61	.42
20	.79	.53	42	.48	.26	64	.50	.36
21	.76	.40	43	.75	.56	65	.42	.27
22	.39	.30	44	.46	.43			

คะแนนทัศนคติต่อบุคลิกภาพประชาธิปไตยระหว่างก่อนการเรียนกับหลัง
การเรียนของกลุ่มทดลอง

เลขที่	ก่อนการเรียน	หลังการเรียน	D _E	เลขที่	ก่อนการเรียน	หลังการเรียน	D _E
1	134	158	24	23	167	175	8
2	163	190	27	24	155	197	42
3	133	183	50	25	156	192	36
4	201	196	-5	26	149	199	50
5	168	191	23	27	172	176	7
6	161	188	27	28	148	165	17
7	168	176	8	29	166	193	27
8	164	182	18	30	176	187	11
9	158	153	-5	31	145	184	39
10	166	195	29	32	190	178	12
11	190	212	22	33	143	163	20
12	157	164	7	34	171	198	27
13	167	197	30	35	154	170	16
14	105	175	70	36	161	196	35
15	157	191	34	37	168	192	24
16	147	162	15	38	158	170	12
17	154	185	31	39	148	168	20
18	186	159	-27	40	168	197	29
19	185	180	-5	41	208	189	-19
20	177	187	10	42	149	199	50
21	161	194	33	43	186	191	5
22	137	177	40	44	154	182	28
				45	153	169	16

คะแนนทัศนคติตอบุคลิกภาพประชาชนโดยระหว่างก่อนการ เรียนกับหลังการ เรียน
ของกลมควบคุม

เลขที่	ก่อนการ เรียน	หลังการ เรียน	D C	เลขที่	ก่อนการ เรียน	หลังการ เรียน	D C
1	142	179	37	23	149	159	10
2	144	161	17	24	181	176	-5
3	169	179	10	25	173	161	-12
4	182	183	1	26	166	185	19
5	164	158	-6	27	156	164	8
6	166	174	8	28	153	138	-15
7	194	195	1	29	163	167	4
8	180	184	4	30	144	160	16
9	151	171	20	31	114	132	18
10	132	152	20	32	109	125	16
11	156	177	21	33	157	186	29
12	144	159	15	34	172	161	-11
13	168	174	6	35	159	173	14
14	181	172	-9	36	167	170	3
15	169	175	6	37	162	163	1
16	151	164	13	38	173	188	15
17	167	171	4	39	176	171	-5
18	157	182	25	40	132	119	-13
19	172	188	16	41	141	169	28
20	205	185	-20	42	164	181	17
21	175	182	7	43	154	175	21
22	157	159	2	44	173	148	-25
				45	161	154	-7

คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาระหว่างก่อนการ เรียน
กับหลังการ เรียนของกลุ่มทดลอง

เลขที่	ก่อนการ เรียน	หลังการ เรียน	D _E	เลขที่	ก่อนการ เรียน	หลังการ เรียน	D _E
1	25	51	26	23	29	49	20
2	33	50	17	24	32	44	12
3	24	44	20	25	38	57	19
4	30	43	13	26	21	48	27
5	33	45	12	27	15	34	19
6	23	48	25	28	33	49	16
7	22	42	20	29	35	55	20
8	14	41	27	30	31	48	17
9	20	31	11	31	31	43	12
10	35	57	22	32	36	51	15
11	29	42	13	33	23	47	24
12	30	50	20	34	29	56	27
13	27	49	22	35	33	45	12
14	28	53	25	36	34	42	8
15	25	35	10	37	38	52	14
16	25	40	15	38	36	48	12
17	33	50	17	39	26	54	28
18	20	31	11	40	34	46	12
19	31	42	11	41	29	53	24
20	31	47	16	42	38	54	16
21	31	40	9	43	40	50	10
22	32	50	18	44	34	45	11
				45	38	60	18

คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ระหว่างก่อนเรียนกับ
หลังการเรียนของกลุ่มควบคุม

เลขที่	ก่อนการเรียน	หลังการเรียน	D _C	เลขที่	ก่อนการเรียน	หลังการเรียน	D _C
1	26	50	24	23	27	40	13
2	24	42	18	24	38	48	20
3	27	52	25	25	29	46	17
4	18	43	25	26	33	46	13
5	31	41	10	27	31	45	14
6	33	50	17	28	31	49	18
7	29	51	22	29	27	48	16
8	22	39	17	30	21	32	11
9	27	41	14	31	29	40	11
10	30	42	12	32	28	42	14
11	31	40	9	33	25	38	13
12	25	46	21	34	27	46	19
13	27	46	19	35	37	49	12
14	21	43	22	36	30	46	16
15	35	47	12	37	29	46	17
16	28	46	18	38	23	41	18
17	27	43	16	39	22	41	19
18	33	49	16	40	29	40	11
19	29	36	7	41	21	45	24
20	31	56	25	42	37	48	11
21	27	46	19	43	38	39	1
22	36	46	10	44	24	47	23
				45	29	44	15

ภาคผนวก ข.

ชุดการ เรียนการสอนแบบสืบสวนสอบสวนวิชาสังคมศึกษา
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

หลักการและเกณฑ์อันหนึ่งอันเดียวกัน

วิชาสังคมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

เรื่อง "วิธีบริหารเมืองและการบริการของรัฐบาลไทย"

1. จุดมุ่งหมายทั่วไป

เพื่อให้ผู้เรียนรู้อารมณ์ความรู้สึกของการบริการของรัฐบาลไทย

- 1.1 เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักและเข้าใจสังคมปัจจุบัน ปัญหา และความ
การบริการในการบริการของรัฐบาลไทย
- 1.2 เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักและเข้าใจปัญหาของการบริการของรัฐบาลไทย
ระดมกำลัง โดยอาศัยหลักจริยธรรม
- 1.3 เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักและเข้าใจหลักการของบริการของรัฐบาลไทย
ในสังคม(หลักการบริหาร)
- 1.4 เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวกับหลักการของบริการของรัฐบาลไทย
- 1.5 เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจความหมายและขอบเขตของบริการของรัฐบาลไทย
- 1.6 เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจเกี่ยวกับการบริการของรัฐบาลไทย
- 1.7 เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจเกี่ยวกับความหมายของการบริการของรัฐบาลไทย
บริการของรัฐบาลไทย

2. จุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม

- 2.1 จุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม(จาก 4.1) เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้
เกี่ยวกับสังคมระดับกลาง ๆ กลาง ๆ ระดับกลาง ๆ โรงเรียน
และชุมชน นักเรียนควรจะสามารถ
 - 2.1.1 บรรยายเชิงวิเคราะห์ถึงภาพปัจจุบันและปัญหาของการบริการ
เกี่ยวกับสังคมระดับกลาง ๆ กลาง ๆ โดยเน้นให้เห็น
การไม่ยอมรับระบอบประชาธิปไตย เบื้องต้น-เบื้องต้นในสังคม
และระบอบที่ตามมาโดยทางของ 5 ปัญหา
 - 2.1.2 อธิบายสาเหตุของสังคมปัจจุบัน และปัญหาของการบริการ
เกี่ยวกับสังคมระดับกลาง ๆ กลาง ๆ โดยเน้นให้เห็นสาเหตุที่เกี่ยวกับ
กับหลัก เบื้องต้น-เบื้องต้น

2.2 จุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม (จาก 1.2) เมื่อระบุสภาพปัจจุบันและ
ปัญหาของการอยู่รวมกันในสังคม ระดับครอบครัว ระดับโรงเรียน
และระดับชุมชน นักเรียนควรจะสามารถ

2.2.1 บอกได้ว่า ควรใช้จริยธรรมข้อใดในการแก้ปัญหาการอยู่
รวมกัน โดยระบุหลักเบญจศีล-เบญจธรรม ได้อย่างน้อย
8 ใน 10 ข้อ

2.2.2 อธิบายได้ว่า เพราะเหตุใดจึงจำเป็นต้องอาศัยหลักจริยธรรม
มาใช้ในการแก้ปัญหาการอยู่รวมกันในครอบครัว ในโรงเรียน
และในชุมชน ควรเป็นเหตุผลที่เชื่อมโยง กับตัวชี้วัด เป็นลูกโม

2.3 จุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม (จาก 1.3) เมื่อกำหนดหัวข้อ "เบญจศีล-
เบญจธรรม" ในนักเรียนควรจะสามารถ

2.3.1 บอกได้ว่า หลักเบญจศีลมีกี่ข้อ อะไรบ้าง หลักเบญจธรรม
มีกี่ข้อกับหลักเบญจศีลมีกี่ข้อ อะไรบ้าง อย่างถูกต้อง

2.3.2 อธิบายความหมายของ เบญจศีล-เบญจธรรม ได้อย่างถูกต้อง
ทุกข้อ

2.3.3 อธิบายถึงความจำเป็นที่บุคคลพึงประพฤติปฏิบัติ เบญจศีล-
เบญจธรรม ได้อย่างเป็นเหตุผล และยกตัวอย่างประกอบ

2.4 จุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม (จาก 1.4) เมื่อมีการกล่าวโจมตี
วิพากษ์วิจารณ์หรือเบียดเบียนการถือศีล-ปฏิบัติธรรม
นักเรียนควรจะสามารถ

2.4.1 อธิบายถึงคุณประโยชน์ของการถือศีล-ปฏิบัติธรรม และอธิบาย
ถึงโทษของการไม่ถือศีล-ปฏิบัติธรรม ในหมู่ที่กล่าวโจมตี
เข้าใจและยอมรับในเหตุผลโดยยกตัวอย่างประกอบในการ
อธิบายด้วย

2.4.2 พุทโธมฉาวเชิญชวนให้กล่าวโจมตีหันมาทดลองประพฤ
ติปฏิบัติเบญจศีล-เบญจธรรม ได้อย่างมีเหตุผล

2.4.3 เสนอแนะวิธีฝึกปฏิบัติหลัก เบญจศีล-เบญจธรรม ได้อย่างถูกต้อง

- 2.5 จุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม (จาก 1.5) ในสถานการณ์ที่มีการอาชญากรรม
มักเริ่มก่อรวระาามารถ
- 2.5.1 กล่าวว่าการอาชญากรรมโดยบางบุคคล
 - 2.5.2 แปลความหมายของว่าอาชญากรรมที่ใดโดยบางบุคคล เมื่อกล่าว
ถึง เบญจศีล-เบญจธรรม นักเรียนควรจะสามารถ
 - 2.5.3 อธิบายได้ว่าทำไมจะก่อทำอะไรบางอย่าง
 - 2.5.4 อธิบายในการปฏิบัติว่าจะทำการหลัก เบญจศีล-เบญจธรรม
 - 2.5.5 ประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ไม่ปฏิบัติได้
- 2.6 จุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม (จาก 1.6) ในสถานการณ์ที่มีการอยู่ร่วมกันใน
ครอบครัว ในโรงเรียน และในชุมชน นักเรียนควรจะสามารถ
- 2.6.1 ชวกันสร้างประชาธิปไตยในชุมชนและในชาติ เกี่ยวกับการลงมือ
ปฏิบัติตามหลัก เบญจศีล-เบญจธรรม
 - 2.6.2 เสนอโครงการและคำเฝ้าระวัง เพื่อเป็นการฝึกแสดงออกซึ่งหลัก
เบญจศีล-เบญจธรรม
 - 2.6.3 เสนอแนะวิธีประ เณิตตนเอง โดยอาศัยตนเองและอาศัยกลุ่ม
ตรวจสอบปฏิบัติตามข้อ เวนอที่ก่อ และชี้แจงคิยฉะรับ เป็นแนว
ปฏิบัติร่วมกัน
 - 2.6.4 จัดกิจกรรมการแสดง ด้ยการและผลงานของการ เจริญสร้าง
นิสัยตามหลัก เบญจศีล-เบญจธรรม
- 2.7 จุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม (จาก 1.7) เมื่ออยู่ในสถานการณ์การทำงาน
ร่วมกันเป็นกลุ่มย่อย นักเรียนควรจะสามารถ
- 2.7.1 เลือกประธานและ เลขาของกลุ่ม ด้วยกระบวนการวิธีประชาธิปไตย
 - 2.7.2 คำเฝ้าระวังอภิปรายในกลุ่มแบบประชาธิปไตย
 - 2.7.3 แกไข ว่าเป็นกลุ่ม ด้วยกระบวนการวิธีวิทยาศาสตร์ (แบบสืบสวนสอบสวน)
 - 2.7.4 วางแผนการและคำเฝ้าระวังโครงการในการแก้ปัญหา และการพัฒนา
โดยาหลักจริยธรรม 7 ประการ สำหรับนักกีเ็นเทว
 - 2.7.5 ปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากกลุ่ม ด้วยการมีวินัยในตนเอง
และปฏิบัติตามรับผิดชอบ
 - 2.7.6 ประ เณิตโครงการ ด้วยกระบวนการวิธีประชาธิปไตย

3. โครงสร้างเนื้อหา

3.1 ความคิดรวบยอดสำหรับการ เรียนรู้ ความหมายของคำต่อไปนี้

3.1.1 "ธรรม" "จริยธรรม" "ศีลธรรม"

3.1.2 "เมตตา" "เมตตาธรรม" "กรุณาธรรม"

3.1.3 "การอยู่ร่วมกัน" "สังคม" "ประชาธิปไตย"

3.1.4 "สภาพปัจจุบัน" "ปัญหา" "การแก้ปัญา"

3.1.5 "สันติวิธี"

3.2 หลักจริยธรรมสำหรับการ อยู่ร่วมกันแบบประชาธิปไตย

3.2.1 เมตตา-เมตตาธรรม

3.2.2 สันติวิธี 7

3.2.3 ความมีวินัยและรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม

3.3 หลักการสำหรับการ เรียนรู้

3.3.1 การ มีวินัยและรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม เป็นเสาหลักแห่งความทุกข์
และความไม่สงบสุข

3.3.2 จริยธรรมช่วยให้อนุรักษ์อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข(ธรรมกับกฎของโลก)

3.3.3 หลักจริยธรรม 7 ประการ ทำให้คนเป็นคนที่

3.3.4 ความมีวินัยและรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมช่วยให้อยู่
ร่วมกัน เป็นระบบประชาธิปไตย

* การทดสอบก่อนเรียน และการสร้างความรู้ความเข้าใจ
(รูปแบบทดสอบฉบับนี้ เกี่ยวกับการทดสอบหลังสอน)

4. สื่อการเรียนการสอน

- 4.1 การแสดงละคร 2 เรื่อง
- 4.2 รูปถ่ายภาพทิวทัศน์ขนาดใหญ่ 1 ม้วน 1 ชุด 1 ม้วน และชุดรูปถ่ายทิวทัศน์เล็ก ๆ 1 ชุด 1 ม้วน และชุดรูปถ่ายทิวทัศน์เล็ก ๆ 1 ชุด 1 ม้วน โดยนักเรียนเป็นผู้วาดเอง
- 4.3 การตั้งคำถาม แบบสืบสวน - สอบถาม
- 4.4 การ เสนอแนะปัญหา เรียบเรียง เรื่อง แบบแผน แบบทำใบวิงวอน
- 4.5 การ เสนอโครงการ ปฏิบัติการทางจริยธรรม
- 4.6 หนังสือกิจกรรม เพื่อใช้ตามประสงค์
- 4.7 การร่างสำหรับวิ เถาะห้แก่ผู้ปกครองและครู คณาจารย์ของโรงเรียน ประกอบ
หนังสือเรียนที่เป็นปัญหาของวิชา

5. สถานการณ์ปัญหาของวิชา

เพื่อให้อาจารย์ผู้สอนได้ทราบถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

- 5.1 ครูให้เด็กเรียนอาสาสมัครแสดงละคร เรื่อง เรื่องประกอบละคร
นักเรียน 2 คน ตัวโตหนึ่งคน ตัวเล็กหนึ่งคน
เรื่องที่สอง ของนักเรียน 7 คน ครูช่วยนักเรียนเขียนบทละคร
และฝึกซ้อมการแสดง ตลอดจนการหาวัสดุอุปกรณ์สำหรับการแสดง
หลักสำคัญ การวางเนื้อเรื่องนักเรียนของตนเองและลงมือกระทำเองโดย
โดยครู เป็นผู้คอยช่วยเหลือ ทั้งที่เนื้อเรื่องได้ถูกเขียนขึ้นแล้ว ทำเป็น
แก้ปัญหา เป็น และฝึกทักษะทางภาษาและการสื่อสาร การเขียนบท
และการทำอุปกรณ์ การแบ่งกันเขียนทั้งชั้นออกใบสมัครขอ
ให้ช่วยกันคิด ช่วยกันทำ

- 5.2 ละคร เรื่องที่ 1 มีใจความของ เรื่องดังต่อไปนี้

เด็กหญิงนิ่ม เป็นนักเรียนตัวโตที่สุดในชั้น และเด็กหญิงน้อย เป็น
นักเรียนตัวเล็กที่สุดในชั้น เธอทั้งสองได้ร่วมกันคิดว่าใครคน
จะต้องจ่าย 1 บาท ผลปรากฏว่าเธอและเพื่อนคนอื่น ๆ รวมเงิน
โดยกลางจากเธอและเพื่อนทั้ง 1 ที่คอยไม่ใคร่โกง จึง เกิดเสียงกันขึ้น
นิ่มโกรธจึงผลักเธอลง แล้ววิ่งหนีไป เธอตอบลงกระแทกอกเห็นปากแตก

จากนั้นครูให้นักเรียนแสดงบทบาทสมมติโดยแสดง เป็นใหญ่ เล็กตามลำพัง แล้วให้ปลาทั้งหมดขึ้นเขาแถวเรียงลำดับไหล่ จากนั้นให้ปลาตัวเล็กๆ ก่อ ลูกปลา วายหนีไปหลังทอง เรียงแถวให้ปลาตัวโตถัดไปรับวายเป็นไปกินปลา เล็กๆจนหมด(กิน โดยพิจารณาการปล่อยปลาออกจากอกของนักเรียนผู้ผสมแล้วเอามากายไว)

จากนั้นให้ปลาตัวโตถัดไปวายเป็นไปกินปลาที่กินปลาเล็ก เรียงกันไปอย่างนี้ จนในที่สุดเหลือปลาตัวโตที่สุดเพียงตัวเดียว โดยกาบปลาตัวอื่นๆไวจนเต็มปาก เมื่อนักเรียนแสดงบทบาทสมมติจบลงแล้ว ครูกักถามตามต่อไป เพื่อให้ นักเรียนแต่ละกลุ่มอภิปราย (ปรึกษาหารือกัน) เพื่อหาคำตอบ

ครู นักเรียนจะตั้งชื่อการ แสดงบทบาทสมมติ เรื่องปลา เพื่อที่จะทำอะไร?

นักเรียน อภิปรายหารือกันในกลุ่มโดยสมาชิกต่างก็เสนอความคิดเห็น เพื่อให้กลุ่มพิจารณาว่าจะรับหรือไม่รับ เป็นมติของกลุ่ม โดยปรึกษาหารือกัน ชักถาม เสนอหาหน้าที่พวกนั้นกลุ่มการ ประชุม แล้วเดาของ แต่ละกลุ่มรายงานต่อชั้น แล้วหัวหน้ากลุ่มแต่ละกลุ่มจะชื่อใครจะใคร่แนะนำ เสียงมากที่สุด (ชื่อที่กล่าวถึงคือ ปลาใหญ่กินปลาเล็ก ถ้าไม่มีนักเรียนกลุ่มใดเสนอชื่อนี้ ครูช่วยเสนอ เพิ่ม เติมได้)

ครู นักเรียนคงปรึกษากันในกลุ่มชื่อว่า เรื่องปลาใหญ่กินปลาเล็กนี้เหมือนกับละคร เรื่องใด (เรื่องที่ 1 หรือเรื่องที่ 2) เพราะเหตุใด?

นักเรียน อภิปรายเสร็จแล้วเล่าเสนอผลงาน

6.2 กิจกรรมขั้นสูง เกด

6.2.1 การสังเกตรูปแบบเปรียบเทียบ ปัญหาของจิต

ครู นักเรียนจะตั้งชื่อละคร เรื่องที่ 1 และ เรื่องที่ 2 ว่าอะไร?

นักเรียนอภิปรายกลุ่มย่อย แล้วเสนอชื่อตามมติของกลุ่มทั้ง 2 เรื่อง

ครู เลือกชื่อเรื่องโดยใช้วิธี "ประชามติ" (ถ้านักเรียนไม่เข้าใจคำว่า "ประชามติ" ให้ครูอธิบายความหมายให้นักเรียนฟัง เสียก่อน)

ครู กราฟนี้เราช่วยกันสังเกตรูปแบบแตกต่างของละครทั้งสองเรื่อง โดยช่วยกันสังเกตรูปแบบเห็นว่า ตัวละครทั้งสองเรื่องนี้มีอะไร แตกต่างกันบ้าง (ให้ตัวละคร ทั้ง 2 เรื่อง ออกมาเขียนหน้าทองคนละมุม) ขอให้ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มสังเกตรูปแบบ เปรียบเทียบ ว่าแตกต่างกันในทาง "ปริมาณ" และ "คุณภาพ" อย่างไรบ้าง ทั้ง 2 เรื่อง

(กรอธิบายความหมายของ "ปริมาณ" และ "คุณภาพ" ให้นักเรียนเข้าใจก่อน)
ให้นักเรียนอภิปรายกันในกลุ่ม แล้วให้แต่ละกลุ่มเสนอผลการอภิปรายต่อชั้น

ครู กราฟนี้ชื่อให้นักเรียนแสดงนึกพบพบเห็นว่า องค์กลุ่มมีการกระทำอะไร
บางที่ต่างกัน

นักเรียน อภิปรายกลุ่ม แล้วรายงานผลต่อชั้น

ครู นักเรียนสังเกตเปรียบเทียบ เทียบละคร 2 เรื่องก็แล้ว นักเรียนเกิดปัญหา
ของจิตอะไรบาง ? (ครูฝึกให้นักเรียนหาคำถามแบบสืบสวนสอบสวน)

นักเรียน อภิปรายกลุ่ม แล้วรายงานผลต่อชั้น

คำถามแบบสืบสวนสอบสวน มี 5 แบบ คือ

1. คำถามแบบสังเกตปัญหา เป็นคำถามถามถึง เหตุการณ์ในอดีตของปัญหา
หรือสถานการณ์ที่เป็นคำถามที่แสวงหาภูมิหลังของบุคคลที่เกี่ยวข้อง เป็นคำถามเกี่ยวกับ
ใคร ? อะไร ? ที่ไหน ? เมื่อไร ? เท่าไร ? และ อย่างไร ? ในอดีต

2. คำถามแบบสังเกต เป็นคำถามที่เกิดจากการสังเกตด้วยประสาทสัมผัสตั้ง
หา ในสถานการณ์ปัจจุบัน มักจะเป็นคำถามที่ชี้ให้เห็นหรือลงท้ายประโยคโดยกล่าวว่า อะไร ?
ใคร ? นานเท่าไร ? ที่ไหน ? เมื่อไร ? ในปัจจุบัน

3. คำถามแบบอธิบาย เป็นคำถามที่แสวงหาสาเหตุของปัญหา มักขึ้นต้นหรือ
ลงท้ายประโยคโดยกล่าวว่า ทำไม ? เพราะเหตุใด ?

4. คำถามแบบทำนาย เป็นคำถามที่คำหวังผลใน เมื่อเราแปร เปลี่ยนสภาพ
ที่เป็นสาเหตุ หรือ เป็นคำถามในเชิงการทดสอบสมมติฐาน มักจะขึ้นต้นประโยคโดย
กล่าว "ถ้า" แล้วลงท้ายโดยกล่าวว่า "อย่างไร" เช่น ถ้าหน้าใครบักวางรอนมากขึ้นจะ
กลายเป็นไอเร็วขึ้นไหม

5. คำถามแบบควบคุม เป็นคำถามเพื่อการนำกฎเกณฑ์ หรือความรู้ใหม่
ไปใช้ควบกับสถานการณ์ จึงมักลงท้ายประโยคโดยกล่าวว่า "อย่างไร"

ครู จลคำถามบนกระดานคำถามโดยจำแนกออกเป็นคำถามแบบต่างๆทั้ง 5 แบบ
ครูไม่ตอบคำถามแต่จะตั้งคำถามให้นักเรียนเข้าใจขึ้นสังเกตวิเคราะห์หาคำตอบ
ต่อไป โดยมุ่งหมายจะให้ให้นักเรียนค้นหาคำตอบด้วยตนเอง

การวางแผนประเภทของคำถาม

คำถามแบบ สังเกตแนวทาง	คำถามแบบ สังเกต	คำถามแบบ อธิบาย	คำถามแบบ ทำนาย	คำถามแบบ ควบคุม

6.2.2 การสังเกตวิเคราะห์องค์ประกอบ

ครูขอให้นักเรียนช่วยกันระดมแยกออกมาว่าในละครเรื่องที่ 1 และที่ 2 มีโครงเรื่องที่เกี่ยวของ มีตัวละครของอะไรบางอย่าง เกิดขึ้นที่ไหน เกิดขึ้นเมื่อไร เป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไร โดยใช้ตารางต่อไปนี้ช่วยเป็นแนวในการจำแนก

เรื่องอะไร	มีโครงเรื่อง เกี่ยวกับ	มีสิ่งของอะไร บางอย่างที่เกี่ยวของ	เรื่องนี้เกิดขึ้น ที่ไหน	เกิดขึ้น เมื่อใด

ทำไมจึง เกิดขึ้น	เกิดขึ้นอย่างไร	ผลเป็นอย่างไร

นักเรียน อภิปรายปรึกษาร่วมกัน เสร็จแล้วรายงานผล

6.2.3 การสังเกตวิเคราะห์ลักษณะ คุณสมบัติ และธรรมชาติของแต่ละองค์ประกอบ

ครู ขอให้ให้นักเรียนแยกออกมาว่าในเรื่องที่ 1 และ เรื่องที่ 2 (โดยแยกทีละเรื่อง) มีโครง เป็นฝ่ายผู้กระทำ และมีโครง เป็นฝ่ายถูกกระทำ หรือได้รับการกระทำ โดยแยกการกระทำออกมาเป็นท่าทางร่างกาย ทางวาจา และทางใจ (ความรู้สึกนึกคิด ตลอดจน เจตนาและความตั้งใจ) ใช้ตารางต่อไปนี้ เป็นแนวทางในการวิเคราะห์

ตารางวิเคราะห์การกระทำทางกาย วาจา ใจ

ข้อ	ผู้กระทำ			ข้อ	ผู้กระทำ		
	ทางกาย	ทางวาจา	ทางใจ		ทางกาย	ทางวาจา	ทางใจ
1				1			
2				2			
3				3			

นักเรียน อภิปรายปรึกษาหารือกันในกลุ่มแล้วรายงานผล

ครู นำคำถามแบบสังเกตและแบบสลับเป้าหมายของนักเรียนที่จับคู่กันไว้ มาให้นักเรียนพิจารณาหาคำตอบโดยกรูไ้ความชอบ เหลือในกรณีที่นักเรียนไม่สามารถตอบได้

นักเรียน อภิปรายกลุ่มเพื่อหาคำตอบของคำถามแบบสังเกต และ แบบสลับเป้าหมาย

6.3 กิจกรรมชั้นอธิบาย

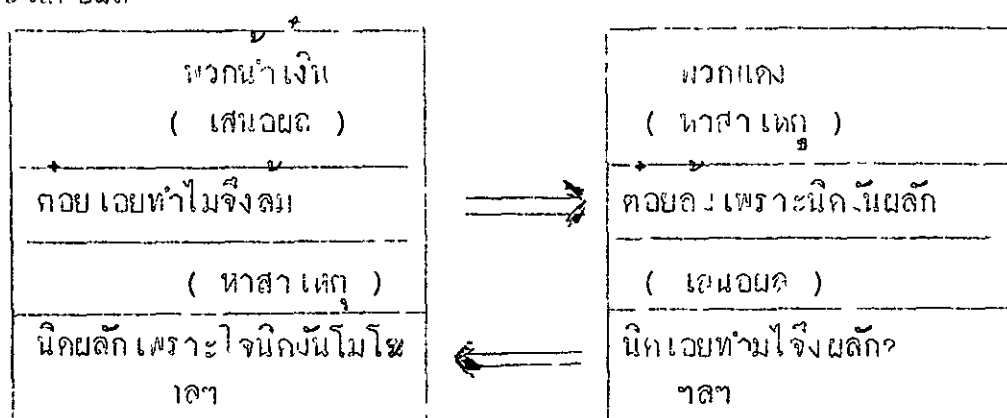
ครู นำคำถามแบบอธิบายของนักเรียนที่จับคู่กันไว้ มาให้นักเรียนแต่ละกลุ่มอภิปรายเพื่อหาคำตอบ

นักเรียน อภิปรายเพื่อหาคำตอบ เสร็จแล้วรายงานผล

ครู นักเรียนลองนึกคิดว่า เป็นเพราะเหตุใด การกระทำของฝ่ายผู้กระทำในละคร เรื่องที่ 1 และ เรื่องที่ 2 จึงต่างกัน ?

นักเรียน อภิปรายกลุ่มย่อยรายงาน ผล แล้วลงบรรทัด กิจกรรมชั้น โดยมีครู เป็นผู้ช่วยให้ความกึกก้องเห็นเพิ่มเติม

ครู ให้นักเรียนลอง เสนอทนายพิเคราะห์ด้วย เรื่องราวในละคร เรื่องที่ 1 โดยลำพัง เรื่องถัดจากผลไปหา เหตุแบบเดียวกันกับการ เสนอทนายว่า "ผม เอยทำไมจึงตก?" โดยครูแบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็น 2 พวก พวกละประมาณ 10 คน ก็คือ กลุ่มพวกที่เสนอผล กับ กลุ่มพวกที่หาสาเหตุ แล้วสุดท้าย กลุ่มที่เคยเสนอผลในเรอบต่อไปจะหาสาเหตุและกลุ่มหาสาเหตุจะเสนอผล



นักเรียน แบ่ง เป็น 2 พวก คือ พวกน้ำเงิน กับ พวกแดง แล้วเสนอทนายพิเคราะห์ด้วย เรื่องราวด้วยตัวอย่างที่ใหไว้ในตารางข้างบน โดยมีครูคอยช่วยประเป็นว่า ผล กับ เหตุ เกี่ยวของกันฉันท์กันอย่างสูง เหตุสมผลหรือยัง ให้นักเรียน เขียนใบวนกระดานคำ เสร็จแล้วให้ทุกคนทบทวนนึกไว้ในสมุดของตนเอง แล้วขอความบนกระดานคำ

ครู เมื่อให้นักเรียนทนายปัญหา ผล - เหตุ จบแล้ว ครูให้นักเรียนแต่ละพวกส่งตัวแทนออกมา ลำดับเรื่องราวจากเหตุไปหาผล โดยจับ เวลาว่าพวกไหนจะลำดับเรื่องราวได้เร็วกว่ากันและถูกต้องด้วย

นักเรียน พวกแดงและพวกน้ำเงิน เลือกตัวแทนออกไปลำดับเรื่องราวหน้าชั้น เสร็จแล้วทุกคนเขียนลงในสมุดของตัวเองลำดับเรื่องราวจากเหตุไปหาผล

ครู ให้นักเรียนเล่นทนายปัญหาลำดับเรื่องราวในแต่ละกร เรื่องที่ 2 เช่น เกี่ยวกับเรื่องที่ 1 ทุกประการ โดยให้นักเรียนกลุ่มที่ยังไม่ใคร่เด่นใน 2 กลุ่มแรกออกมาเล่น

นักเรียน เมื่อแบ่งพวกเรียบร้อยแล้ว พวกแดง เริ่มทนายปัญหาว่า "สมศรีเคยทำในสิ่งมีความสุข" พวกน้ำเงินก็จะตอบว่า "สมศรีมีความสุขเพราะทองของมันมี" ฯลฯ

ครู ในละคร เรื่องที่ 1 ไกรณีวิปริตธรรมชอโค ไกรชาคจริยธรรมชอโค เพราะเหตุใด? อะไร เป็นเครื่องชี้บอก?

นักเรียน อภิปรายกลุ่มย่อย แล้วรายงานผล โดยให้นักเรียนแต่ละกรช่วยกันประเมินผล

ครู ในละคร เรื่องที่ 2 ไกรณีวิปริตธรรมชอโค ไกรชาคจริยธรรมชอโค เพราะเหตุใด? อะไร เป็นเครื่องชี้บอก?

นักเรียน อภิปรายแล้วรายงานผล โดยให้นักเรียนแต่ละกรช่วยกันประเมินผล

ครู ขอให้นักเรียนแต่ละกลุ่มประเมินการกระทำทางกาย ทางวาจา และทางใจ ของบุคคลในละคร เรื่องที่ 1 และ เรื่องที่ 2 โดยอาศัยตารางต่อไปนี้เป็นแนว

การประเมินการกระทำ ทางกาย วาจา ใจ

ข้อผู้กระทำ						ข้อผู้กระทำ					
ทางกาย		ทางวาจา		ทางใจ		ทางกาย		ทางวาจา		ทางใจ	
ดี	ชั่ว	ดี	ชั่ว	ดี	ชั่ว	ดี	ชั่ว	ดี	ชั่ว	ดี	ชั่ว

นักเรียน อภิปราย เพื่อประเมินการกระทำทางกาย วาจา ใจ ของบุคคลในละคร โดยอาศัยตารางที่กำหนดให้ เสร็จแล้วรายงานผลโดยมีครูและนักเรียนช่วยกันประเมินผล ครู ขอให้นักเรียนทั้งชั้นลงประชามติในการประเมินการกระทำทางกาย ทางวาจา ทางใจ ของบุคคลในละครแต่ละเรื่อง

6.4 กิจกรรมชี้ทำนายและทดลอง

ครู นำคำถามแบบทำนายที่นักเรียนทั้งไว้ในตอนแรกมาให้นักเรียนแต่ละกลุ่มอภิปราย เพื่อหาคำตอบ

นักเรียน อภิปรายแล้วรายงานผลที่จะทำนาย

ครู ถ้ามีนักเรียนคนหนึ่ง อยู่ในชั้นนี้หลายๆคน ผลจะเป็นอย่างไร?

ถ้ามีกษัตริย์คนหนึ่ง อยู่ในยานของนักเรียน ผลจะเป็นอย่างไร?

ถ้ามีกษัตริย์คนหนึ่ง อยู่ในชุมชนเป็นจำนวนมาก ผลจะเป็นอย่างไร?

นักเรียน อภิปรายกลุ่มย่อย เพื่อตอบคำถามที่ขอเสร็จแล้วรายงาน

ครู ถ้ามีนักเรียนคนหนึ่ง สมมติอยู่ในชั้นนี้มากๆ ผลจะเป็นอย่างไร?

ถ้ามีกษัตริย์คนหนึ่ง สมมติอยู่ในนครบารวของนักเรียน ผลจะเป็นอย่างไร?

ถ้ามีกษัตริย์คนหนึ่ง สมมติอยู่ในชุมชนมากๆ ผลจะเป็นอย่างไร?

นักเรียน อภิปราย แล้วรายงานผล

ครู นักเรียนลองช่วยกันสรุปเป็นหลักการ หรือ กฎเกณฑ์ว่า ถ้าเราจะอยู่ร่วมกันแบบประชาธิปไตยอย่างมีความสุข ทั้งในโรงเรียน ที่บ้าน และในชุมชน เราควรประพฤติปฏิบัติต่อกันอย่างไร เราควรยึดหลักธรรมข้อใดที่มั่นใจไว้ในใจ?

นักเรียน อภิปรายกลุ่ม เช่นผลลัพท์แล้วอภิปรายทั้งชั้น เพื่อหาประสามติ โดยมีครูช่วยแนะนำเชิง เกมและช่วยประ เสนอผลโดยอาศัยหลักมนุษยธรรม

6.5 กิจกรรมชี้ทวนทบทวนสรุปรวม

ครู นักเรียนมีวิธีนำเอาหลักมนุษยธรรมมาประพฤติปฏิบัติ เพื่อให้เกิดการควบคุมการกระทำทางกาย วาจา ใจ ใจได้อย่างไร?

นักเรียน เสนอวิธีการ เป็นรายบุคคล เสนอวิธีการ เป็นรายกลุ่มและ เสนอวิธีการที่เป็นมติของชั้น

ครู ถ้ามีนักเรียนคนหนึ่ง เสนออย่างผิด นักเรียนจะมีวิธีช่วยกันฝึกประพฤติปฏิบัติทางหลักมนุษยธรรมมากขึ้นได้อย่างไร?

นักเรียน เสนอวิธีการ เป็นรายบุคคล เป็นรายกลุ่ม และเป็นมติของชั้น

ครู นักเรียนจะมีวิธีนำเอาหลักมนุษยธรรมมาใช้ เป็นหลักการสำหรับอยู่ร่วมกันในชั้นเรียนอย่างมีความสุขได้อย่างไร ขอให้เสนอเป็นโครงการที่วางแผนปฏิบัติจริงใจ

นักเรียน อภิปรายร่วมกัน เป็นระดมสมอง และ ระดมชั้น เพื่อฝึกการปฏิบัติจริยธรรมจนเกิดเป็นนิสัย

ครูและนักเรียนทั้งชั้น ช่วยกันประเมินโครงการ แล้ววางแผนที่จะประพฤติ ปฏิบัติใน
กลุ่มและในโรงเรียน

ครู นักเรียนจะมีวิสัยทัศน์ตามผลและประเมินผลว่ามีการปฏิบัติตามโครงการอย่างไรบ้าง
นักเรียน อภิปราย แล้วยางงานผล โดยมีครูเป็นที่ปรึกษา

ครู ช่วยแนะนำในภาคปฏิบัติและประเมินผล เป็นระยะๆตลอดจนส่ง เสร็จให้นักเรียน
ติดตามและประเมินผลด้วยตัวเอง ประเมินผลโดยอาศัยกลุ่ม และชั้น เป็นผู้ประเมิน
นักเรียน ร่วมกันตั้งจิตอธิษฐานว่า จะพยายามประพฤติปฏิบัติตนตามหลักมนุษยธรรม
โดยมีแผนในการ เสนอวางกวางหนาของ แต่ละคน ของ แต่ละกลุ่มและของทั้งชั้น
ซึ่งอาจจะจัดในรูปของ "โครงการความก้าวหน้าในทางจริยธรรม" ตลอดจนการนิมนต์
พระมาแสดงธรรม เรื่อง มนุษยธรรม ผูกให้นักเรียนอาราธนาถ้อยและอาราธนาธรรมได้
อย่างถูกต้อง

7. การ ทดสอบและประเมินผลหลังการ เรียนการสอน

ให้นักเรียนตอบแบบทดสอบซึ่งสร้างขึ้นตามแนวจุดมุ่งหมาย เชิงพฤติกรรม

* (แบบทดสอบฉบับนี้ใช้ ทดสอบก่อนสอน เพื่อตรวจความรอบตัวไป)

8. การ เรียนการสอนช่วยเสริม

เมื่อพบว่า นักเรียนกลุ่มใด หรือ คนใด ยังไม่บรรลุจุดมุ่งหมายข้อใด ครูควรจัดกิจกรรม
การเรียนการสอนช่วยเสริมให้ จนนักเรียน เกิดการ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมครบตามจุด
มุ่งหมาย

ตัวอย่างกิจกรรมช่วยเสริม

8.1 ให้นักเรียน เล่าประสบการณ์ของตนเอง เกี่ยวกับการกระทำที่
ถูกต้อง และที่ขัดต่อหลักมนุษยธรรม อย่างน้อย 2 เรื่อง เพื่อ
เป็นการ เปรียบ เทียบกัน

8.2 ให้นักเรียนฝึกตั้งคำถามแบบสืบสวนสอบสวน เกี่ยวกับ เรื่องที่เล่ามานั้น

8.3 ให้นักเรียนไปแสวงหากฎาข้อ เหล่านั้น ทุกข้อ โดยการไปค้นคว้า
แล้วทำรายงานส่งครู พร้อมทั้ง เสนอวิธีปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง
ของตนเอง

ชุดการเรียนรู้การสอนแบบสืบสวนสอบสวน

เรื่อง การปฏิรูปที่ดิน

จุดมุ่งหมายทั่วไป

1. เพื่อให้นักเรียนรู้จักและเข้าใจสภาพปัจจุบัน และปัญหาการพึ่งตนเอง อีสภาพและเสรีภาพในระบบเศรษฐกิจ
2. เพื่อให้นักเรียนรู้จักและเข้าใจจุดมุ่งหมาย หลักการและวิธีการพึ่งตนเองเพื่อให้ได้รับอีสภาพและเสรีภาพในระบบเศรษฐกิจ
3. เพื่อให้นักเรียนรู้จักและเข้าใจหลักการ วิธีการปฏิรูปที่ดิน
4. เพื่อให้นักเรียนรู้จักและเข้าใจวิธีการแก้ปัญหา ในการปฏิรูปที่ดิน

จุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม

เมื่อเรียนจบบทเรียนนี้แล้วนักเรียนจะสามารถ

1. บรรยายเชิงวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและปัญหาของการที่คนในชาติพึ่งตนเองไม่ได้ในระบบเศรษฐกิจ
2. อธิบายถึงการมีอีสภาพและเสรีภาพในทางเศรษฐกิจได้
3. อธิบายหลักการและวิธีการปฏิรูปที่ดินได้
4. บรรยายวิธีการแก้ปัญหาในการปฏิรูปที่ดินได้
5. อธิบายความหมายของการพึ่งตนเองได้ในระบบเศรษฐกิจ และการรวมกลุ่มกันเพื่อแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจ

โครงสร้างเนื้อหา

1. ความคิดรวบยอดสำหรับการเรียนรู้
ระบบเศรษฐกิจ (ในบ้าน – ในโรงเรียน – ในสังคม)
เสรีภาพ (มี – ไม่มี)

อิสระภาพ (มี - ไม่มี)

ฟังตนเอง (ฟังได้ - ฟังไม่ได้)

การปฏิบัติที่

2. หลักการสำหรับการเรียนรู้

หลักการเรียนรู้ในค่านิยมกิจกรรม

เสรีภาพและอิสระภาพในทางเศรษฐกิจ เกิดขึ้นได้จากการฟังตนเอง

การฟังตนเองได้ในทางเศรษฐกิจเกิดจากการรวมกลุ่ม (ในทางเศรษฐกิจ)

หลักการปฏิบัติที่

สื่อการเรียนการสอน

รูปภาพ บัตรคำ

กิจกรรมการเรียนการสอนขั้นตั้งกับแนวทาง

กิจกรรมการวิเคราะห์ที่ 1 "มีเสรีภาพ-ไม่มีเสรีภาพ"

คำถาม - ให้นักเรียนคิดว่าถ้าได้รับอนุญาตให้ทำอะไรตามใจชอบนักเรียนจะทำอะไรบ้าง ?

คำตอบ - ตัวอย่างคำตอบ เช่น กินอะไรตามใจชอบ เล่นอะไรตามใจชอบ

กิจกรรมการสอนค่า - ตัวอย่างทั้งหมดนี้เป็นตัวอย่างของการทำอะไรตามใจชอบ ซึ่งเรียกว่า

"เสรีภาพ" ถ้าพูดห้ามไม่ให้ทำอะไรตามใจชอบจะเรียกว่า "ไม่มีเสรีภาพ"

ครู อธิบายให้นักเรียนเข้าใจว่า เสรีภาพนั้น ต้องอยู่ในขอบเขตของหลักธรรม และหลักกฎหมาย จึงจะไม่ใช่เสรีภาพแห่งความป่าเถื่อน

กิจกรรมการสอนค่าที่ 2 "มีอิสระภาพ-ไม่มีอิสระภาพ"

ครู - ให้นักเรียนดูข่าว ลูกสัตว์ต่าง ๆ วิ่งเล่นแม่-ภาพสัตว์ตัวโต ๆ ที่หากินโดยอิสระให้ดูภาพคนถูกฉกฉวย คนที่พนจกโชติลาม

คำถาม — ให้นักเรียนดูภาพใหม่เหมือนกัน

คำตอบ — ภาพคนล้ามีโซ่ และลูกสัตว์ที่วิ่งตามแม่เหมือนกัน

กิจกรรมการสอนคา — ครูสอนบัตรคำ "มีอิสระภาพนั้น" "ไม่มีอิสระภาพ" เทียบกับภาพ

ครู — อธิบายให้นักเรียนเข้าใจ อิสระภาพนั้นมีทั้ง อิสระภาพทางกาย และอิสระภาพทางใจ
อิสระภาพทางใจคือมีจิตใจ เป็นอิสระจากการเป็นทาสของกิเลสทั้งปวง

กิจกรรมการสอนลำดับที่ 3 "ฟังตนเองได้ — ฟังตนเองไม่ได้"

ครู — ให้นักเรียนดูคนไม่ใบหู ที่ขึ้นเองได้หลายชนิด เช่น กุหลาบ และต้นไม้ในกระถาง หรือไม้พุ่มดอก

คำถาม — ต้นไม้ทั้งหมดยี่เหมือนกันอย่างไร

คำตอบ — ขึ้นเองไม่ได้ ต้องดูแลเอาใจใส่ประคบประหงม

กิจกรรมการสอนคา — ครูสอนบัตรคำ "ฟังตนเองไม่ได้"

กิจกรรมขั้นสังเกต

คำถาม — ให้นักเรียนดูตัวเองว่า เหมือนกับต้นไม้พวกไหน

คำตอบ — เหมือนกับต้นไม้ที่ฟังตนเองไม่ได้ ยังต้องพึ่งพ่อแม่

คำถาม — นักเรียนกางกับพ่อแม่หรือพี่ใด ๆ อย่างไร

คำตอบ — พ่อแม่ พี่ใด ๆ เหมือนกับต้นไม้ฟังตนเองไม่ได้ นักเรียนฟังตนเองไม่ได้

— พ่อแม่และพี่ไม่ทองของเงินใคร นักเรียนทองขอเงินพ่อแม่หรือพี่

— พ่อแม่และพี่อยากซื้ออะไรก็ได้ นักเรียนอยากซื้ออะไรก็ตามใจชอบไม่ได้ทองขอ

อนุญาต

— พ่อแม่และพี่ไปทำงานได้เงิน นักเรียนไปโรงเรียน

คำถาม — นักเรียนต้องการอะไร

คำตอบ — นักเรียนต้องการซื้อหรือทำตามใจชอบ

คำถาม — ปัญหาของจิตคืออะไร

ทำอย่างไรจึงจะซื้อของหรือทำอะไรตามใจชอบได้

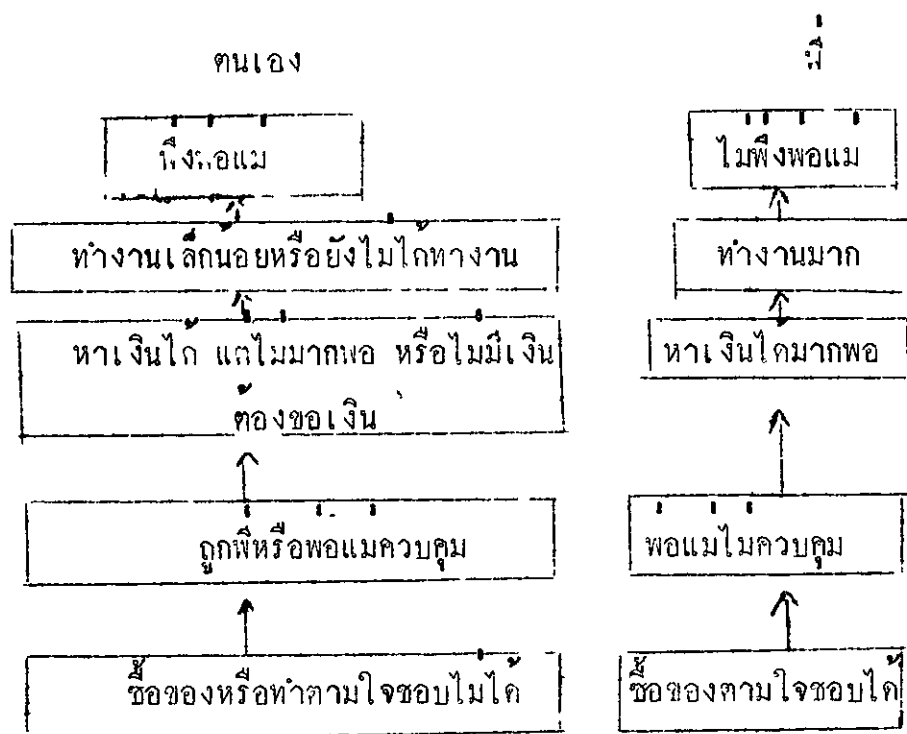
คำถาม - การที่จะรู้วิธีการ ว่าทำอย่างไรจึงจะแก้ปัญหาได้นั้น นักเรียนต้องรู้สาเหตุก่อน
นักเรียนจะตั้งคำถามเพื่อสาเหตุว่าอย่างไร

คำตอบ - เหตุไฉนนักเรียนจึงซื้อของหรือทำอะไร ๆ ตามใจชอบไม่ได้

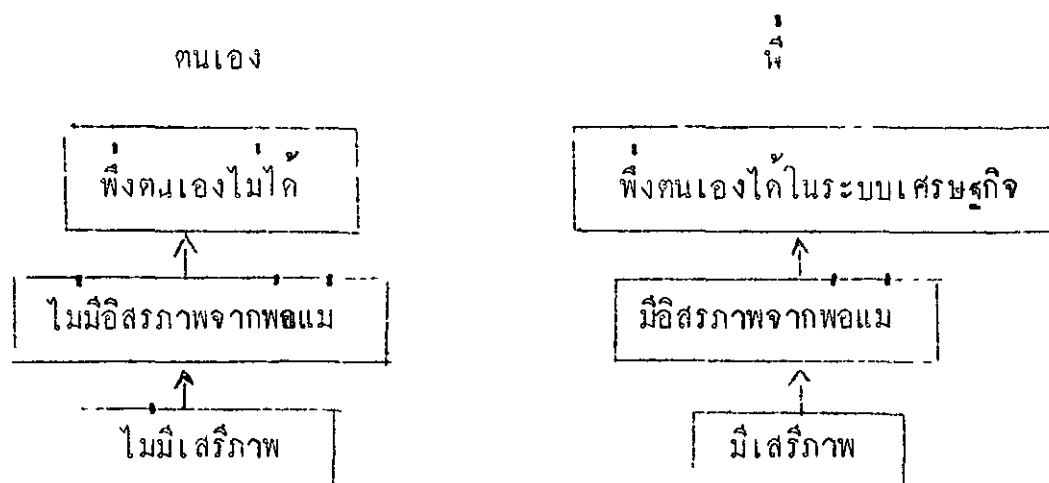
กิจกรรมชั้นอธิบาย

การอธิบายกันสาเหตุ

คำถาม - สาเหตุของปัญหาของวิก คืออะไรให้เรียงจากผลขึ้นมาหาเหตุ



คำถาม—ให้ใช้คำในชั้นสั่งกับแนวทาง เช่นคำว่า เสรีภาพ อิศรภาพ แทนคำ
ในกรอบต่าง ๆ



หลักการด้านสาเหตุ

- หรือ
- (1) การไม่มีเสรีภาพ เกิดขึ้นจากการไม่มีอิสรภาพ
 - (2) การไม่มีอิสรภาพ เกิดขึ้นจากการฟังตนเองไม่ได้
 - (1) การมีเสรีภาพ เกิดขึ้นจากการมีอิสรภาพ
 - (2) การมีอิสรภาพ เกิดขึ้นจากการฟังตนเองได้ (นั่นคือการมีอิสรภาพเกิดจากการไม่ขึ้นกับผู้อื่น)

การอธิบายด้านวิธีการ

คำถาม - อะไรทำให้นักเรียนฟังตนเองไม่ได้
ทำอย่างไรจึงจะฟังตัวเองได้

คำตอบ - เหตุที่นักเรียนฟังตัวเองไม่ได้ เพราะยังเป็นเด็กมีกำลังน้อย
ในทุก ๆ ทาง

หลักการ - การฟังตัวเองได้ เกิดจากการรวมกลุ่มผู้มีกำลังน้อย
(ถ้าตอบไม่ได้ให้ทบทวนความรู้จากเรื่อง "รวมกันเราสู้")

หลักการด้านวิธีการ

- การพึ่งตัวเองได้ขึ้นอยู่กับความร่วมมือกัน

กิจกรรมชั้นทำนายน และทดลอง

การตั้งคำถามชั้นทำนายน

- ถ้านักเรียนยังไม่ทำงาน นักเรียนต้องพึ่งพ่อแม่ในทางการเงิน (หรือในทางเศรษฐกิจ) มากหรือน้อย ?
- ถ้านักเรียนทำงานบ้าง แต่ยังไม่พอ นักเรียนจะยังต้องพึ่งพ่อแม่มากหรือน้อย
- ถ้านักเรียนทำงานมาก จะพึ่งพ่อแม่มากหรือน้อย

การทดลอง

- (1) ทดลองด้วยการสร้างโครงการให้นักเรียนฝึกหารายได้ด้วยตนเอง
- (2) โดยการผลิตสิ่งของหรือปลูกผักแล้วนำไปขายที่ตลาด

ลองมองดูสถานการณ์จริง ถ้าได้มีการแรงงานสหกรณ์ในโรงเรียนขึ้นแล้ว ก็ให้ดูว่า เมื่อนักเรียนเป็นสมาชิกสหกรณ์ร้านค้าของโรงเรียน หรือสหกรณ์การเกษตรของโรงเรียน ก็นับว่านักเรียนพึ่งตนเองในทางเศรษฐกิจ อันจะเกิดผลให้พึ่งตนเองได้ในระบบสาธารณสุขในโรงเรียน ใบไม้ช้านั้นก็คือ นักเรียนจะได้อาหารที่มีคุณภาพดีขึ้น เป็นต้น ยิ่งพึ่งตนเองได้มากเท่าใด ก็ยิ่งมีเสรีภาพในการเลือกอาหารที่มีคุณภาพมากเท่านั้น ทั้งนี้ด้วยการรวมแรง รวมทุน ฯลฯ

ดังนั้น หลักการก็คือเสรีภาพและอิสระภาพ ขึ้นอยู่กับการพึ่งตนเอง คนเรามีอิสระภาพ เสรีภาพมากเท่าใด ย่อมหมายถึงการพึ่งตนเองได้มากเท่านั้น และคนเรายังมีแรงน้อยก็พึ่งตัวเองได้ด้วยการรวมแรง ฯลฯ

กิจกรรมชั้นควบคุม – คิดสร้างสรรค์

ระบบเศรษฐกิจ

ครูให้หัวข้อต่อไปนี้

-สภาพ → ปัญหา และสาเหตุของปัญหา → ความต้องการ → จุดมุ่งหมาย →
 → หลักการ → วิธีการแก้ปัญหาที่สาเหตุ → โครงการปฏิบัติงาน → จริยธรรม →
 → พฤติกรรม
 -ให้นักเรียนเสนอ เนื้อหาตามที่เรียนมาและเพิ่มเติมให้ครบ

กิจกรรมการเรียนรู้ตอน "ระบบเศรษฐกิจในบ้าน"

- สภาพ - นักเรียนเป็นเด็ก
- ปัญหา - นักเรียนไม่มีเสรีภาพ ไม่มีอิสรภาพในทางเศรษฐกิจในบ้าน
 (ถูกควบคุมด้านการเงิน)
- สาเหตุของปัญหา - นักเรียนพึ่งตนเองไม่ได้ในทางเศรษฐกิจ (หาเงินเองไม่ได้ หรือ
 ใ้กน้อย)
- ความต้องการ - ต้องการเสรีภาพในทางเศรษฐกิจ (ซื้อของได้ตามใจชอบ)
- จุดมุ่งหมาย - เพื่อให้นักเรียนพึ่งตนเองได้ในทางเศรษฐกิจ เมื่อจบการศึกษาออกไป
 เป็นพลเมืองของชาติ
 (รู้จักปฏิบัติงานในสหกรณ์ ที่พ่อแม่ หรือกลุ่มผู้ใหญ่ทำอยู่)
- หลักการ - (1) "เสรีภาพและอิสรภาพในทางเศรษฐกิจ เกิดขึ้นจากการพึ่งตนเอง
 ได้ในทางเศรษฐกิจ"
 (2) "การพึ่งตนเองได้ในทางเศรษฐกิจ เกิดขึ้นจากการรวมกลุ่ม
 ผู้มีกำลังน้อยในทางเศรษฐกิจ"
- วิธีการ - พึ่งตนเองโดยการรวมกลุ่ม (รวมกันซื้อ รวมกันขาย ฯลฯ)
- หมายเหตุ - เนื้อหาหลักอยู่หน้าวงเล็บ คือส่วนที่ครูให้เป็นตัวอย่าง ส่วนที่อยู่ใน
 วงเล็บคือก่าอธิบายของนักเรียน ซึ่งครูตรวจไ้ว่า นักเรียนเข้าใจ
 เนื้อหาหลัก ตลอดจนหัวข้อที่เรียงลำดับไว้ให้หรือไม่
- โครงการปฏิบัติงาน - (1) ทาสหกรณ์ในโรงเรียน (2) ถ้าโรงเรียนยังไม่ได้ทำ
 สหกรณ์ ก็ให้นักเรียนเสนอโครงการเล็ก ๆ แก้ปัญหาเศรษฐกิจ
 ของตนเองในกลุ่มเล็ก ๆ (เช่น ปัญหาไม่มีหนังสือเรียน ไม่มี
 ดินสอสี ฯลฯ)

จริยธรรมประจำระบบเศรษฐกิจในบ้าน

- ข้อสัจย์ สุจริต ยุติธรรมต่อกัน (ไม่โกงโกง ไม่เอาเปรียบ)
- ชยัน ประหยัด (แบ่งงานกันทำ และชยันทำงานส่วนที่เป็นหน้าที่ ประหยัดเงินในอัตราส่วนที่เหมาะสมกับรายได้ – รายจ่าย)

พฤติกรรมประจำระบบเศรษฐกิจในบ้าน

รู้จักพึ่งตนเองในทางเศรษฐกิจ และมีอุกมคติในทางเศรษฐกิจว่า จะพัฒนาตนเองในทางเศรษฐกิจเพื่อพัฒนาทางจิตใจหรือมโนธรรม (ไม่เินพัฒนาตนเองในทางเศรษฐกิจเพื่อความร่ำรวย)

หมายเหตุ – เนื้อหาหลักหน้าวงเล็บนี้ให้นักเรียนคิดเสนอเอง ถ้าเสนอไม่ได้ คุณลักษณะของคนไทย 10 ประการ ก็น่าจะไปนี้

1. มีระเบียบวินัย
2. มีความซื่อสัจย์ สุจริต และยุติธรรม
3. ชยัน ประหยัด และยุติธรรม
4. สำนึกในหน้าที่และความรับผิดชอบต่อสังคม และประเทศชาติ
5. รู้จักกตริเวิม วิจารณ์ และคัดสินใจอย่างมีเหตุผล
6. กระตือรือร้นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย รักและเทิดทูนชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
๗. มีพลานามัยสมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ
8. รู้จักพึ่งตนเองและมีอุกมคติ
9. มีความภาคภูมิใจ และรู้จักทำนุบำรุงศิลปะ วัฒนธรรม และทรัพยากรของชาติ
10. มีความเสียสละ เมตตาอารี กตัญญูทเวที่ กล้าหาญ และสามัคคี

กิจกรรมการเรียนรู้ตอน "ระบบเศรษฐกิจในประเทศ และการปฏิรูปที่ดิน"

ประเทศที่มีความมั่นคงน้อยทางเศรษฐกิจ

- | | |
|----------------|--|
| สภาพ (1) | - ผลเมืองส่วนใหญ่อยู่ไม่กินไม่ดื่มฐานะทางเศรษฐกิจ ไม่มี
ความเสมอภาคทางเศรษฐกิจคือ มีโอกาสไม่เท่าเทียมกันในการ
เลือกอาชีพ |
| (2) | - ประเทศมีความมั่นคงในทางเศรษฐกิจน้อย |
| ปัญหา (1) | - ผลเมืองส่วนใหญ่ไม่มีเสรีภาพ ไม่มีอิสรภาพทางเศรษฐกิจ ไม่มี
โอกาสเท่าเทียมกันในการเลือกอาชีพ |
| (2) | - ประเทศไม่มั่นคงทางเศรษฐกิจ |
| สาเหตุของปัญหา | - ผลเมืองส่วนใหญ่พึ่งตนเองไม่ได้ในทางเศรษฐกิจ |
| ความต้องการ | - ต้องการให้ผลเมืองส่วนใหญ่มีเสรีภาพ |
| จุดมุ่งหมาย | (1) เพื่อให้ผลเมืองส่วนใหญ่พึ่งตนเองได้ในทางเศรษฐกิจ
(2) เพื่อให้ประเทศมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ |
| หลักการ | (1) เสรีภาพและอิสรภาพในทางเศรษฐกิจ เกิดขึ้นจากการพึ่ง
ตนเองได้ในทางเศรษฐกิจ
(2) การพึ่งตนเองได้ในทางเศรษฐกิจ เกิดขึ้นจากการรวมกลุ่ม
ผู้มีกำลังน้อยในทางเศรษฐกิจ |
| วิธีการ | - ผลเมืองส่วนใหญ่พึ่งตนเองโดยการรวมกลุ่ม |
| วิธีสอน | - (1) ครูเสนอเนื้อหาข้างบนนี้ โดยให้นักเรียนเทียบเนื้อหาเกี่ยวกับ
ระบบเศรษฐกิจในบ้านเกี่ยวกับตัวนักเรียนเอง ให้ดูว่า
หัวข้อไหนเหมือนกัน หัวข้อไหนไม่เหมือนกัน
(2) ครูเสนอข้อมูลเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาล
- นโยบายภายในประเทศของรัฐบาลที่แล้ว ๆ มาส่งเสริม
สหกรณ์ทั่วประเทศ |

— นโยบายนอกประเทศ รัฐบาลก็ร่วมประชุมกับสมาคมอาเซียน อันประกอบด้วยประเทศ อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย สิงคโปร์ ไทย บอช ฯ

- ครู — ตักข้าวและให้นักเรียนช่วยกันหาข่าวเกี่ยวกับเรื่องนี้มาประกอบการเรียน เรียนหาความเหมือนระหว่างนโยบายของรัฐบาล ที่ส่งเสริมสหกรณ์และสมาคมอาเซียน
- ครู — ให้นักเรียนอธิบายว่า เหตุใดรัฐบาลจึงมีนโยบายดังกล่าว
- คำตอบที่คาดหวังคือ รัฐบาลใช้หลักการพึ่งตนเองด้วยการรวมกลุ่ม เพื่อแก้ปัญหาเศรษฐกิจเป็นนโยบายของรัฐบาล ทั้งภายในและภายนอกประเทศ
- ถ้านักเรียนตอบไม่ได้ให้ครูหลักการทั้ง 2 ข้อ ในหน้าก่อน แล้วให้คิดตอบเองตามหลักการ
- ครู — ทบทวนโดยให้นักเรียนเสนอว่า พฤติกรรมที่เป็นปัญหา ซึ่งอาจจะเรียกว่า "พฤติกรรมวิกฤต" ที่ทำให้ประเทศไม่มั่นคงทางเศรษฐกิจ คือพฤติกรรมอะไร
- พฤติกรรมการแข่งขันกับผู้อื่น ไม่พึ่งตนเองในทางการเงิน การซื้อขาย
- ครู — ให้นักเรียนเสนอว่าพฤติกรรมที่ต้องการส่งเสริมให้เกิดขึ้นแทนพฤติกรรมวิกฤตคือ พฤติกรรมอะไรบ้าง ให้นักเรียนเสนอจาก คุณลักษณะของคนไทย 10 ประการก็ได้ หรือจะเพิ่มเติมก็ได้
- รู้จักพึ่งตนเองมีอุดมคติ
- ชยัน ประหยัด ยุติธรรม ฯลฯ
- ครู — ให้นักเรียนทายว่า เมื่อเทียบกับตัวนักเรียน ประเทศไทยจะมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจมากหรือน้อย ถ้าพลเมืองไม่รีบฝึกพึ่งตนเองด้วยการรวมกลุ่มน้อย
- ครู — ขอให้เราลองนำเอาหลักที่ว่า การพึ่งตัวเองทำให้ประเทศเกิดความมั่นคงไปใช้ในระบบอื่น ๆ เช่น ระบบการพัฒนาที่ดินหรือปฏิรูปที่ดินต่อไป

ครู - การปฏิรูปที่ดินเนื่องมาจากสาเหตุใด ? ขอให้นักเรียนนึกตามสภาพการ และปัญหาที่เกิดขึ้น

ครู - วิธีการปฏิรูปที่ดินที่รัฐบาลจัดทำ เป็นอย่างไร ? มีหน่วยงานใดเป็นผู้รับผิดชอบ มีการปฏิบัติงานอย่างไร

ครู - ปัญหาที่เกิดขึ้นในการปฏิรูปที่ดินอะไรบ้าง ? เราจะนำหลักการพึ่งตนเองมาใช้แก้ปัญหานี้อย่างไร

เมื่อจบมีเรียนนี้แล้วให้นักเรียนทำแบบฝึกหัด "ชุดการอยู่ร่วมกับแบบประชาธิปไตยในสหกรณ์"
 ฝั่งสร้างโดย ผร.กร.วอ.เพ็ญ วิเชียรโรติ

ชุดการเรียนรู้แบบสืบสวนสอบสวน เรื่อง การสหกรณ์

1. จุดมุ่งหมายทั่วไป

- 1.1 เพื่อให้นักเรียนเข้าใจถึงทวิภาษหมายและแนวคิดเบื้องต้นของสหกรณ์
- 1.2 เพื่อให้เข้าใจถึงลักษณะการจัดสหกรณ์ – หลักการ – ประเภท ของสหกรณ์
- 1.3 เพื่อให้ให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจ – เรื่องการสหกรณ์ในประเทศไทย

2. จุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม เมื่อเรียนจบบทเรียนนี้แล้วนักเรียนจะสามารถ

- 2.1 อธิบายทวิภาษหมายของคำว่าสหกรณ์ได้
- 2.2 อธิบายเปรียบเทียบลักษณะธุรกิจของสหกรณ์กับแบบทุนนิยมและสังคมนิยมได้
- 2.3 ถิ่นทวิภาษและอธิบายเกี่ยวกับเรื่องสหกรณ์ได้ตามหัวข้อ – ประวัติความเป็นมา – ประเภท ประโยชน์ ของสหกรณ์ได้
- 2.4 อธิบายประวัติความเป็นมาของสหกรณ์ในประเทศไทยได้

3. โครงสร้างเนื้อหา

- 3.1 ทวิภาษหมายและแนวคิดเบื้องต้นของสหกรณ์
- 3.2 ลักษณะการจัดสหกรณ์ – หลักการ – ประเภท ของสหกรณ์
- 3.3 การสหกรณ์ในประเทศไทย

4. สื่อการเรียนรู้การสอน

- บัตรกิจกรรม
- รูปภาพเรื่องราวธุรกิจของสหกรณ์ – ทุนนิยม – สังคมนิยม
- บัตรคำ

5. ความถี่รวมยอดและหลักการสำหรับการเรียนรู้

5.1 ความหมายคำว่า "สหกรณ์"

5.2 หลักการสหกรณ์

6. การทดสอบก่อนสอนและสร้างความพร้อมทั่วไป

6.1 หลักการเบื้องต้นของสหกรณ์คือ.....(รวบกันซื้อรวบกันขาย)

6.2 ธุรกิจแบบทุนนิยม (เสรีนิยม) คือ.....เป็นใหญ่ (บุคคล)

6.3 ธุรกิจแบบสังคมนิยมคือ.....เป็นใหญ่ (สังคม)

6.4 สหกรณ์เริ่มปีครั้งแรกในประเทศไทย..... (อังกฤษ)

6.5 สหกรณ์ในประเทศไทยปี ประเภท (6 ประเภท)

6.6 สหกรณ์ที่นักเรียนรู้จักคือ.....

7. สถานการณ์การเรียนการสอน

7.1 ขั้นสังเกตแนวหน้า

ให้นักเรียนสังเกตรูปสองชุด คือ ชุดชื้อน้ำปลา (สีฟ้า) กับ ชุดชื้อจอย (สีเหลือง) เพื่อตอบคำถามต่อไปนี้

ชุดชื้อน้ำปลา

– เด็ก 1 คน มีเงิน 10 บาท ชื้อน้ำปลา 1 ขวด ได้เงินกี่บาทหรือไม่

– เด็ก 10 คน เอาเงินมารวมกันคนละ 10 บาท ชื้อน้ำปลาทีเดียว 10 ขวด ได้เงินกี่บาทหรือไม่ ถ้าได้ก็ได้อะไร

ชุดชื้อจอย

– เด็ก 1 คน มีเงิน 50 บาท ชื้อจอย 1 อัน ได้เงินกี่บาทหรือไม่

– เด็ก 10 คน เอาเงินมารวมกันคนละ 50 บาท ชื้อจอยทีเดียว 10 อัน ได้เงินกี่บาทหรือไม่ ถ้าได้ก็ได้อะไร

– บักรงาน

ให้นักเรียนคิดเลขและตอบคำถามต่อไปนี้ในกระดาษคำตอบ

1. กิจกรรมที่เด็กในรูปทั้ง 2 ชุดนั้นทำอะไรบ้าง "ลักษณะรวม"
2. วิธีการที่เด็ก 1 คนในรูปทั้ง 2 ชุดนั้นทำอะไรเป็น "ลักษณะรวม"
3. วิธีการที่เด็ก 10 คนในรูปทั้ง 2 ชุดนั้นทำอะไรเป็น "ลักษณะรวม"
4. วิธีการที่ได้ประโยชน์มากกว่า เรียบอะไร

ให้สรุปรายการกลุ่มงานชั้นต้นใน "บัตรอภิปรายกลุ่มขั้นที่ 1"

– บักรกิจกรรม

– ให้นักเรียน 5 คนออกมาแสดงบทบาทชาวสวนเอามะนาวที่มีคุณภาพดีเท่ากัน

ขนาดเท่ากัน (เป็นควยกินน้ำมัน) บาขายที่ตลาด คนละ 4 ลูก

คนที่ 1 ขายราคา 50 สตางค์

คนที่ 2 ขายราคา 50 สตางค์

คนที่ 3 ขายราคา 1 บาท

คนที่ 4 ขายราคา 1.50 บาท

คนที่ 5 ขายราคา 1.50 บาท

– ให้นักเรียน 5 คนเป็นกนจ่ายตลาด อยากมาซื้อมะนาว ให้คิดเอาเองว่าจะซื้อที่กนขายกนที่เท่าไรจึงจะได้มะนาวมาก แล้วแสดงไปตามนั้น ให้ผู้ซื้อจ่ายเงินคนละ 2 บาท ซื้อจนเงินหมด มะนาวทั้งหมดมีคุณภาพดีเท่า ๆ กัน

– บักรกิจกรรม

– ให้นักเรียนผู้แสดงทั้ง 5 คนตอบคำถามต่อไปนี้ตามบทบาทที่เล่นหรือแสดงไปแล้ว

กนขาย ฉันเป็นคนขายมะนาวผละ..... ขายได้....ผละ รวมเป็นเงิน....
 ที่ขายได้เท่านี้เพราะ.....
 ฉันมีความรู้สึก.....
 กนซื้อ ฉันเป็นกนซื้อมะนาวผละ.....
 ที่ฉันเลือกซื้อมะนาวราคานี้เพราะ.....

-ให้นักเรียนที่เป็นผู้ขายออกมาอ่านคำตอบของตนเองหน้าชั้นเรียนทั้ง 5 คน แล้วสรุปให้ชั้นฟัง

-ให้นักเรียนที่เป็นผู้ซื้อมะนาวในราคาเดียวกัน รายงานหน้าชั้นแล้วสรุปให้ฟัง

-ให้นักเรียนแสดงบทบาทตามเนื้อเรื่องข้างล่างนี้

-ให้ชาวสวนกลุ่มที่ 2 จำนวน 4 คน นามะนาวคนละ 4 ผล มารวมกันขายใน ราคาผลละ 1 บาท ให้คนซื้อกลุ่มใหม่ออกมาซื้อด้วยเงินคนละ 4 บาท แล้วให้นักเรียนนำเงินที่ขายได้มารวมกัน ได้เงินทั้งสิ้นเท่าไร แล้วนำมาแบ่งคนละเท่า ๆ กัน

-ให้นักเรียนผู้แสดงตอบคำถามต่อไปนี้ ตามบทบาทที่ได้แสดงไปแล้ว

คนขาย ฉันขายมะนาว 5 ผลในราคาผลละ 1 บาท ได้เงิน...บาท ชาวสวนคนที่ขายคือสองคนเมื่อก็ขายผลละ 50 สตางค์ ได้เงินเพียง 2.50 บาท ฉันขายได้เงินมากกว่าเขาบาท

คนซื้อ ฉันซื้อมะนาวในราคาผลละ บาท เพื่อนบ้านไปตลาดก่อน ซื้อมะนาวได้ในราคาผลละ 50 สตางค์ ฉันซื้อมะนาวในราคา...(ถูก, แพง) กว่าเพื่อนบ้าน การที่ชาวสวนขายมะนาวในราคาเดียวกันหมดทำให้ฉัน ต้องซื้อในราคาที่ชาวสวนกำหนด

ฉันไม่อยากซื้อมะนาวในราคาที่แพงขึ้น แต่ฉันก็คิดว่า ราคานี้เป็นราคาที่.....

ธรรมชาติของชาวสวน

-บัตรงาน

- ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้ลงในกระดาษคำตอบโดยคิดเอง

1. กิจกรรมที่ชาวสวน 2 กลุ่มทำมีอะไรเป็น "ลักษณะร่วม" ?
2. วิธีการที่ชาวสวนกลุ่มแรกใช้มีอะไรเป็น "ลักษณะร่วม" ?
3. วิธีการที่ชาวสวนกลุ่มหลังใช้มีอะไรเป็น "ลักษณะร่วม" ?
4. กิจกรรมแบบที่ชาวสวนได้ประโยชน์มากกว่าเรียกว่าอะไร ?
5. ให้ทายว่า "สหกรณ์" ซึ่งแปลว่า "การกระทำร่วมกัน" ตรงกับกิจกรรมอะไรที่นักเรียนกำลังเรียนอยู่ในบทนี้

7.2 ขั้นสังเกต

- ให้นักเรียนดูภาพเรื่องราวธุรกิจ 3 แบบคือ
 1. แบบสหกรณ์
 2. แบบทุนนิยม
 3. แบบสังคมนิยม
- ให้นักเรียนสังเกต ธุรกิจแบบต่าง ๆ จากเรื่องราวแล้วบันทึกเรื่องราวที่เห็นจากภาพ
- ให้นักเรียนสังเกตธุรกิจของสหกรณ์ในโรงเรียนว่าดำเนินกิจกรรมอย่างไร

7.3 ขั้นอธิบาย

- เมื่อนักเรียนสังเกตลักษณะธุรกิจทั้ง 3 แบบแล้ว นักเรียนจะเลือกธุรกิจแบบใด เพราะเหตุใดจึงเลือกธุรกิจนั้น และเพราะเหตุใดจึงไม่เลือกธุรกิจอีก 2 แบบ
- ธุรกิจสหกรณ์ในโรงเรียนเป็นธุรกิจสหกรณ์ประเภทใด เพราะเหตุใดจึงเป็นสหกรณ์ประเภทนั้น

7.4 ขั้นทำนายและทดลอง

- ถ้าเราไม่มีสหกรณ์ในโรงเรียนจะเป็นอย่างไร ?
- ถ้าเราจัดสหกรณ์ในโรงเรียนจะมีผลอย่างไร ?

7.5 ขั้นควบคุมและคิดสร้างสรรค์

- ให้นักเรียนอภิปรายลักษณะการจัดสหกรณ์
- ให้นักเรียนจัดป้ายนิเทศเรื่องการสหกรณ์ในประเทศไทย
- ให้นักเรียนทดลองจัดสหกรณ์ร้านค้าขึ้นในโรงเรียน หรือถ้าโรงเรียนมีร้านค้าสหกรณ์แล้ว ก็ให้นักเรียนสมัครเป็นสมาชิกและเขียนรายงานเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของสมาชิก

8. ทดสอบหลังสอน ทดสอบตามจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม

9. การสอนซ่อมเสริม ถ้ามีนักเรียนคนใดไม่บรรลุจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมก็ให้เขียนรายงานเรื่องสหกรณ์มาส่ง และตอบคำถามครูตามขั้นตอน สน. -ส. -อ. -ท. -ค.

ภาคผนวก ค.

แบบสอบถามวัดทัศนคติต่อบุคลิกภาพประชาชนไทย

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา

แบบสอบถามวัดทัศนคติต่อบุคลิกภาพประชาธิปไตย

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม

1. แบบสอบถามนี้ต้องการทราบความคิดเห็นหรือแนวทางปฏิบัติของท่าน โดยจะมีข้อความ คำพูด หรือวิธีการประพฤติปฏิบัติของบุคคลบางคนในสถานการณ์ต่าง ๆ ให้ท่านอ่านก่อนแล้วท่านลองพิจารณาดูว่า ข้อความ คำพูด หรือ แนวทางประพฤติปฏิบัติเหล่านั้น ท่านเห็นด้วยมากน้อยเพียงใด ความคิดเห็นของท่านจะไม่มีถูกหรือผิด เพราะแต่ละคนย่อมมีแบบฉบับการประพฤติปฏิบัติและความคิดเห็นที่ไม่เหมือนกัน ขอให้ท่านได้กรุณาตอบแบบสอบถามตามความคิดเห็นของท่านอย่างอิสระ
2. แบบสอบถามนี้จะมีความหมายก็ต่อเมื่อท่านตอบตรงตามความคิดเห็นและพฤติกรรมของท่านจริง ๆ โดยต้องไม่นำแนวทางปฏิบัติหรือพฤติกรรมของบุคคลอื่นมาเป็นเครื่องตัดสิน ดังนั้นโปรดพิจารณาอย่างรอบคอบก่อนตัดสินใจกาเครื่องหมาย (✓) ลงในช่องที่ตรงตามความคิดเห็นของท่าน
3. แบบสอบถามนี้ไม่ต้องการทราบว่า ใครคือผู้ตอบ ฉะนั้นคำตอบของท่านจึงไม่มีทางกระทบกระเทือนต่อตัวท่าน หรือทำให้ตัวท่านคอยค่าในสายตาของผู้อื่นใดทั้งสิ้น ผลการประเมินนี้จะนำไปใช้เพื่อการวิจัยทางวิชาการอันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของคนไทยให้เหมาะสม สอดคล้องกับสังคมประชาธิปไตย โปรดกรุณาตอบแบบสอบถามตามความคิดเห็นและตรงตามพฤติกรรมของท่านมากที่สุด
4. ขอให้ท่านตอบแบบสอบถามให้ครบถ้วนทุกข้อ เพราะแต่ละข้อมีความสำคัญมาก ท่านจะเป็นคนหนึ่งที่มีความสำคัญยิ่งในการที่จะช่วยให้งานนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี
5. วิธีตอบแบบสอบถาม กระทำดังนี้คือ ให้ท่านอ่านข้อความ คำพูด หรือวิธีการประพฤติปฏิบัติ ของบุคคลในสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างละเอียดถี่ถ้วน แล้วขอให้ท่านพิจารณาว่า ข้อความ คำพูด หรือวิธีการประพฤติปฏิบัติเหล่านั้น ท่านเห็นด้วยหรือไม่ โดยมีปริมาณความคิดเห็นแบ่งเป็น 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างมาก เห็นด้วย รู้สึกอึดอัด (กลาง ๆ) ไม่เห็นด้วย

ตัวอย่าง

พฤติกรรม	เห็นด้วย อย่างมาก	เห็นด้วย	รู้สึกอึด อัดก้ำกั งกัน (กลาง ๆ)	ไม่ เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างมาก
๐. อาจารย์จรรยา มีวิธีสอน ใหม่ ๆ มาสอนนักเรียนเสมอ ทำให้ นักเรียนต้องทำงานหนัก มีการบ้าน มาก นักเรียนชอบและเห็นด้วยกับวิธี ของอาจารย์หรือไม่				✓	
๐๐. ที่คนไทยอยากเรียน หนังสือ เพราะอยากเป็นเจ้าคน นายคน		✓			

แบบสอบถาม

พฤติกรรม	เห็นด้วย อย่างมาก	เห็นด้วย	รู้สึก อึดอัดก้ำกั งกัน (กลาง ๆ)	ไม่ เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างมาก
1. เมื่อนักเรียนได้รับมอบหมายงาน ชิ้นใดแล้ว นักเรียนทำไม่สำเร็จ นักเรียนมักจะวิตกกังวลและกังวลใจ มาก					

พฤติกรรม	เห็นด้วย อย่างมาก	เห็นด้วย	รู้สึก กำลังกัน (กลางๆ)	ไม่ เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างมาก
2. เมื่อนักเรียนหากระจกของห้องเรียน แตกโดยมี มีผู้ใดทราบ นักเรียนเก็บ เรื่องเงียบไม่บอกใคร					
3. ถ้าทุกคนรู้แนวทางในการดำเนินงาน ดีแล้วก็ลงมือทำงานนั้นได้ทันที ไม่ จำเป็นต้องปรึกษาหารือเพราะจะ ทำให้เสียเวลาเนิ่นช้าออกไป					
4. เพื่อให้เกิดความยุติธรรมในสังคม คนที่ได้รับเงินเดือนมากควรทำงานมาก และคนที่ได้เงินเดือนน้อยควรทำงาน น้อย					
5. สมศักดิ์ได้ใช้ความพยายามในการทำ งานชิ้นหนึ่ง แต่ไม่สำเร็จสมความ ตั้งใจ ควรปล่อยงานนั้นทิ้งไว้เพื่อ ไม่ให้เสียเวลาที่จะทำงานชิ้นต่อไป					
6. นักพัฒนาสังคมกล่าวว่า ความเจริญของ สังคมนั้นย่อมเป็นไปตามวิถีทางของมัน เรามีอาจแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงอะไร ได้มากนัก					

พฤติกรรม	เห็นด้วย อย่างมาก	เห็นด้วย	รู้สึก กังกัณ (กลางๆ)	ไม่ เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างมาก
7. เพื่อรักษาสัมพันธ์ไมตรีและมารยาทอันดีงาม เราไม่ควรวิพากษ์วิจารณ์หรือโต้แย้งผู้อื่นในที่ประชุม ไม่ว่าจะเห็นด้วยหรือไม่ก็ตาม					
8. นักบริหารบางคนกล่าวว่า สถาบันใด จะเจริญได้ก็ต่อเมื่อทุกคนในสถาบันนั้น มีความคิดเห็นสอดคล้องคล่องตัวกัน					
9. เมื่อมีใครทำให้เคซาเจ็บใจ เขาจะโต้ตอบให้สาสมพันธุ์ ท่านเห็นด้วยกับการกระทำของเคซาหรือไม่					
10. การนำแนวความคิดใหม่มาใช้ในสังคม ย่อมขัดกับวัฒนธรรมและแบบแผนการดำเนินชีวิตของคนไทย					
11. คนเราจะใดที่มีอำนาจสนาบอมขึ้นอยู่ กับ "กรรมเก่า" หรือ "ดวง" ของแต่ละบุคคล					
12. นักเรียนที่คึกคักจะทำงานที่ได้รับมอบหมายในเวลาว่างให้เสร็จสิ้นเรียบร้อยด้วยดี ทุกครั้งโดยไม่แคร์ต่อการถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่าทำงานเอาหน้า					

พฤติกรรม	เห็นด้วย อย่างมาก	เห็นด้วย	รู้สึก กำกวม (กลางๆ)	ไม่ เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างมาก
13. การออกเสียงเลือกตั้งไม่ค่อยจะมี ความสำคัญมากนักถ้าเราทราบว่า คนที่เราเลือกไม่มีโอกาสชนะ					
14. โดยทั่วไปเราไม่ควรสนใจปัญหาของ ผู้อื่นถ้าหากเรายังแก้ปัญหของตนเอง ยังไม่เรียบร้อย					
15. คนส่วนมากมักจะช่วยเหลือผู้อื่นมากกว่า ที่จะดูแลตนเองก่อน					
16. เมื่อเราเกี่ยวข้องกับผู้อื่นก็ควร นึกถึงประโยชน์ที่เราจะได้รับจากคนนั้น ก่อนอื่น					
17. ธรรมชาติของมนุษย์จะมีลักษณะร่วมมือ ร่วมใจช่วยเหลือผู้อื่นเพื่อซึ่งกันและกัน					
18. วีระไม่เคยคิดมุงร้ายหรือกีดกันผลประโยชน์ ของผู้อื่น แม้แต่คนที่ ปฏิบัติของชั่วของ ท่านเห็นด้วย กับวีระหรือไม่					
19. เราไม่ควรให้มีสิทธิเสมอภาคแก่คน ทุกคนเพราะคนเราเกิดมาไม่เท่ากัน					

พฤติกรรม	เห็นด้วย อย่างมาก	เห็นด้วย	รู้สึก กำลังกัน (กลางๆ)	ไม่ เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างมาก
20. บางคนมักจะกล่าวเสมอว่า ในสังคม ปัจจุบันนี้คนทำดีก็มักจะไม่ได้ดี แต่คนทำ ชั่วกลับได้ดี ท่านเห็นด้วยหรือไม่					
21. ถ้าท่านไม่ระวังตัว คนอื่นจะฉวยโอกาส จากท่าน					
22. บริษัทมักจะไปร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่ โรงเรียนจัดขึ้นเสมอทุกครั้งแม้กิจกรรม นั้น ๆ จะไม่ใช่ธุระหน้าที่โดยตรงของ เขาก็ตาม ท่านเห็นด้วยกับการกระทำ ของบริษัทหรือไม่					
23. ความคิดเห็น หรือ ความเชื่อ ทางการ เมืองของคนใดคนหนึ่งจะเป็นอย่างไรก็ ตาม เขาควรจะมีโอกาสพูด หรือ แสดงความคิดเห็นนั้นออกมาอย่างอิสระ					
24. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ที่ว่า "คนไทยมักจะ ร่วมงานกันดีในตอนต้น ๆ แล้วทอดทิ้ง งานนั้น ๆ ในตอนหลัง					
25. เราไม่ควรยินยอมให้คนใดคนหนึ่งพูดใน ที่ประชุมหากเห็นว่าการพูดหรือการ อภิปรายนั้นไม่ตรงกับความมุ่งหมายที่ วางเอาไว้					

พฤติกรรม	เห็นด้วย อย่างมาก	เห็นด้วย	รู้สึก กำกวม (กลางๆ)	ไม่ เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างมาก
26. ในการทำงานกับคนหลายคน ทำให้งาน ช้า และเกิดการเอารัดเอาเปรียบซึ่ง กันและกัน					
27. ในการร่วมประชุม หรือร่วมกิจกรรมใด ๆ ในโรงเรียน จิระมักจะถือภาษีที่ว่า "พูดไปสองไพเบี้ย นิ่งเสียตำลึงทอง" ท่านเห็นด้วยกับจิระเพียงใด					
28. เมื่อนักเรียนทำอะไรผิดแล้วมักไม่กล้า รับผิด เพราะกลัวการลงโทษ					
29. ถ้าวิณามีความคิดเห็นไม่ตรงกับครู วิณา มักจะโต้เถียงกับครูด้วยเหตุผลเสมอ นักเรียนเห็นด้วยกับวิณาหรือไม่					
30. โดยทั่วไปเราควรเคารพเชื่อถือความคิด เห็นของผู้มีอำนาจเหนือตนด้วยดี					
31. โดยปกติเรามักไม่กล้ารับผิด และหาทาง หลีกเลี่ยงเพื่อให้ตนพ้นผิดอยู่เสมอ					
32. โดยทั่วไปนั้นคนเรามักต้องการให้คนอื่น ซื่อสัตย์ต่อตนเอง แต่ตนเองมักไม่ซื่อ สัตย์ต่อคนอื่น					
33. การกำหนดระเบียบวินัยในสังคมมากเกินไป นับว่าเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาสังคม ระบอบประชาธิปไตย					

พฤติกรรม	เห็นด้วย อย่างมาก	เห็นด้วย	รู้สึก กำลังกัน (กลางๆ)	ไม่ เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างมาก
34. ชีวิตและอนาคตของคนย่อมเป็นไปตาม พรหมลิขิตและบุญกรรมที่สร้างไว้แต่ ปางก่อน	☒				
35. ครูยังไม่ได้นำความคิดและวิธีสอนใหม่ๆ มาใช้ในโรงเรียนเท่าที่ควร	☒				
36. กิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในโรงเรียน มักจะเป็นกิจกรรมเก่า ๆ ที่เคยทำเนิ มาแล้ว	☒				
37. ผลงานและความคิดใหม่ ๆ ของท่าน มักจะได้รับ การสนับสนุนและมีคนอื่น ลอกเลียนแบบไป	☒				
38. ความคิดและผลงานของผู้อื่นย่อมมีคุณค่า น่าสนใจน้อยกว่าความคิดและผลงานของ ตนเอง	☒				
39. โดยปกติเราชอบวิจารณ์ผลงานของผู้อื่น มากกว่าผลงานของตนเอง	☒				
40. ถ้ารู้สึกว่าโรงเรียนของท่านไม่ยอมรับ ฟังคำเรียกร้องและความต้องการที่ชอบ ด้วยเหตุผลของคณะนักเรียนเสียเลย ท่านเห็นด้วยหรือไม่ที่จะทำการสัครัด หรือประท้วงเพื่อเปลี่ยนท่าทีของ โรงเรียน	☒				

พฤติกรรม	เห็นด้วย อย่างมาก	เห็นด้วย	รู้สึก กำกวม (กลางๆ)	ไม่ เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างมาก
41. แม้ว่าจะมีความตั้งใจอย่างไรก็ตาม คนเราก็มักไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ของตน อย่างสมบูรณ์ครบถ้วนเท่าที่ควร					
42. ในฐานะนักเรียน ท่านใดสิทธิที่มีอยู่ อย่างเต็มที่ เช่น โศกเศร้า เล่นอเนาะ ต่อโรงเรียน					
43. การ เดินขบวนหรือการสไตรค์เป็นแนว ทางที่จะแก้ปัญหาในสังคมไทยได้เป็น อย่างดี					
44. ระบบเจ้านายคนยังเหมาะสมกับ สังคม วัฒนธรรม และ บุคลิกภาพ ของคนไทย					
45. เป็นการยากที่จะนำประชาธิปไตยมาใช้ ในเมืองไทย เพราะคนไทยส่วนใหญ่ยัง ไม่พร้อมสำหรับการปกครองตนเอง					
46. บางคนกล่าวว่า "การประชุมปรึกษากับ คนหลายคนนั้น จะทำให้งานชักช้าเสีย เวลา และเป็นหนทางไปสู่การทะเลาะ วิวาท" ท่านเห็นด้วยหรือไม่					
47. หลายคนมักกล่าวว่า "การเมืองเป็น เรื่องสกปรก ชิงไหวชิงพริบ คนที่ ต้องการความบริสุทธิ์ไม่ควรยุ่งเกี่ยวกับ การเมือง" ท่านเห็นด้วยหรือไม่					

พฤติกรรม	เห็นด้วย อย่างมาก	เห็นด้วย	รู้สึก กำกวม (กลางๆ)	ไม่ เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างมาก
48. แม่นักเรียนจะมีภาระหน้าที่ที่จะต้อง สนใจกับการเรียนเป็นสำคัญ ท่าน คิดว่าตัวท่านควรสนใจเข้ามีส่วนร่วม หรือมีบทบาทในทางการ เมืองหรือการ ปกครองหรือไม่					
49. เป็นการยากที่จะปลุกฝังคนไทยให้ การวิพากษ์วิจารณ์หรือแสดงความคิด เห็นใด ๆ ในทางการ เมือง เพราะ ประเพณีและประวัติดั้งเดิมมาของ ระบบการ เมืองไม่ได้ส่งเสริมการ กระทำดังกล่าวเลย					
50. บางทีการวิพากษ์วิจารณ์ผลงานของ รัฐบาล หรือบุคคลปัญหาทางการ เมือง การบริหาร อาจนำอันตรายมาสู่ตนเองได้					
51. ในฐานะที่ท่านเป็นนักเรียนคนหนึ่ง ท่าน มักจะติดตามข่าวสารการ เมืองจาก หนังสือพิมพ์หรือสื่อสารมวลชนเป็นประจำ					
52. ในบางครั้งท่านรู้สึกตัวว่า ท่านมักจะ เป็นผู้เสนอแนะในการดำเนินงาน การบริหาร ต่อชั้นเรียน ต่อโรงเรียน มากเกินไป					

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
วิชาสังคมศึกษา ชั้น บ. 1 (ส.102)

คำชี้แจงวิธีทำแบบทดสอบ

1. ห้ามขีดเครื่องหมายใด ๆ หรือ เขียนข้อความใด ๆ ลงในแบบทดสอบนี้
2. ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว โดยกากบาททับอักษรข้อที่นักเรียนเลือกในกระดาษคำตอบของนักเรียน

ตัวอย่าง

๐. ธงชาติไทยมีกี่สี ?

- | | |
|---------|---------|
| ก. 2 สี | ค. 4 สี |
| ข. 3 สี | ง. 5 สี |

ในกระดาษคำตอบ

๐. ก. ~~ข.~~ ค. ง.

3. จำไว้ว่านักเรียนเลือกคำตอบได้เพียงข้อละ 1 ถ้าตอบเท่านั้น ถ้านักเรียนไม่แน่ใจของการเปลี่ยนคำตอบใหม่ ให้ขีดเครื่องหมาย - ทับคำตอบเดิมเสียก่อน แล้วจึงไปกากบาทคำตอบใหม่

ตัวอย่าง

๐. ก. ~~ข.~~ ค. ~~ง.~~

(เมื่อนักเรียนไม่ต้องการ ข้อ ข แล้วเลือกใหม่คือข้อ ง)

หมายเหตุ ถ้านักเรียนเลือกคำตอบมากกว่า 1 ข้อ โดยไปขีดข้อที่ไม่ต้องการออก จะถือว่าข้อนั้นไม่หะ และ
ผิดทันที

4. นักเรียนต้องอ่านคำถามและคำตอบให้ละเอียดทุกข้อ
5. ถ้าหากยังลังเลคำตอบข้อใดข้อหนึ่งไม่ได้ ขอให้ข้ามไปทำข้อต่อไป แล้วจึงกลับมาทำข้อนี้ใหม่

ในภายหลัง

6. ใช้เวลาในการทำแบบทดสอบนี้ 60 นาที

1. ข้อใดคือธรรมเนียมสำหรับคนที่ 7 ประการ

- ก. เบญจศีล
- ข. เบญจธรรม
- ค. อริสัจ
- ง. สัปติสธรรม

2. "ทำดีได้ก็ ทำชั่วได้ชั่ว" จักเข้าประเภทเดียวกับข้อเท็จจริงใด

- ก. ลูกไม้หล่นไม่ไกลต้น
- ข. ความสงบเสงี่ยมทำให้บุคคลมีเสน่ห์
- ค. ใด ๆ ในโลกล้วนอนิจจัง
- ง. รักท่านท่านจักให้ ตอบสนอง

3. ผู้โดยสารรถเมล์ประจำทางชอบทิ้งเศษข้าวลงบนถนน เพราะขาดหลักข้อใด

- ก. เพราะไม่รู้จิตความสวยงามของบ้านเมือง
- ข. เพราะไม่มีระเบียบวินัย
- ค. เพราะไม่เห็นใจคนกวาดถนน
- ง. เพราะไม่มีที่ใส่เศษข้าวเมื่อลงจากรถ

4. วิธีการแบบประชาธิปไตยที่เราใช้กันอยู่ในห้องเรียนนั้น นักเรียนมีความคิดเห็นอย่างไร

- ก. ดีเพราะแนวความคิดเป็นของคนส่วนใหญ่
- ข. ดีเพราะคนไม่ชอบพูดก็ไม่ต้องพูด
- ค. ไม่ดีเพราะเสียเวลาถกเถียงกัน
- ง. ไม่ดี ทำให้เสียระเบียบวินัยในห้องเรียน

5. ข้อใดที่แตกต่างจากข้ออื่น

- ก. ครู - นักเรียน
- ข. พ่อแม่ - ลูก
- ค. ประชาธิปไตย - ประชาชน
- ง. ผู้แทนราษฎร - ประชาชน

6. ธรรมเนียมข้อใดที่ช่วยส่งเสริมให้ท่านมีความสำนึกในหน้าที่และความรับผิดชอบต่อสังคมและประเทศชาติ

- ก. พรหมวิหาร 4 เพราะเป็นธรรมประจำใจอันประเสริฐ
- ข. สัปติสธรรม 7 เพราะเป็นธรรมของผู้ดี
- ค. ศีลธรรม เพราะเป็นธรรมว่าด้วยธรรมคาของโลก
- ง. กุศลธรรม เพราะเป็นทางทำดี

7. ผู้สร้างอนาคตของเราคือข้อใด

- ก. ตัวเราเองเพราะเป็นผู้มีปัญญา
- ข. บิคารมารถาเพราะเป็นผู้หวังดีต่อบุตรเสมอ
- ค. ครู - อาจารย์ เพราะเป็นผู้ทำให้เราเฉลียวฉลาด
- ง. กรรมของเราเพราะทำดีได้ก็ทำชั่วได้ชั่ว

8. "เมื่อก่อนคนเราอยู่ในป่า ก็คงเป็นคล้ายสัตว์เดียรัจฉาน แต่เพราะมีความจำ ความรู้ ความคิด พิเศษกว่าสัตว์เดียรัจฉาน จึงรู้จักและจำกันได้มาก ทั้งรู้จักรักลูก รักพ่อ แม่ พี่ น้อง เป็นต้น รู้จักนับถือ เชื้อสายและอุปถัมภ์บำรุงกัน สนองบุญคุณ กันตามความสามารถ จึงเจริญยิ่งกว่าสัตว์เดียรัจฉาน"

บทความนี้เน้นในเรื่องใด

- ก. การรู้จักคุณ
- ข. การสงเคราะห์
- ค. การนับถือต่อกัน
- ง. การรู้จักคิดและทำ

9. นักเรียนเป็นเด็ก ยังไม่ได้ประกอบอาชีพเพื่อหาเงิน แต่นักเรียนก็ต้องใช้เงิน นักเรียนควรปฏิบัติอย่างไรจึงจะได้ชื่อว่าเป็นผู้ปฏิบัติถูกต้องในทางเศรษฐกิจ

- ก. ขอเงินพ่อแม่ที่หามาได้จากการทำงาน
- ข. ช่วยพ่อแม่ทำงานในบ้านเพื่อแบ่งเบารภาระ
- ค. ช่วยชาวบ้านพัฒนาสาธารณสถาน
- ง. ไปเอาของจากร้านค้าแล้วให้พ่อแม่จ่ายเงินตอนสิ้นเดือน

10. ข้อความต่อไปนี้ข้อใดที่เหมือนกัน

- ก. เงินรายได้ของครอบครัว - การใช้จ่ายของลูกในแต่ละวัน
- ข. เงินผลกำไรจากธุรกิจสหกรณ์ - การซื้อหุ้นของสมาชิก
- ค. เงินผลกำไรจากธุรกิจสหกรณ์ในโรงเรียน - เงินรายได้ของครอบครัว
- ง. เงินรายได้ของครอบครัว - การจ่ายค่าอาหารในครอบครัวแต่ละวัน

11. เพราะเหตุใดนักเรียนจึงไม่มีเสรีภาพในทางเศรษฐกิจ

- ก. พึ่งตนเองได้แต่ไม่มีอิสรภาพจากพ่อแม่
- ข. พึ่งตนเองไม่ได้และไม่มีอิสรภาพจากพ่อแม่
- ค. พึ่งตนเองไม่ได้แต่มีอิสรภาพจากพ่อแม่
- ง. พึ่งตนเองได้และมีอิสรภาพจากพ่อแม่

12. ทาอย่างใดนักเรียนจึงจะพึ่งตนเองได้ในทางเศรษฐกิจ

- ก. ปลุกผักแล้วนำไปขายที่ตลาด
- ข. ขอเงินจากพ่อแม่มาก ๆ แล้วนำไปฝากธนาคารไว้
- ค. ขอเงินจากญาติที่ร่ำรวย
- ง. ช่วยพ่อแม่ทำงานบ้านทุกอย่าง

13. ถ้าพลเมืองส่วนใหญ่ของประเทศพึ่งตนเองไม่ได้ ประเทศจะมีสภาพอย่างไร
- รัฐบาลต้องช่วยเหลือโดยการประกันสังคม
 - ประเทศมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ
 - ประเทศขาดความมั่นคงทางเศรษฐกิจ
 - เกิดปฏิวัติรัฐประหาร เป็นเนืองนิจ
14. ทำอย่างไรพลเมืองส่วนใหญ่จึงจะพึ่งตนเองได้ในทางเศรษฐกิจ
- รวมกลุ่มผู้มีกำลังน้อยในทางเศรษฐกิจ
 - รัฐบาลจัดตั้งกลุ่มชาวนาหรือกลุ่มอาชีพ
 - รัฐบาลตั้งปีเกษกรกร และปีทองเที่ยว
 - รวมกลุ่มผู้มีกำลังมากในทางเศรษฐกิจ
15. ประชาชนไทย 80% ประกอบอาชีพใด
- การอุตสาหกรรม
 - การเกษตร
 - รับราชการ
 - ค้าขาย
16. ข้อใดที่เป็นสภาพที่ทำให้เกษตรกรเดือดร้อนและเพาะปลูกไม่ได้ผลทั้งในภาคอีสานและทั่วประเทศ
- การขาดแคลนน้ำ
 - ดินเป็นทรายและอุมน้ำไม่ได้
 - ใช้ปุ๋ยในการเพาะปลูกน้อย
 - ป่าไม้ถูกทำลาย

17. ฐานะของเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นอย่างไรเมื่อขาดแคลนน้ำ
- ยากจนอย่างเดิม
 - ยากจนลงกว่าเดิม
 - รวยขึ้น
 - ออกขาย
18. ข้อใดเป็นผลที่เกิดขึ้นทันทีเมื่อมีการขาดแคลนน้ำในการเกษตร
- เกิดการอพยพ
 - เกิดความอดอยาก
 - ชาวนาวางงาน
 - เกษตรกรหันไปทำอุตสาหกรรมมากขึ้น
19. ข้อใดเป็นผลของการว่างงานและทำนาไม่ได้ผลของชาวนาไทย
- ความเกียจคร้าน
 - ขาดความรู้ความชำนาญ
 - การศึกษาน้อย
 - ไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง
20. หน่วยงานใดของรัฐที่ทำหน้าที่ช่วยเหลือและแก้ปัญหาของชาวนาโดยตรง
- กระทรวงอุตสาหกรรม
 - กระทรวงคมนาคม
 - กระทรวงพาณิชย์
 - กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

21. รัฐบาลจัดทำโครงการใดเพื่อแก้ไขปัญห
ของชาวนาในข้อ 20

- ก. โครงการจัดซื้อที่ดินเพื่อเกษตรกร
- ข. โครงการปฏิรูปที่ดิน
- ค. โครงการประกันราคาข้าว
- ง. โครงการขยายตลาดการค้า

22. คำว่า "สิทธิครอบครองที่ดิน" ในการปฏิรูป
ที่ดิน หมายความว่าอะไร

- ก. มีสิทธิครอบครองและขายได้
- ข. ไม่มีสิทธิครอบครองและขายไม่ได้
- ค. มีสิทธิครอบครองแต่ขายไม่ได้
- ง. ไม่มีสิทธิครอบครองแต่ขายได้

23. มีปัญหาสำคัญในข้อใดที่ทำให้ต้องมีกำหนด
กฎเกณฑ์ให้เพียงสิทธิครอบครองที่ดิน

- ก. ปัญหาหนี้สิน
- ข. ปัญหาการไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง
- ค. ปัญหาการขาดเงินทุน
- ง. ปัญหาการเป็นเจ้าของที่ดินรายย่อย

24. ข้อใดคือวิธีการสำคัญขั้นแรกในการปฏิรูป
ที่ดิน

- ก. แยกคืนที่ดินโดยการซื้อจากเจ้าของ
ที่ดินรายใหญ่
- ข. ตั้งสำนักงานปฏิรูปที่ดิน
- ค. วางแผนงาน จัดงบประมาณ ซื้อที่ดิน
- ง. ทั้ง 3 ข้อ

25. ปัญหาสำคัญข้อใดที่ทำให้รัฐต้องจัดให้มีการปฏิรูป
ที่ดิน

- ก. ปัญหาหนี้สินและเศรษฐกิจของเกษตรกร
- ข. ปัญหาการอพยพเข้าสู่เมืองใหญ่
- ค. ปัญหาการเปลี่ยนอาชีพมาทำการอุตสาหกรรม
- ง. ปัญหาการหลอกลวงหญิงสาวมาขายของ

26. ข้อใดไม่ใช่ปัญหาสำคัญของ เกษตรกรของไทย

- ก. ที่ดิน - ทุน
- ข. ทุน - ความรู้
- ค. ที่ดิน - ความรู้
- ง. เครื่องมือ - พืชพันธุ์

27. ข้อใดไม่ใช่การหาประโยชน์ในที่ดินของตนเอง

- ก. หางานไว้ให้ลูกหลาน
- ข. ขุดหน้าดินไปขาย
- ค. ปรับปรุงพื้นที่ให้อุดมสมบูรณ์
- ง. ปลุกพืชตามความต้องการของตลาด

28. ข้อใดคือความหมายของการปฏิรูปที่ดิน

- ก. การแบ่งที่ดินขายให้เกษตรกร
- ข. ให้เกษตรกรได้เช่าที่ดินทำการเพาะปลูก
- ค. การจัดสรรที่ดินให้เกษตรกรมีที่ทำกินเป็น
ของตนเอง
- ง. การให้ที่ดินแก่เกษตรกร เพื่อนำไปขายแล้ว
ใช้หนี้สิน

29. ถ้าโครงการปฏิรูปที่ดินทำไม่สำเร็จ
จะส่งผลอย่างไร

- ก. เกษตรกรมีที่ดินเป็นของตนเอง
- ข. ฐานะความเป็นอยู่ของเกษตรกร
ดีขึ้น
- ค. เกษตรกรมีความรู้ทางการ
เกษตรเพิ่มขึ้น
- ง. ปลูกการร้ายแพร่ ชุมใกล้เคียงขึ้น

30. จุดอ่อนของการปฏิรูปที่ดินคืออะไร

- ก. เกษตรกรมีที่ดินทำกินต่อไป
- ข. เกษตรกรคอยความช่วยเหลือจาก
รัฐเพียงอย่างเดียว
- ค. เกษตรกรไม่พอใจที่รัฐจัดสรรไม่
ทั่วถึง
- ง. เกษตรกรพยายามช่วยเหลือตนเอง
ในการปลดเปลื้องหนี้สิน

31. ถ้ารัฐไม่จัดการปฏิรูปที่ดิน เกษตรกร
ควรหาอย่างไร

- ก. เลิกอาชีพเกษตร หาอาชีพอย่าง
อื่นทำ
- ข. พยายามวิ่งเต้นขอกู้เงินจาก
ธนาคาร เพื่อการเกษตร
- ค. โยนความรับผิดชอบเรื่องหนี้สินให้
รัฐจัดการ
- ง. พยายามช่วยเหลือตนเอง จัด
รวมกลุ่มเกษตรกร เพื่อพัฒนาอาชีพ

32. การช่วยเหลือตนเองของกลุ่มเกษตรกร ควรจัด
ตามลักษณะข้อใด

- ก. รวมกลุ่มกันตั้งสหกรณ์เพื่อการเกษตร
- ข. ลงทุนเพิ่มขึ้นเพื่อพัฒนาไร่นาของตนเพียง
ลำพัง
- ค. ขอความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่เพียงลำพัง
- ง. ขายไร่นาเพื่อไปประกอบอาชีพใหม่

33. ปัญหาการทำลายป่า และปัญหาการขาดแคลนน้ำมัน
มีสิ่งใดเป็นลักษณะร่วม

- ก. คนเราใช้มากเกินไป
- ข. ประเทศมหาอำนาจต้องการมาก
- ค. ขาดความสมดุลของทรัพยากรทางธรรมชาติ
- ง. ประชาชนขาดความรับผิดชอบ

34. ข้อต่อไปนี้ข้อใดไม่ใช่หลักในเรื่องสหกรณ์

- ก. อาศัยความร่วมมือของรัฐ
- ข. โดยกลุ่ม
- ค. เพื่อกลุ่ม
- ง. เป็นของกลุ่ม

35. "การที่มนุษย์เราจะประสบผลสำเร็จไม่ว่าในหน้าที่การงาน การประกอบอาชีพ หรือจะทำสิ่งใดก็ตาม แม้เพียงการตั้งใจอย่างเดียวนั้น หาสำเร็จไม่ หรือเมื่อตั้งใจแล้วก็เฝ้าเวียนแต่ขอร้องผู้อื่น หรือคอยแต่ให้ผู้อื่นช่วยนั้น งานนั้นก็จะสำเร็จสมใจไม่ มีแต่ตัวบุคคลผู้นั้นแหละที่จะต้องลงมือกระทำด้วยตนเอง ผลจึงจะสำเร็จสมดังตั้งใจ"

บทความนี้ตรงกับความหมายข้อใด

- ก. ตนเป็นที่พึ่งของตนเอง
- ข. การขอความช่วยเหลือผู้อื่น
- ค. ความสามารถในการทำงาน
- ง. ผู้อื่นเป็นที่พึ่งแห่งตน

36. "การพึ่งตนเอง" หมายถึงข้อใด

- ก. ชาวไร่รวมกลุ่มไปร้องเรียนนายกเรื่องหารไร่ที่
- ข. นักเรียนรวมกลุ่มกันเพื่อประท้วงอาจารย์ใหญ่ที่สั่งให้ตัดผมสั้น
- ค. คนงานโรงงานยาสูบใส่โทรศัพท์ขอเงินโบนัส
- ง. เกษตรกรรวมกลุ่มกันจัดตั้งสหกรณ์การเกษตร

37. "สหกรณ์เป็นวิธีการดำเนินการที่จะทำให้คนเราพ้นจากความเดือดร้อนทางเศรษฐกิจและสังคม" จากข้อความนี้ เราจะเห็นว่า ...

- ก. ประชาชนมีสภาพกินคืออยู่ดี จึงจัดตั้งสหกรณ์ขึ้น
- ข. ประชาชนมีความเดือดร้อนทางเศรษฐกิจ จึงจัดตั้งสหกรณ์ขึ้น
- ค. ประชาชนมีเศรษฐกิจและสังคมดี จึงจัดตั้งสหกรณ์ขึ้น
- ง. ประชาชนมีความเฉลียวฉลาดที่จะจัดตั้งสหกรณ์ขึ้น

38. "การทำลายป่าทำให้เกิดฝนแล้ง" สภาพที่เกิดขึ้นนี้จัดอยู่ในลักษณะใด

- ก. ขาดคนดูแลป่า
- ข. ขาดความสมดุลทางวิชาการ
- ค. ธรรมชาติลงโทษผู้ทำลายป่า
- ง. ขาดความสมดุลทางธรรมชาติ

39. "ชาวนาทำนาไม่ไคยลเค็มที่เพราะฝนแล้ง ทำให้มีหนี้สินมาก ต้องขายที่ดินให้ผู้อื่น จึงไม่มีที่หากินเป็นของตนเอง" ข้อความนี้จัดอยู่ในลักษณะใด

- ก. ชาวนาเกียจคร้านไม่ยอมทำนา
- ข. ขาดความสมดุลทางเศรษฐกิจ
- ค. เศรษฐกิจชาวนาดีขึ้นจากการขายที่ดิน
- ง. ชาวนาขาดเงินและไม่อยากทำนา

40. จากสภาพในข้อ 38 และ 39 มี "ลักษณะร่วม" อย่างหนึ่ง คืออะไร

- ก. การขาดความสมดุล
- ข. การขาดที่นา
- ค. การขาดหลักการ
- ง. การขาดทุนทรัพย์

41. การรวมกันซื้อหมายถึงการกระทำในข้อใด

- ก. การออกเงินคนละมาก ๆ รวมกันซื้อของที่ละมาก ๆ เพื่อจะได้ส่วนลด
- ข. การออกเงินคนละไม่มาก รวมกันซื้อของที่ละมาก ๆ เพื่อจะได้ส่วนลด
- ค. การออกเงินคนละไม่มากเพื่อซื้อของที่ละไม่มาก เพราะไม่ต้องการส่วนลด
- ง. การออกเงินคนละมาก ๆ ซื้อของที่ละน้อย ๆ เพราะไม่ต้องการส่วนลด

42. เราต้องรวมกันซื้อเพราะ

- ก. ถ้าซื้อหลายคน เรามีเงินพอซื้อและไม่ไ้ส่วนลด
- ข. ถ้าซื้อคนเดียว เรามีเงินไม่พอซื้อและไม่ไ้ส่วนลด
- ค. ถูกทั้ง 2 ข้อ
- ง. ไม่ถูกทั้ง 2 ข้อ

43. การรวมกันขายสินค้าชนิดหนึ่ง หมายถึงการทำอะไรเกี่ยวกับสินค้า

- ก. ขายคนต่างขายในราคาต่างกัน
- ข. ขายคนต่างแย่งกันขายในราคาถูก ๆ
- ค. เอาของมารวมกันขายในราคาต่างกัน
- ง. เอาของมารวมกันขายในราคาเดียวกัน

44. เราต้องรวมกันขาย เพราะถ้าไม่รวมกัน...

- ก. ผู้ซื้อจะซื้อของของเราในราคาแพงแล้วเอาไปขายในราคาถูก
- ข. ผู้ซื้อจะซื้อของของเราในราคาถูกแล้วเอาไปขายแพง
- ค. ผู้ซื้อจะซื้อของของเราในราคาแพงแล้วเอาไปขายแพง
- ง. ผู้ซื้อจะซื้อของของเราในราคาถูกแล้วเอาไปขายถูก

45. เรารวมกันขายเพื่ออะไร

- ก. เพื่อไม่ให้สินค้าของเราถูกกดราคา
- ข. เพื่อให้ได้กำไรตามที่เรากำหนด
- ค. เพื่อให้ยุติธรรม
- ง. ทั้ง 3 ข้อรวมกัน

46. สหกรณ์คืออะไร

- ก. สหกรณ์คือการรวมกันซื้อ
- ข. สหกรณ์คือการรวมกันผลิตและรวมกันขาย
- ค. สหกรณ์คือการกันผลิต รวมกันซื้อ และรวมกันขาย
- ง. ไม่ใช่ทั้ง 3 อย่าง

47. ความสำเร็จของสหกรณ์ขึ้นอยู่กับจริยธรรม
ข้อใด

- ก. ความรู้จักการกระทำของตนเอง
เป็นเหตุ
- ข. ความรู้จักความรู้สึกของตนเอง
เป็นผล
- ค. ความยุติธรรมและความสามัคคีใน
สหกรณ์
- ง. ไม่ใช่ทั้ง 3 อย่าง

48. การเป็นสมาชิกสหกรณ์ควรเป็นโดย...

- ก. ถูกบังคับเพราะเป็นนักเรียนใน
โรงเรียน
- ข. ถูกชักชวนจากเพื่อนในห้องเรียน
- ค. สมัครใจและเห็นประโยชน์ที่จะได้รับ
- ง. อยากสนุกและอยากได้ผลประโยชน์

49. ข้อใดคือความจำเป็นของการดำเนินธุรกิจ
แบบสหกรณ์ในปัจจุบัน

- ก. เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
- ข. เพื่อให้เกิดความเสมอภาคทางสังคม
- ค. เพื่อขจัดความเดือดร้อนทางเศรษฐกิจ
- ง. เพื่อส่งเสริมการปกครองระบอบ
ประชาธิปไตย

50. ข้อใดเป็นระบบของคำว่า "ทุนนิยม"

- ก. ระบบเศรษฐกิจเป็นเสรีในทางการค้า
- ข. นายทุนผูกขาดการค้าเพียงผู้เดียว
- ค. รายได้ของนายทุนต้องเป็นของรัฐด้วย
- ง. เจาหน้าที่ทุกคนช่วยเหลือนายทุน

51. ข้อใดไม่ใช่หลักการสำคัญของการดำเนินงาน
แบบสหกรณ์

- ก. หลักความยุติธรรม
- ข. หลักประชาธิปไตย
- ค. ผู้จัดการมีอำนาจสั่งการเพียงผู้เดียว
- ง. หลักการความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
ระหว่างบุคคลในกลุ่ม

52. การค้าขายในประเทศไทยส่วนใหญ่จัดอยู่ใน
ประเภทใด

- ก. รัฐนิยม
- ข. เศรษฐกิจผสม
- ค. สังคมนิยม
- ง. ทุนนิยม

53. ประเทศใดที่มีการค้าขายแบบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์

- ก. มาเลเซีย
- ข. จีนแดง
- ค. อินเดีย
- ง. สิงคโปร์

54. ข้อใดเป็นหลักการของสหกรณ์ทั่วไป

- ก. สหกรณ์รวมเคด
- ข. สหกรณ์ลดองเคด
- ค. สหกรณ์ฆานลาถ
- ง. สหกรณ์เว้ควันทร

55. ข้อใดไม่ใช่หลักสำคัญของสหกรณ์

- ก. รับสมาชิกทั่วไปไม่จำกัด
- ข. ดำเนินการการค้าขายด้วยเงินเชื่อ
- ค. แบ่งเงินปันผลตามส่วนแห่งธุรกิจ
- ง. มีกำไรสูงแสวงหากำไร

56. ข้อใดเป็นการแบ่งสหกรณ์ตามหลักสากล

- ก. สหกรณ์ผู้ผลิตและสหกรณ์ผู้ขาย
- ข. สหกรณ์ผู้บริโภคและสหกรณ์เงินทุน
- ค. สหกรณ์ผู้ผลิตและสหกรณ์ผู้บริโภค
- ง. สหกรณ์ผู้บริโภคและสหกรณ์ออมทรัพย์

57. ข้อใดไม่ใช่วิธีคำนวณกำไรของสหกรณ์

- ก. ก่อนหักดอกเบี้ยกู้ยืมขององค์กร
- ข. ก่อนหักดอกเบี้ยของประธานว่ามีเงินเหลือของใครเพียงไร
- ค. การหักเงินไปตามกฎหมายว่าด้วยการสหกรณ์
- ง. สิ้นสุดก่อนมีการรายงานและแบ่งเงินปันผล

58. สหกรณ์แห่งแรกในประเทศไทยเป็นสหกรณ์ประเภทใด

- ก. สหกรณ์ออมทรัพย์
- ข. สหกรณ์หาทุนเพื่อใช้ในการประกอบอาชีพ
- ค. สหกรณ์การเกษตรเพื่อการลงทุนในการเพาะปลูก
- ง. สหกรณ์ร้านค้า

59. สหกรณ์แห่งแรกอาศัยเงินทุนจากที่ใด

- ก. การร่วมทุนจากสมาชิก
- ข. รัฐบาลเป็นผู้ออกทุนให้
- ค. กู้ยืมจากธนาคารออมสิน
- ง. กู้ยืมจากธนาคารไทยพาณิชย์

60. สหกรณ์ประเภทใดที่ได้รับความสนใจ และมีจำนวนมากที่สุด

- ก. สหกรณ์หาทุน
- ข. สหกรณ์ออมทรัพย์
- ค. สหกรณ์เกษตร
- ง. สหกรณ์นิคม

61. สหกรณ์ในโรงเรียนวัดเป็นสหกรณ์ประเภทใด

- ก. สหกรณ์หาทุน
- ข. สหกรณ์ร้านค้า
- ค. สหกรณ์บริการ
- ง. สหกรณ์ออมทรัพย์

62. โดยทั่วไปแล้ว เมื่อจัดตั้งสหกรณ์ขึ้นในโรงเรียนแล้ว นักเรียนจะต้องปฏิบัติตามข้อใดเป็นอันดับแรก

- ก. ช่วยจัดสินค้าและร้านค้า
- ข. รวบรวมเงินที่ได้ฝากธนาคาร
- ค. ดูแลสินค้าอย่าให้ถูกขโมย
- ง. สมัครเป็นสมาชิก

63. ใครคือบุคคลสำคัญในการดำเนินงานสหกรณ์

- ก. พนักงานในสหกรณ์
- ข. หัวหน้าสหกรณ์
- ค. คณะกรรมการ
- ง. สมาชิกสหกรณ์

64. สมาชิกสหกรณ์โรงเรียน เวลาซื้อของต้องปฏิบัติตามข้อใดจึงจะไม่เสียผลประโยชน์

- ก. พยายามต่อรองราคา
- ข. เลือกซื้อของราคาถูก
- ค. ต้องรีบกลับไปสำคัญในการรับเงิน
- ง. ต้องบอกหมายเลขสมาชิกแก่เจ้าหน้าที่รับเงิน

65. สหกรณ์โรงเรียนจะเจริญก้าวหน้า จะต้องอาศัยบุคคลในข้อใด

- ก. ผู้จัดการเพียงคนเดียว
- ข. เจ้าหน้าที่บริการ
- ค. สมาชิกทุกคน
- ง. เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย